MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
KRIMINALISTIKOS KATEDRA

ŽILVINO ALMANO
(TEISĖ IR POLICIJOS VEIKLA)

KRIMINALISTINIŲ TYRIMŲ CENTRO RETROSPEKTYVA, DABARTIS IR ATEITIS

Magistro baigiamasis darbas

Mokslinis vadovas:
Socialinių mokslų (teisės)
daktarė, docentė
Renata Ryngevič

Vilnius, 2008

TURINYS

Įvadas …….…….....3
1. Lietuvos ekspertinių įstaigų raida.....5
1. 1. Tarpukario Lietuvos ekspertinių įstaigų kūrimasis ……..…….....5
1. 2. Ekspertinių įstaigų veikla Lietuvoje sovietinės okupacijos metais 12
1. 3. Ekspertinių įstaigų veikla po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.....17
2. Kriminalistinių tyrimų centro veiklos analizė.....……...….23
2. 1 Kriminalistinių tyrimų centro struktūra ir valdybų veiklos funkcijos.....25
2. 2. Kriminalistinių tyrimų centro atliekamų tyrimų ir veiklos analizė 38
3. Tarptautinis bendradarbiavimas ir jo įtaka Kriminalistinių tyrimų centro veiklai 47
4. Kriminalistinių tyrimų centro problemos, jų sprendimo būdai ir perspektyvos..... 58
Išvados …….....68
Rekomendacijos …….....70
Literatūros sąrašas …….....71
Santrauka lietuviu kalba ……....…….....75
Santrauka anglu kalba…….....76
Priedai ……..….....77

ĮVADAS

Kiekvienos valstybės tikslas – užtikrinti žmogaus saugumą, tinkamą nusikaltimų prevenciją ir tyrimą, nusikaltimų tyrimo praktiką įdiegiant modernias kriminalistikos, informatikos ir kitų mokslų pažangiausias technologijas. Čia vieną iš svarbiausių vaidmenų vaidina ekspertinės tarnybos.

Ekspertinių įstaigų raidos tema nėra nauja, tačiau sudėtinga, svarbi ir įdomi. Šiame technologijų ir informacinės visuomenės amžiuje nusikaltėlių organizacijos, disponuodamos milžiniškomis lėšomis, turi galimybę panaudoti mokslo ir technikos pažangą savo nusikalstamiems ketinimams realizuoti. Tai verčia nusikaltimus tiriančias institucijas savo veikloje vis dažniau pasitelkti ekspertines tarnybas, kaip specialiųjų žinių taikytojas, nusikaltimams atskleisti ir kontroliuoti.

Temos aktualumą lemia tai, kad šiandien be ekspertinių tarnybų pagalbos nebeįmanoma įsivaizduoti nusikaltimų tyrimo bei atskleidimo. Neišvengiamai tenka domėtis teigiama ekspertinių tarnybų kūrimo Lietuvoje pradininkų patirtimi, analizuoti šiandieninių ekspertinių tarnybų darbą, atsižvelgti į svarbius kriminalistikos mokslininkų pasiūlymus bei pastabas.

Ekspertinių įstaigų teisinio reglamentavimo, praktinės veiklos tobulinimo, specialistų rengimo, techninio aprūpinimo ir bendradarbiavimo klausimais yra pasisakę daug kriminalistikos mokslininkų ir kriminalistų praktikų.

Tarpukario Lietuvoje apie ekspertinių tarnybų darbą ir problemas daug rašė to meto kriminalistai Kazys Budrevičius – ilgametis kriminalinės policijos viršininkas (1925-1932), profesorius, dr. Kazys Oželis – žymiausias prieškario Lietuvos teismo medikas, Petras Pamataitis - kriminalinės policijos Identifikacijos biuro vedėjas (1927-1933), ilgametis kriminalinės policijos viršininkas (1933-1940) ir kt. Minėti autoriai išreiškė nuomonę daugiausia praktinės kriminalistikos ir ekspertinės veiklos klausimais.[1]

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, profesorius, dr. E. Palskys 1995 metais išleistoje monografijoje „Lietuvos kriminalistikos istorijos apybraižos (1918-1940)“ bei kituose mokslo darbuose gana išsamiai ir įvairiapusiškai išanalizavo kriminalistikos, o kartu ir ekspertinių įstaigų raidą prieškario Lietuvoje.[2]

Mykolo Riomerio universiteto mokslininkai ne kartą išsakė savo pastabas ir pateikė pasiūlymų dėl vykdomų ekspertinių tarnybų reformų ir geresnio jų įgyvendinimo bei galimų perspektyvų. [3]

---

[1] Policija. 1924.
[2] Palskys E. Lietuvos kriminalistikos istorijos apybraižos (1918-1940): monografinė studija. Vilnius: Saulės vėjas, 1995.
[3] Kurapka E., Malevski H. Dėl kai kurių ekspertinių tarnybų reformos problemų // Jurisprudencija. 1999, t. 12(4).

Ekspertinių įstaigų, kaip ir visos teisinės sistemos reformos, sėkmė didele dalimi priklauso nuo sėkmingai pasirinktos šių reformų koncepcijos, kurią galima sudaryti tik remiantis mokslinių tyrimų rezultatais ir iš jų išplaukiančiomis rekomendacijomis.

Šio baigiamojo darbo tikslas – apžvelgti Lietuvos ekspertinių tarnybų raidą, išanalizuoti Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro dabartinę situaciją, vystimosi kryptis ir perspektyvas.

Siekiant užsibrėžto tikslo, darbe bandoma spręsti šiuos uždavinius:

1. Aptarti Lietuvos ekspertinių įstaigų raidą atskirais Lietuvos istoriniais laikotarpiais.

2. Panagrinėti Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro veiklą, struktūrą, pateikiant veiklos ir atliktų tyrimų analizę.

3. Paanalizuoti užsienio šalių ir Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro bendradarbiavimą.

4. Aptarti Kriminalistinių tyrimų centro problemas, jų sprendimo būdus ir perspektyvas.

Darbo tyrimo objektu pasirinktas Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras.

Baigiamajame darbe keliama hipotezė, kad Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro veikla yra svarbus indėlis padedant išaiškinti nusikaltimus, jų atlikimo mechanizmą, bei vykdyti nusikaltimų prevenciją.

Šiandien, kai ieškoma optimaliausių sprendimų variantų ir dažnai klystama, nepasimokant iš jau padarytų klaidų, ši tema įgauna dar didesnę reikšmę.

Rašant darbą remtasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir poįstatyminiais teisės norminiais aktais, archyvine medžiaga, istoriniais šaltiniais, Lietuvos mokslininkų kriminalistų monografijomis, straipsniais, mokslinių konferencijų medžiaga, ekspertinių tarnybų dokumentacija.

Siekiant užsibrėžto tikslo buvo naudoti analizės, analogijos, istorinis lyginamasis, apibendrinimo mokslinio tyrimo metodai.

1. LIETUVOS EKSPERTINIŲ ĮSTAIGŲ RAIDA

Lietuvos policijos įstaigos, dabartine jų prasme ir reikšme, atsirado 20 amžiaus pradžioje, kai Lietuva po trečiojo Lenkijos ir Lietuvos Respublikos padalijimo buvo atsidūrusi carinės Rusijos imperijos sudėtyje. Šios įstaigos buvo sukurtos vienu tikslu - vykdyti mūsų šalies rusifikavimą, slopinti lietuvių tautos nacionalinį išsivaduojamąjį judėjimą, persekioti lietuvišką spaudą, apskritai lietuvių kultūrą ir švietimą.

Lietuvišką policiją įsteigti Lietuvoje pirmą kartą buvo mėginta Pirmojo pasaulinio karo metais. Carinės Rusijos karinė vadovybė 1915 metais leido organizuoti Lietuvoje vietinę policiją, kuri tvarkė gyventojų turto evakavimą į Rusiją, išduodavo gyventojams įvairias pažymas ir liudijimus, saugojo miestų turtą, gyventojų gyvybę, kovojo su plėšikavimais, turto grobimu, rūpinosi viešosios tvarkos palaikymu. [4]

1.1. Tarpukario Lietuvos ekspertinių įstaigų kūrimasis

1918 m. susidariusi situacija Lietuvoje sąlygojo lietuviškos policijos sukūrimą. Tuo metu kaizerinė Vokietija buvo okupavusi Lietuvą ir neskubėjo pripažinti jos nepriklausomybės. Tik susilpnėjus Vokietijos pozicijoms fronte, 1918 m. kovo 25 d. Vokietija pasirašė Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo aktą. Vienas iš svarbiausių ir pirmaeilių besikuriančios Lietuvos valstybės uždavinių buvo nuosavos policijos sukūrimas.[5] Jos uždavinys buvo – krašto viduje įvesti tvarką ir ją palaikyti. Pradžia buvo nepaprastai sunki. Juk sugriauta ekonomika, tvyrojo visuotinė suirutė, nestabili politinė situacija sąlygojo ir sudėtingą pokario kriminogeninę padėtį. To meto laikraštis „Policija“ rašė: „Viską reikėjo organizuoti iš pagrindų ir kaip tik tuo metu, kada ėjo kovos su išoriniu priešu... ir kada viduje veikė didelės plėšikų gaujos, susiorganizavusios iš rusų belaisvių ir vietos tamsiojo elemento. Tokioms sąlygoms esant, reikėjo sykiu policiją organizuoti ir tuo pačiu organizacijos periodo metu stoti į kovą su vidujine anarchija“.[6]

1918-1920 metų laikotarpiu Lietuvoje buvo sukurtos dvi milicijos (taip nuo 1920 iki 1924 metų buvo vadinama policija) rūšys – viešoji ir kriminalinė. Kriminalinės policijos uždaviniai buvo šie: nusikaltėlių aiškinimas, paieška ir sulaikymas, kvota.[7]

---

[4] Mančinskas Č. Policija Lietuvoje 1918-1940 metais. // Mokymo leidinys. Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 1998. P. 6.
[5] Mančinskas Č. Lemtingi posūkiai Lietuvos policijos istorijoje. Vilnius: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, 1993. P. 6.
[6] Policija. 1926, Nr. 8. P. 16.
[7] Mančinskas Č. Lemtingi posūkiai Lietuvos policijos istorijoje. Vilnius: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, 1993. P. 9.

Pirmosios kriminalinės policijos darbuotojai visiškai neišmanė nusikaltimus, neturėjo jokios kriminalistinės technikos. Laikui bėgant padidėjo policijos gretos, pasikeitė jos struktūra, bet ir toliau išliko prasta jos darbuotojų kvalifikacija, menkas personalo mokymas. Tuo metu Lietuva neturėjo policijos darbuotojų mokymo įstaigos, todėl policijos darbuotojams specialiai buvo leidžiami periodiniai leidiniai, kuriuose pasirodė pirmieji rašiniai kriminalistikos tema. 1922 metais buvo pradėtas leisti milicijos mėnesinis laikraštis „Milicijos žinios“. Šiame leidinyje buvo spausdinami duomenys apie nusikaltimus, Vidaus reikalų ministerijos nurodymai, įsakymai, instrukcijos, mokomoji medžiaga darbuotojams. Žymiausias daugybės straipsnių autorius buvo ilgametis kriminalistinės policijos viršininkas (1925-1932) Kazys Budrevičius. 1924 metais vietoj „Milicijos žinių“ pradėtas leisti mėnesinis laikraštis „Policija“, kuris turėjo didžiulę reikšmę kriminalistikos mokslo Lietuvoje kūrimui bei kriminalinės policijos darbuotojų švietimui. Šis žurnalas ėjo iki 1944-ųjų birželio mėn. ir buvo atkurtas tik po šešių dešimtmečių, tęsdamas geriausias tarpukario Lietuvos žurnalo tradicijas.[8]

Tuometiniai policijos vadovai suprato, jog, norint sėkmingai aiškinti ir tirti nusikaltimus, Lietuvoje reikia įkurti policijos mokymo įstaigą, kuri ne tik mokintų policijos darbuotojus, bet ir atliktų teismo ekspertizes ir tyrimus, taip pat naudotų mokslinius metodus aiškinant nusikaltimus. Tokiu būdu, 1922 metais buvo įsteigta Kauno milicijos mokykla (1924 metais vadinta Aukštesniąja policijos mokykla). Joje, be kitų dalykų, buvo mokoma ir kriminalistikos. Žymiausi jos mokytojai buvo K. Budrevičius ir P.Pamataitis. 1931-1932 metais kriminalistika buvo pradėta dėstyti ir Kauno Vytauto Didžioji universiteto Teisės fakultete.

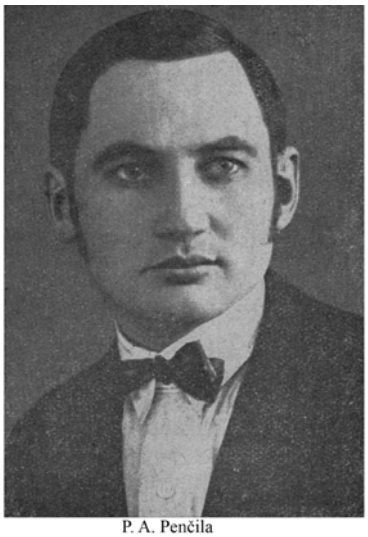
1922 metais buvo sukurti pirmieji nusikaltėlių identifikavimo ir registravimo įrenginiai, bet jie dar buvo primityvūs. Daktiloskopija buvo viena iš pagrindinių nusikaltėlių identifikavimo priemonių. O teismo fotografija, kuri yra kriminalistikos technikos dalis, buvo naudojama jau nuo 1919 metų.[9]

Nepaisant kokybiškų kriminalinės policijos permainų, tapo aišku, kad turimomis priemonėmis aiškinti nusikaltimus darosi vis sunkiau, nes nebuvo galima nuodugniai ištirti iš nusikaltimo vietos paimtų pėdsakų. Tam tikslui reikėjo sukurti specialią kriminalistinę įstaigą, turinčią kriminalistinės technikos bei galinčią atlikti mokslinius tyrimus.

Tokiu būdu mokslinius metodus ir technines priemones nusikaltimams tirti Lietuvoje pradėjo naudoti būtent kriminalinė policija. Jos sudėtyje plėtojosi ir kriminalistinių tyrimų padaliniai. Mokslinės kriminalistikos pradžia Lietuvoje reikėtų laikyti 1927 metus, nes tais metais kriminalinės policijos skyriuje „B“ Nusikaltėlių registracijos vedėju buvo paskirtas

[8] Policija. 2006 Lapkritis. Nr. 22 (22-400). P. 3.
[9] Policija. 2007 Vasaris. Nr. 4 (68-406). P. 11.

Antanas Penčila (Priedas Nr.1, Kriminalinės policijos viršininko įsakymas Nr. 23 dėl A. Penčilos paskyrimo).

P. A. Penčila

„Antanas Penčyla įstojo policijos tarnybon 1924 m., o iš jos pasiliuosavo 1929 m. lapkričio 30 d. Policijos tarnybos stažą pradėjo raštininku ir baigė kriminalinės policijos sekcijos vedėju. Policijoje tarnaudamas ir gerai atlikdamas savo pareigas neužmiršo ir savo tolimesnio lavinimosi. Lankė Lietuvos universiteto teisių fakultetą teisių skyrių, kurį 1928 m. baigė klausyti. Dabar paliko policijos tarnybą ir perėjo į teismą tęsti toliau savo srities mėgstamą darbą“ (Policija, 1930, Nr. 2, P. 39-40).

Kriminalinės policijos nusikaltėlių registracijos vedėjo žinioje buvo daktiloskopija, tapatybės nustatymas (daktiloskopija, fotografij, pagal pėdsakus ir kt.), dokumentų tyrimas, žinių tvarkymas ir teikimas apie įtariamuosius ir teistus asmenis, muziejus bei įvairūs laboratoriniai tyrimai (Priedas Nr. 2, Kriminalinės policijos operatyvinis įsakymas Nr. 10). Tokiu būdu, šis nusikaltėlių registracijos skyrius buvo pirmoji valstybinė kriminalistinė įstaiga Lietuvoje. Jos punktai buvo įsteigti Šiauliuose, Panevėžyje, Marijampolėje, Ukmergėje, Kretingoje ir du punktai Kaune (Priedas Nr. 3, Kriminalinės policijos įsakymas Nr. 53 dėl punktų įvardinimo).

1931 m. spalio 12 d. ši Nusikaltėlių registracijos sekcija buvo pavadinta Kriminalinės policijos Identifikacijos biuru (priedas Nr. 4, Kriminalinės policijos direktoriaus operatyvinis įsakymas Nr. 40), kuriam vadovauti buvo paskirtas Petras Gustavas Pamataitis (priedas Nr. 5, Vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 30).

P.Pamataitis

„Jis gimė 1900 m. sausio 18 d. P. Pamataitis įstojo tarnauti į kriminalinę policiją 1925 m. vasario mėn. 1932 m. baigė klausyti juridinius mokslus Vytauto Didžiojo universitete. Tarnaudamas kriminalinėj policijoj nuo pat pirmųjų dienų savo tarnybos dirbo įvairiose kriminalinio sekimo darbo srityse. 1926-1927 metais išstudijavo nusikaltusių asmenų registravimo sistemas ir daktiloskopijos mokslą ir, susipažinęs, kaip tat yra praktiškai kriminalinio sekimo darbui taikoma Vakarų Europos didmiesčiuose, perorganizavo anksčiau buvusią prie kriminalinės policijos II skyriaus nusikaltusių asmenų

daktiloskopinę registraciją ir suorganizavo kriminalinės policijos valdybos identifikacijos biurą, kuriame atliekami įvairūs moksliški tyrimai pagal naujausius kriminalistikos mokslo metodus. 1931 m. apdovanotas V laips. Vytauto Didžiojo ordinu.“ (Policija, 1933 m. Nr. 7, P. 119).

P. Pamataitis labai daug prisidėjo prie kriminalistikos mokslo plėtojimo Lietuvoje. Jis laikėsi principo, kad kiekvienas nusikaltėlis nusikaltimo vietoje palieka kokių nors pėdsakų, ir juos tinkamai paėmus bei ištyrus būtinai turi būti nustatytas nusikaltėlis.[10] Todėl Identifikacijos biuro laboratorijose buvo atliekami suklastotų dokumentų, daktiloskopinės, trasologinės, rašysenos, mašinraščio, šaunamųjų ginklų, kulkų ir tūtelių, netikrų pinigų ir įrankių jiems gaminti, kraujo, cheminiai ir kiti tyrimai. „Taip pat tirti plaukai, sperma, biologiniai bei bakteriniai objektai, sudaužyti ir peršauti stiklai, suplėšyti ir sudeginti dokumentai, darytos kokybinės ir kiekybinės kaltės įrodymų daiktų analizės ir pan.“[11]

P. Pamataičio vadovaujamas Identifikacijos biuras turėjo šiuos padalinius:

„1. **Nusikaltėlių registracijos**. Šiame padalinyje buvo registruojami valstybės kriminaliniai nusikaltėliai ir įtariamieji, vedamos jų asmens bylos. Žinios apie šiuos nusikaltėlius buvo teikiamos atitinkamoms institucijoms.

2. **Paieškos padalinys** leido dvisavaitinį laikraštį „Kriminalinės policijos žinios“, knygas „Ieškomi“, kuriose publikavo pranešimus apie ieškomis asmenis.

3. **Daktiloskopijos padalinys** vedė daktiloskopinę 10 pirštų ir monodaktiloskopinę registraciją, pagal rankų pirštų atspaudus nustatinėjo asmenų tapatybę.

4. **Technikos padalinio** darbuotojai vykdavo į nusikaltimų vietas, ypač Kaune. Jie atlikdavo techninį įvykio vietos tyrimą, darydavo eskizus, planus, bandymus, palyginimus ir kt.

5. **Narkotikų padalinyje** buvo kaupiamos žinios apie prekybą narkotikais, nelegalius narkotikų pirkinius, platintojus ir kt.

6. **Pasų ir kitų dokumentų padalinyje** buvo kaupiamos žinios apie padirbtus pasus, liudijimus, raštų ir parašų klastojimus bei tiriamos klastotės.

7. **Kovos su prekyba moterimis padalinyje** buvo renkamos žinios apie prekybą moterimis ir daromos išvados.

8. **Pinigų, ženklų ir vertybinių popierių padalinyje** buvo sisteminamos žinios apie jų padirbėjus, platintojus, slėpėjus, tarpininkus, padirbinėjimo bei platinimo būdus ir kt.

[10] Kriminalistikos žinynas 1940, Nr. 31. P. 47.
[11] Klemas A. Valstybės saugumo departamento Identifikacijos skyrius ir teismo ekspertizės // Kriminalistikos žinynas. 1936, Nr. 12. P. 266.

9. **Statistikos padalinyje** buvo tvarkomi visos šalies kriminaliniai duomenys, braižomos diagramos ir kt.

10. **Užsienio padalinys** susirašinėjo su kitų valstybių policija dėl asmenų sulaikymo, išdavimo, tapatybės nustatymo ir pan.

11. **Šunų dresavimo padalinys** dresavo šunis, vykdavo su jais į nusikaltimo vietas.“[12]

1931 metų „Policijos“ laikraštyje išspausdintame straipsnyje II skyriaus viršininkas K. Budrevičius aprašė būdus ir technines priemones, kurias naudojo Lietuvos kriminalinė policija. Visos šios techninės priemonės nedaug kuo skyrėsi nuo šiuo metu naudojamų.

1933 metais Identifikacijos biuras buvo reorganizuotas į Identifikacijos skyrių, kuriam vadovauti buvo paskirtas Albinas Klemas. Šiam skyriui jis vadovavo iki 1940 metų ir ypač daug dėmesio skyrė Lietuvos kriminalistikos mokslo plėtrai, stengėsi plačiau taikyti mokslinius metodus, idant patobulintų laboratorijos ir skyriaus darbą.[13]

A.Klemas

„A. Klemas gimė 1902 m. liepos 15 d. Šakių apskr., Slavikų valsč., Pliorišķių k. Savo darbinę veiklą pradėjo 1920 m., įsidarbino Žemės tvarkymo departamente matininku praktikantu. 1931 m. įstoja į Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakulteto Ekonomikos skyrių. Atleistas iš tarnybos minėtame departamente pačiam prašant 1933 m. Po dešimties dienų paskirtas Kriminalinės policijos identifikacijos biuro vedėju. Kriminalinės policijos valdybą reorganizavus į Valstybės saugumo departamentą, tų pačių metų liepos 6 d. paskirtas Kriminalinės policijos identifikacijos skyriaus viršininku.

Apdovanotas Lietuvos nepriklausomybės medaliu.“

(LCVA, 3947, 16ap, P. 217).

Anų metų policija, kaip ir šiandieninė, puikiai suprato, kad nusikaltėlius, naudojančius naujausius technikos išradimus, galima nugalėti tik neblogiau techniškai pasirengus. Pradėta taikyti chemija, fotochemija, fizika, teismo medicina, psichotechnika ir kt.

Lietuvos kriminalinės policijos Identifikacijos skyriaus laboratorijos nei savo galimybėmis, nei technine įranga niekuo nenusileido Vakarų Europos valstybių analogiškoms laboratorijoms. Kai kuriais atvejais net pirmavo. Daktiloskopinė identifikacija buvo labai

[12] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Vilnius: Standartų spaustuvė, 2004. P. 2.
[13] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Nepublikuotas informacinis leidinys, sudarytojas V. Drobnys. Vilnius: 2007. P. 4.

išplėtota. Lietuvos kriminalistų pasiūlytos rekomendacijos dėl pirštų atspaudų dėjimo ant įvairių čekių, vekselių ir pirštų atspaudų būtinumo pasuose buvo priimtos 1935 metais Tarptautinės kriminalinės policijos komisijoje Kopenhagoje. Didelis dėmesys buvo skiriamas grafologijos ir rašysenos teismo ekspertizėms. Buvo pradėta taikyti psichotechninė analizė. Buvo atliekami plaukų tyrimai, kaip antai, iš kurios kūno vietos buvo iškritęs plaukas, ar jis buvo nukirptas, nutrauktas ir pan. Galima aptikti ir įdomesnių tyrimų, pavyzdžiui tokių, kaip voratinklių tyrimas.

„Identifikacijos skyriaus laboratorijose buvo atliekama daugiau kaip dvidešimt rūšių tyrimų, tai:

1. Įvairaus kalibro ir įvairių ginklų iššautų kulkų ir tūtelių tyrimai. Pagal juose likusias žymes nustatoma, iš kurio ginklo jos iššautos;
2. Nusikaltimo vietose rastų pirštų, delnų atspaudų, kojų pėdsakų gipsinių formų, ant iškąstų daiktų paliktų dantų pėdsakų tyrimai, pagal kuriuos nustatoma, kas juos paliko;
3. Asmenybės nustatymas pagal atvaizdus;
4. Lietuvos ir užsienio monetų, banknotų ir kitų vertybinių popierių tyrimai;
5. Kraujo tyrimai;
6. Plaukų tyrimai;
7. Spermos tyrimai;
8. Įvairūs biologiniai ir botaniniai tyrimai;
9. Įvairių rūšių ginklų tyrimai;
10. Įrankių ir jais padarytų pėdsakų tyrimai;
11. Įvairių suplėšytų ir sudegintų dokumentų restauravimas, konservavimas ir jų tekstų perskaitymas;
12. Įrankių monetoms ir banknotams gaminti tyrimai. Nustatoma, kurios iš pasirodžiusių apyvartoje netikrų monetų ar banknotų jais pagaminti, koks tų įrankių tobulumo laipsnis ir kokiu būdu jais pagaminti pinigai;
13. Medalių, monetų, žetonų ir kitų ženklų tyrimai;
14. Lietuvos ir užsienio asmens dokumentų, pašto, žyminio mokesčio ir kitų tos rūšies ženklų tyrimai;
15. Rašomosiomis mašinėlėmis spausdintų tekstų tyrimai. Nustatoma, kuria mašinėle jie išspausdinti ir ar tiriamasis raštas parašytas iš karto, neišimant jo iš mašinėlės;
16. Grafologiniai rašysenos tyrimai;
17. Įvykio vietų planavimas, brėžinių ir planų paruošimas;
18. Sudaužytų ir peršautų stiklų tyrimai. Nustatoma, kokiu daiktu ir iš katros pusės stiklas išmuštas;

19. Fotocheminiai tyrimai, kuriais suklastotuose vekseliuose, čekiuose ir kituose dokumentuose nustatomas anksčiau buvęs, bet chemikalais išblukintas, rašalu sulietas, ištrintas ar užteptas tekstas ar skaitmenys;

20. Cheminiai bei fotocheminiai rašalo tyrimai, kuriais nustatoma, ar tiriamasis raštas ar keli raštai parašyti vienu rašalu ir vienu laiku. Slaptu rašalu parašytų tekstų tyrimas;

21. Įvairūs cheminiai tyrimai, kokybinė ir kiekybinė analizė.“[14]

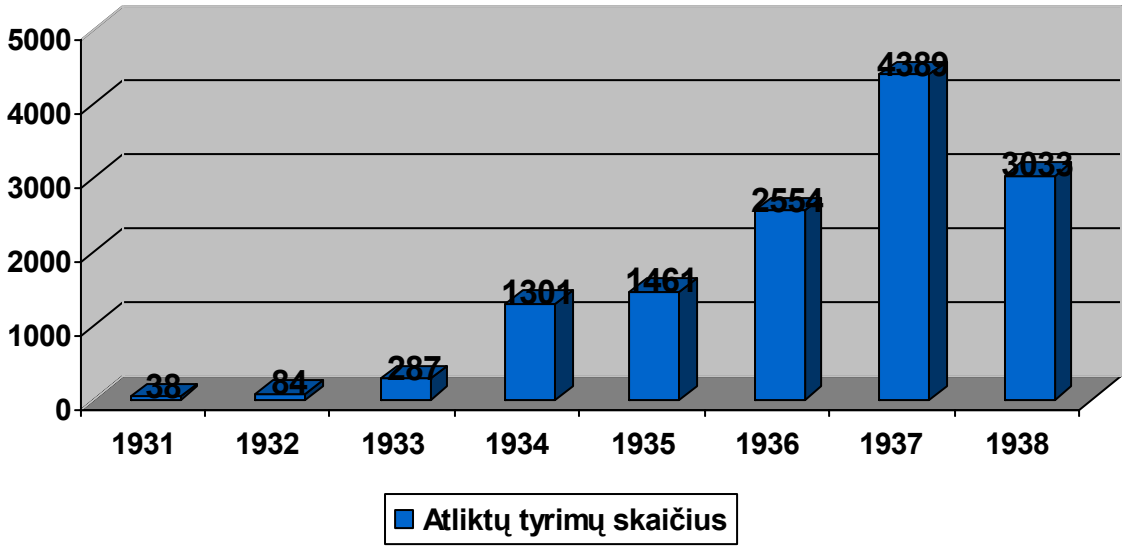
Tokiems minėtiems sudėtingiems tyrimams atlikti buvo reikalingi labai aukštos kvalifikacijos specialistai. Tokie ekspertai tobulindavosi savarankiškai, tačiau kai kurie (daugiausia kriminalistai, biologai, fizikai) Valstybės saugumo departamento būdavo siunčiami į užsienį stažuotis.

Remiantis statistiniais duomenimis, laboratorijoje atliekamų tyrimų skaičius nuolat didėjo. (Žr. Priedai. Lentelė Nr. 1. „Duomenys apie kai kuriuos Identifikacijos skyriaus laboratorijos atliktus ekspertinius tyrimus 1936-1938 metais“).

Remiantis žurnalo „Policija“ (2007. Nr. 4) duomenimis pateikiama 1931-1938 metų laikotarpio atliktų tyrimų diagrama.

Grafikas Nr. 1

Atliekamų tyrimų tendencijos 1931-1938 m. laikotarpyje.

Iki 1934 metų pabaigos visi tyrimai buvo atliekami nemokamai, o nuo 1935 metų už atliekamus tyrimus pradėta imti mokestį. „Tais metais buvo išrašyta sąskaitų, kurių vertė beveik 31,5 tūkst. Lt. Šie pinigai sumokami į Valstybės iždą iš teisingumo ministerijos sąskaitos, o

[14] Kriminalistikos žinynas, 1936, Nr.12. P. 226.

teismai, kada tai galima, ekspertizės išlaidas išreikalauja iš nuteistų asmenų.“ [15] Tokiu būdu laboratorija gaudavo pakankamai lėšų, kad galėtų įsigyti naują bei pažangią aparatūrą ir samdyti kvalifikuotus darbuotojus.

Ilgainiui iš Identifikacinių tyrimų skyriaus laboratorijų, sekant užsienio praktiką, buvo išskirta kriminalistinės technikos laboratorija. Joje buvo atliekami kiekybiniai ir kokybiniai įvairių medžiagų tyrimai. „Atskirų skyrių specialistai tyrė pelenus, konservuojančias medžiagas, pelėsius, alų, degtinę, likerį, vyną, actą, aliejų, kavą, sūrį, pieną, miltus, nealkoholinius gėrimus, cukrų, sirupą, dažus, laką, dervą, vašką, terpentiną, statybines medžiagas, trąšas, pašarą, tepalus, stiklą ir keramiką, molį, jo dirbinius, porcelianą, kaučiuką, nuodingąsias medžiagas, metalų nuodus lavono dalyse ir t.t.“[16]

Vertinant šį laikotarpį, galima teigti, kad ekspertinių įstaigų būklė daug kuo priklausė nuo tuometinės politinės, ekonominės valstybės padėties. Lietuvoje ekspertinės įstaigos kūrėsi vos ne tuščioje vietoje.

Nors Lietuvos kriminalistikos mokslas ir atsiliko nuo išsivysčiusių Vakarų Europos valstybių, praktinė kriminalistika jau ketvirtajame dešimtmetyje visiškai atitiko daugelio Vakarų Europos valstybių lygį, o tarpukario Lietuvos ekspertizės įstaigose atliekami tyrimai buvo palyginti aukšto mokslinio lygio ir pakankamai tikslūs. Laboratorijose turėta tam laikmečiui pažangi aparatūra leido kvalifikuotai atlikti tradicinius tyrimus, pvz., daktiloskopinius, trasologinius ir kt., tačiau buvo kreipiamas labai didelis dėmesys ir į specialiuosius tyrimus, pvz., fizikinius, biologinius, cheminius ir kt. Vystantis apskritai mokslui Lietuvoje, buvo pasitelkta ir įvairių mokslo sričių specialistų pagalba ir rekomendacijos sunkių tyrimų metodologijai parengti ir diegti ją praktikoje.

Susipažinus su kriminalistinės laboratorijos atliekamais tyrimais, tampa akivaizdu, kokie dideli buvo ano meto negausaus kriminalistų būrio laimėjimai.

1.2. Ekspertinių įstaigų veikla Lietuvoje sovietinės okupacijos metais

1940 metais prasidėjusi Lietuvos okupacija nubraukė visus buvusius prieškario kriminalistinės technikos laimėjimus. Neliko nei techninės įrangos, nei specialistų, o kriminalistikos mokslas Lietuvoje buvo kuriamas nesiremiant ankstesne patirtimi. Todėl pirmieji pokario ekspertai nebuvo labai išsilavinę, neturėjo patirties. Atsiliepė Antrojo pasaulinio karo ir J. Stalino vykdytos politikos padariniai (praktiškai Lietuvos kriminalistikos specialistų neliko: dalis emigravo į Vakarus, dalis buvo išvežta į Sibirą, dalis sušaudyta).

[15] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Nepublikuotas informacinis leidinys, sudarytojas V. Drobnys. Vilnius: 2007. P. 5.
[16] Valstybinės technikos-chemijos laboratorijos analizių taksa // Vyriausybės žinios. 1928, Nr. 277/1782.

Paminėtinas 1940-1944 metų karo su Vokietija laikotarpis. Teoriškai sovietinė okupacija skaičiuojama nuo 1940 metų, bet praktiškai tuo laiku vyko Antrasis pasaulinis karas ir Lietuva buvo okupuota fašistinės Vokietijos. Tačiau ir šiuo laikotarpiu dar veikė kai kurios Lietuvos ekspertinės įstaigos, kurių sovietinė okupacija nebuvo spėjusi sugriauti. 1943-1944 metais Kaune veikė Kriminalinės technikos institutas prie Saugumo policijos. Institute buvo rašysenos, technikos, biologijos, fotochemijos ir chemijos skyriai, kuriuose buvo atliekamos rašysenos ir mašinraščio, ginklų, šaudmenų, įsilaužimo žymių bei įrankių, kraujo, spermos, plaukų, dokumentų klastojimų, rašalo, įvairių pėdsakų ir kitokie to meto praktikai reikalingi tyrimai.[17] Po karo grįžęs sovietinis režimas sunaikino ir šią įstaigą, t.y. – Kriminalinės technikos institutą.

Praūžus Antrajam pasauliniui karui, sovietų valdžia neskubėjo vidaus reikalų sistemoje kurti tarnybą, kurios veikla būtų pagrįsta kriminalistų ir mokslininkų bendradarbiavimu. Moksliškai pagrįsti tyrimai pokariu nebuvo atliekami, o svarbiausias įrodymas buvo įtariamojo prisipažinimas, lemdavęs nusikaltimų tyrimo sėkmę.[18]

Tokiu būdu, kriminalistikos mokslas sovietų Lietuvoje buvo kuriamas nuo nulio, nes neturėjo tęstinumo. Kriminalistinės ekspertinės įstaigos buvo pradėtos kurti pagal sovietinį modelį, o prieškario Lietuvos kriminalistikos mokslo pasiekimai buvo atmesti, kaip prieštaraujantys sovietinei ideologijai. Kadangi Lietuvoje nebuvo likę specialistų, 1945 metais iš Rusijos buvo atsiųsti nauji ekspertai, kurie nebuvo labai išsilavinę, bet jau turėjo praktinės patirties. Iškilus neatidėliotinai būtinybei 1946 metais buvo suformuotas Lietuvos TSR VRM mokslinis techninis poskyris, kurio viršininku buvo paskirtas vyr. ekspertas B. Kolcovas. Jo vadovavimas moksliniam techniniam poskyriui atnešė daug naudos. Jis pirmasis ne tik Lietuvoje, bet ir visoje TSRS, 1947 metais be jokių pagalbinių techninių priemonių atliko balistinę identifikacinę ekspertizę. Buvo identifikuotas ginklas, iš kurio buvo paleista kulka. Savo ataskaitoje, nusiųstoje į Maskvą, jis aprašė atliktą tyrimą ir gautą rezultatą. Kadangi visa buvusi ikikarinė Lietuvos kriminalistų techninė bazė buvo sunaikinta, siekiant padėti ekspertams jų nelengvame darbe ir sėkmingai kovoti su nusikalstamumu, iš Maskvos buvo atsiųstos naujos techninės priemonės: fotoaparatai, biologiniai mikroskopai, reprodukcinis įrenginys daiktiniams įrodymams fotografuoti, didinamieji lęšiai, fotodidintuvas bei įvairios fotomedžiagos. Tuo metu dažniausiai buvo atliekami paprasti tyrimai, tokie kaip daktiloskopiniai tyrimai, trasologiniai tyrimai ir balistinės ekspertizės.

[17] Policija. 1943. Gruodis. P. 18.
[18] Policija. 2006. Lapkritis. Nr. 22(62-400). P. 6.

1948 metais Lietuvoje prie Vidaus reikalų ministerijos buvo sukurtas savarankiškas ekspertinis kriminalistinis padalinys, kuriame dirbo tik 5 pareigūnai. Todėl buvo susirūpinta naujų specialistų rengimu ir į Maskvos ekspertų mokyklą buvo siunčiami vietiniai pareigūnai.

„Deja, sovietmečiu apie kriminalistikos pasiekimus buvo kalbama uždaruose specialistų pasitarimuose, kvalifikacijos tobulinimo kursuose bei simpoziumuose, o rašytinių publikacijų viešojoje spaudoje nebuvo. Itin griežti „Glavlito“ darbuotojai nesivadovavo jokiais politiniais motyvais – tiesiog reikalavo neviešinti žiniasklaidoje kriminalistų darbo metodų, kad apie juos nesužinotų nusikaltėliai.“[19]

Per visą šį laikotarpį iš neatskleistų nusikaltimų padarymo vietų paimti pirštų pėdsakai buvo suklasifikuoti ir organizuota respublikinė daktiloskopinė kartoteka, kuri buvo tvarkoma pagal penkiapirštės įskaitos sistemą. Ši kartoteka leido operatyviai ir greitai atlikti įtariamųjų identifikavimą.

„1955 metais buvo gautas specialus lyginamasis mikroskopas MIS-10, leidžiantis atlikti lyginamuosius trasologinius bei balistinius tyrimus ir identifikuoti įrankius, palikusius nusikaltimo pėdsakus įvykio vietose, taip pat identifikuoti ginklo vamzdį, iš kurio buvo iššauta šovinio kulka.“[20]

1959 metais respublikos milicijos ekspertinėje tarnyboje dirbo 12 pareigūnų, o jau po 20 metų (1979) operatyviniame techniniame skyriuje dirbo 24 specialistai. Nepaisant tokio mažo darbuotojų skaičiaus, skyrius per metus atliko 945 ekspertizes. Tai du kartus daugiau nei 1949 metais. Pradžioje buvo atliekami tik tradiciniai kriminalistiniai tyrimai, tačiau tobulėjant ir esant būtinybei naudoti įvairiapusiškesnius tyrimus buvo įsteigtos cheminė, fizikinė, maisto produktų tyrimo laboratorijos.

1963 metais vadovauti Lietuvos TSR VRM Moksliniam techniniam skyriui iš Leningrado buvo atsiųstas kriminalistikos specialistas S. Tiotkinas. „Buvo papildomai įsteigtos ekspertų kriminalistų pareigybės, organizuotas cheminės laboratorijos darbas, kurioje daugiausia buvo atliekami to meto metalinių rublių, o vėliau ir kitų popierinių pinigų bei vertybinių popierių tyrimai. Šių tyrimų rezultatai buvo surašomi specialiose informacinėse kortelėse, kurios buvo išsiuntinėjamos respublikos ekspertiniams ir operatyviniams milicijos padaliniams, taip pat ir kitų respublikų moksliniams techniniams padaliniams, kad būtų greičiau surasti netikrų pinigų gamintojai ir atskleisti nusikaltimai arba sujungtos iškeltos baudžiamosios bylos. Be to, skyriuje buvo įsteigta ir nuolat papildoma netikrų pinigų kolekcija.“[21]

[19] Policija. 2006. Lapkritis Nr. 22(62-400). P. 6.
[20] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Nepublikuotas informacinis leidinys, sudarytojas V. Drobnys. Vilnius: 2007. P. 8.
[21] Ten pat. P. 9.

1964 metais Kauno ir Klaipėdos miestų milicijos valdybose buvo įkurti moksliniai techniniai poskyriai, o 1965 metais Vilniaus miesto milicijos valdyboje įsteigtas Mokslinis techninis poskyris, kuriame darbavosi tik 5 ekspertai. Kadangi darbuotojų buvo labai mažai, o daromų nusikaltimų buvo pakankamai daug, ekspertams į pagalbą – įvykio vietos apžiūrą – ateidavo kriminalinės paieškos operatyviniai darbuotojai bei tardytojai, kurie išmanė kriminalistikos mokslo subtilybes. „Tardytojai nešiodavosi specialius tardytojo portfelius su būtiniausia įranga ir priemonėmis, tad įvykio vietoje galėjo atlikti matomų ir nematomų pėdsakų paiešką.“[22] 1966 metais Mokslinio techninio skyriaus sudėtyje buvo įkurtas Operatyvinės technikos poskyris. Gauta nemažai Tarybų Sąjungoje pagamintos įvairios kriminalistinės technikos. Tai lyginamasis mikroskopas MSK-1, trasografas, spektrografas, daktiloskopas, optinio objektų sulyginimo aparatas PON, ultravioletinių spindulių įrenginiai, infraraudonųjų spindulių keitikliai, reprodukciniai įrenginiai, metalo ieškikliai, magnetiniai keltuvai, siaurajuosčiai bei specialios paskirties fotoaparatai, kino kameros ir demonstracinė aparatūra bei įrengimai filmams apdoroti, operatyviniai lagaminai ir tardymo padaliniams skirtos rankinės su rinkiniais įvykio vietų apžiūrai. Kiekvieno miesto ir rajono milicijos skyriaus kriminalinė, tardymo, viešoji ir budinčioji tarnybos buvo aprūpintos reikalinga technika ir prietaisais pirminiams tardymo veiksmams atlikti. Tardymo tarnybos veikloje pradėta diegti filmavimo aparatūra tardymo veiksmams fiksuoti. Aršioje kovoje su nusikalstamomis veikomis buvo pradėta diegti mokslo ir technikos naujoves. Be savo pagrindinių pareigų, Mokslinio techninio skyriaus darbuotojai taip pat užsiiminėjo ir švietėjiška veikla. Buvo organizuojamos ekspertų grupės, kurios rengdavo paskaitas atskirais kriminalistikos mokslo klausimais, parinkdavo specialius mokomuosius filmus ir su demonstracine kino aparatūra važiuodavo į rajonų milicijos skyrius, kur propaguodavo mokslinių metodų ir techninių priemonių naudojimą nusikaltimų pėdsakams surasti, užfiksuoti ir surinktą medžiagą paruošti kriminalistinėms ekspertizėms atlikti. Jie taip pat demonstruodavo mokomuosius operatyvinio darbo filmus. Tokiu būdu vykdydami ir plėtodami švietėjišką kriminalistikos mokslo šakos veiklą, ekspertai pabuvojo visuose respublikos rajonuose.

Tais pačiais metais operatyvinės technikos poskyris, atsižvelgus į gaunamos informacijos gausumą ir jos susisteminimo galimybes, įsigijo perforacinių mašinų komplektą, o vėliau ir elektroninę skaičiavimo mašiną *Minsk-22*. Tokiu būdu Vidaus reikalų ministerijoje buvo įsteigtas skaičiavimo centras.

Buvusios Tarybų Sąjungos Vidaus reikalų ministerijos vadovybės sprendimu 1970 m. visų sąjunginių respublikų moksliniai techniniai, ryšių ir operatyvinės technikos padaliniai buvo sujungti į operatyvinius techninius padalinius. Lietuvoje šie padaliniai buvo sujungti 1970 m.

[22] Policija. 2006. Lapkritis Nr. 22(62-400). P. 7.

gegužės 8 d. ir jų vadovu paskirtas Henrikas Vytautas Gerasimavičius.[23] Iškilus neatidėliotinai būtinybei padėti Ekonominei policijai, 1970 m. buvo įsteigta pirmoji maisto produktų tyrimo laboratorija. Jos kūrėja ir ilgametė darbuotoja buvo Lidija Gražina Burec. Ši laboratorija įnešė svarų indėlį į teisėsaugos padalinių kovą su piktnaudžiavimais maisto produktų gamyboje ir prekyboje. Jau tada Kauno mieste ir jo aplinkiniuose rajonuose gausėjo degtinės falsifikatų, kurie buvo gaminami iš įvairių rūšių spirito ir realizuojami per valstybinį prekybos tinklą. Greitai maisto produktų tyrimo labortorijoje susiformavo ir šio produkto („pilstuko“) tyrimo metodai. Garsėjo piktnaudžiavimai kavos ir kitų nealkoholinių gėrimų prekyboje. Šioje laboratorijoje buvo galima nustatyti beveik viską: patiekalų gamybai sunaudotų produktų svorį, kiekį, jų kokybę ir kt.[24]

„Nusikaltimų atlikimo technikos tobulėjimas reikalavo naujų mokslo ir technikos laimėjimų taikymo, todėl nebuvo galima tenkintis vien senais analitiniais daiktinių įrodymų tyrimo metodais. Daiktiniais įrodymais tapdavo mikroskopiniai medžiagų kiekiai, kuriems tirti buvo būtina speciali mokslinė tyrimo technika, nauji metodai ir atitinkamos kvalifikacijos specialistai. Todėl Operatyviniame techniniame skyriuje buvo įsteigta Fizikinė laboratorija. Jos kūrėjas ir organizatorius buvo Vytautas Drobnys.“[25] Netrukus ji buvo aprūpinta naujausia to meto tyrimo aparatūra: plonasluoksnės chromatografijos įranga, dujinis chromatografas, matomosios spektro dalies, ultravioletinių bei infraraudonųjų spindulių spektrofotometrai. Buvo kuriamos naujos daiktinių įrodymų tyrimo metodikos.

1972 metais Operatyvinio techninio skyriaus specialistai savo iniciatyva ir norėdami palengvinti bei pagerinti darbo kokybę ėmėsi daktiloskopinių įskaitų mechanizavimo idėjos įgyvendinimo. Tam vadovavo vyr. ekspertas Petras Ladzikas. Jis kartu su kitais skyriaus darbuotojais sukūrė potencialių nusikaltimams asmenų pirštų atspaudų kodavimo sistemą. Pagal ją specialistai vizualiniu būdu kodavo asmenų daktiloskopinių kortelių pirštų atspaudus ir suvestines perduodavo ministerijos skaičiavimo centrui informacijai įvesti į ESM. Pirštų pėdsakai, paimti iš neatskleistų nusikaltimo vietų, taip pat buvo koduojami vizualiniu būdu ir tikrinami pagal turimą ESM masyvą. Šios įskaitos mechanizavimas davė kai kurių teigiamų rezultatų. Lietuvos specialistų sukurta sistema buvo teigiamai įvertinta ir diegiama visoje buvusioje Tarybų Sąjungoje. Šiam tikslui Lietuvos TSR vidaus reikalų ministerijoje buvo rengiami simpoziumai, konferencijos, kursai. Tai turėjo nemažos reikšmės operatyvinio techninio skyriaus prestižui kelti ir tolesniam aprūpinimui naujausia tiriamąja aparatūra. [26]

[23] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Vilnius: Standartų spaustuvė, 2004. P. 3.
[24] 2006. Lapkritis. Nr. 22(62-400). P. 8.
[25] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Nepublikuotas informacinis leidinys, sudarytojas V. Drobnys. Vilnius: 2007. P. 11.
[26] Ten pat. P. 11.

1983 metais Lietuvos TSR vidaus reikalų ministerijos Operatyvinis techninis skyrius buvo pavadintas Lietuvos TSR vidaus reikalų ministerijos Ekspertiniu kriminalistiniu skyriumi. Šio skyriaus kriminalistinė laboratorija ilgus metus buvo viena iš pirmaujančių Sovietų Sąjungoje pagal kriminalistinį techninį aprūpinimą bei ten dirbančiais aukščiausios kvalifikacijos specialistais, kurie naudodavę tik pažangiausius to laikmečio tyrimo metodus. Joje buvo naudojami atominės absorbcijos spektrometrai, dujiniai chromatografai, infraraudonųjų spindulių spektrometrai, lazerinis mikrospektro - analizatorius. Didesniuose miestuose buvo steigiami moksliniai techniniai milicijos poskyriai. Lietuvos TSR ekspertinės įstaigos, lyginant su visa Sovietų Sąjunga, buvo aukšto mokslinio ir techninio lygio, tačiau jos negalėjo lygintis su Vakarų šalių analogiškomis institucijomis. Nors sovietinės Lietuvos kriminalistinės ekspertinės tarnybos veikla buvo įspausta į siaurus Sąjungos rėmus ir ši tarnyba buvo izoliuota tarptautiniu mastu bei negalėjo palaikyti tiesioginių ryšių su išsivysčiusių šalių kriminalistinėmis ekspertinėmis įstaigomis, tačiau net ir tokiomis sąlygomis ji sugebėjo pasiekti puikių rezultatų.

1986 metais Lietuvos TSR vidaus reikalų ministerijos Ekspertinis kriminalistinis skyrius pirmasis visoje vidaus reikalų sistemoje savo darbe pradėjo naudoti asmeninius kompiuterius.[27]

Apžvelgus Sovietų Lietuvoje veikusias ekspertines įstaigas akivaizdu, kad jų veikla buvo įsprausta į griežtus sovietinės ideologijos rėmus. „Išmesta į istorijos šiukšlyną“ visa Lietuvos tarpukario kriminalistų sukaupta patirtis, sunaikinta materialinė techninė bazė, ištremti arba sunaikinti žmoniškieji kadrai. Ekspertinių įstaigų veikla buvo izoliuota nuo pasaulio teisėsaugos ir kriminalistinių tyrimų institucijų. Tačiau TSRS rėmuose Lietuvos TSR ekspertai su savo turima technika bei žiniomis buvo vieni iš lyderių, o jų mokslinis-techninis lygis buvo gana aukštas. Bet lygintis su analogiškomis užsienio šalių tarnybomis dar negalėjo. Nepaisant to, Lietuvos ekspertinės įstaigos sugebėjo pasiekti puikių rezultatų tiek praktinėje, tiek mokslinėje metodinėje srityse.

Nuo to laiko šalyje įvyko labai didelių politinių ir socialinių pasikeitimų. Įvyko pokyčių ir kriminalistikos srityje, keitėsi ne tik buvęs Lietuvos TSR vidaus reikalų ministerijos Ekspertinio kriminalistinio skyriaus pavadinimas, bet ir sprendžiamų uždavinių ratas, atliekamų darbų apimtys.

1.3. Ekspertinių įstaigų veikla po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo

Atkūrus nepriklausomybę, Lietuvoje įvyko dideli politiniai ir socialiniai pokyčiai. Jaunos Lietuvos Respublikos ekspertinių tarnybų kadrai ir materialinė techninė bazė buvo

[27] Policija. 2007 Vasaris. Nr. 4 (68-406). P. 13.

paveldėti iš sovietinio Ekspertinio kriminalistinio skyriaus. Ši situacija buvo daug palankesnė Lietuvos Respublikos ekspertams, palyginti su sovietinio laikotarpio pradžia, kuomet visa ekspertinių tarnybų veikla buvo pradėta nuo nulio (nes visa techninė bazė ir kadrai buvo sunaikinti). Tačiau buvo ir kuriozų: atgavus nepriklausomybę, visa Sovietų Sąjungoje išleista ir bibliotekose ar kitur sukaupta mokomoji literatūra buvo sunaikinta kaip morališkai pasenusi ir neatitinkanti laiko dvasios. Juk kriminalistikoje taikomi metodai negali būti nei lietuviški, nei rusiški, nei vokiški, nei angliški, nei prancūziški, nes tie patys metodai lygiai taip pat sėkmingai gali būti taikomi ir Jungtinėj Karalystėj, ir Prancūzijoj, ir toj pačioj Lietuvoj. „Tačiau svarbiausia yra tai, jog atsivėrus sienoms, atsirado reali galimybė pamatyti, kaip dirba pažangiausių pasaulio valstybių kriminalistinių tyrimų laboratorijos.“[28]

Nuo nepriklausomybės pradžios, tuometinis Lietuvos TSR vidaus reikalų ministerijos Ekspertinis kriminalistinis skyrius buvo reorganizuotas į Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Policijos departamento Kriminalinės policijos vyriausiosios valdybos Kriminalistinių ekspertizių biurą. 1992 metais jis vėl buvo reorganizuotas ir vadinosi Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių valdyba, kuriai iki 1993 metų vadovavo Romualdas Matulionis. Vadovaudamas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių valdybai, „jis reorganizavo jos darbą, stengėsi aprūpinti ją naujausia technine įranga, įvedė naują technikų kriminalistų instituciją, kūrė naujas nusikaltimo pėdsakų ir kitų daiktinių įrodymų tyrimo laboratorijas.“[29]

Nuo 1993 metų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių valdybai ėmė vadovauti Vytautas Drobnys. 1994 metais Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių valdyba buvo pervadinta į Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamentą.

Be to, Vidaus reikalų ministerijos sistemoje buvo įkurta Kriminalistinės odorologijos laboratorija, kurioje atliekami žmogaus kvapo pėdsakų tyrimai. Kriminalistinių ekspertizių departamentas savo struktūroje turėjo kriminalistinių ekspertizių skyrių, kuriam priklausė daktiloskopinių, trasologinių, balistinių, dokumentų ir rašysenos tyrimų laboratorijos. Be to, šis departamentas turėjo ir specialių tyrimų skyrių, kurio sudėtyje buvo fizikinių, cheminių, biologinių ir maisto produktų tyrimo laboratorijos bei kriminalistinės technikos poskyris. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamente buvo atliekamos ekspertizės – rašysenos, techninės dokumentų, trasologinės, balistinės, portretų.

[28] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro raida // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/41067/; prisijungimo laikas 2008 10 04.
[29] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Nepublikuotas informacinis leidinys, sudarytojas V. Drobnys. Vilnius: 2007. P. 12.

Dar 1993 metais tuometinės Lietuvos policijos akademijos (dabar Mykolo Romerio universitetas) Kriminalistikos katedros mokslininkai konstatavo, kad kriminalistikos mokslo lygis Lietuvos respublikoje neatitinka europietiškų standartų, nėra bendros kriminalistikos koncepcijos, pasenusi jos, kaip mokslo šakos, sistema, kriminalistikos technika, pati kriminalistika vis labiau atsilieka nuo nusikaltimų tyrimo praktikos, jos poreikių. Buvusios SSRS uždarumas neleido įsigyti naujausios užsienio technikos bei technologijų, vienpusiškai buvo organizuojami kriminalistiniai tyrimai - labai dažnai jie būdavo atliekami žinybiniu pagrindu, tarnavo konkrečių mokslininkų interesams.[30]

Nepriklausomoje Lietuvoje, vykdant ne vieną teisinę reformą, ekspertinės įstaigos liko išblaškytos atskirų ministerijų žinioje, nekoordinuotas darbas padarė neigiamą įtaką tolesnei jų veiklai, nebuvo vieningos specialistų rengimo strategijos, skyrėsi ekspertinių tyrimų metodikos. Tas pačias ekspertizes darydavo skirtingos ekspertinės įstaigos. Pvz., Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamente buvo atliekamos ekspertizės (rašysenos, techninės dokumentų, trasologinės, balistinės, portretų, biologinės), kurios buvo daromos ir Lietuvos teismo ekspertizės institute (LTEI, šiuo metu - Lietuvos teismo ekspertizės centras), tačiau tokias kaip pirotechninę, užsienio šalių pinigų, kai kurių maisto produktų tyrimą atliko tik Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamentas (KED, šiuo metu – Lietuvos policijos Kriminalistinių tyrimų centras).

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamentas atlikdavo ekspertizes ir tyrimus, susijusius su užsienio valiuta, vertybiniais popieriais, pasais ir kt. Kai tuo tarpu Lietuvos teismo ekspertizės institute buvo atliekamos „rašysenos ir techninės dokumentų ekspertizės; padirbtų litų banknotų ir monetų, lietuviškų pasų, vertybinių popierių ir kitų dokumentų su vandens ženklais ekspertizės.”[31]

Minėtų įstaigų vadovai bandė koordinuoti darbą, atliekamas ekspertizes. Ilgainiui susiformavo praktika, kad užduotis ekspertizėms ir tyrimams atlikti prokurorai, teismai ir teisėjai skyrė Lietuvos teismo ekspertizės institutui, o policijos pareigūnai, kvotėjai, tardytojai – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamentui. Pastarasis atliko ekspertizių ketvirtadaliu daugiau nei Lietuvos teismo ekspertizės institutas, kadangi užduotis ekspertizėms ir tyrimams atlikti skirdavo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamentui beveik visi tiesiogiai nusikaltimus tiriantys pareigūnai. Tačiau, nepaisant žinybiškumo, abi ekspertinės institucijos kai kuriose srityse bendradarbiauja. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

[30] Juškevičiūtė J. ir kt. Kriminalistikos vystimosi Lietuvoje perspektyvos // Lietuvos policijos akademijos mokslo darbai. 1993. T.1. P. 65-70.
[31] Pošiūnas P. Teismo ekspertizės pagrindai. Vilnius: Spauda, 1994. P. 78-79.

Kriminalistinių ekspertizių departamentas nustato ginklo rūšį, o Lietuvos teismo ekspertizės institutas – šūvio aplinkybes: nustato, iš kurios pusės šauta, iš kokio atstumo, kuria kryptimi.

1998 metais, vykdant teisinės sistemos reformas, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamentas buvo pertvarkytas į bendros policijos sistemos padalinį – Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kriminalinės policijos Kriminalistinių ekspertizių tarnybą, o nuo 2001 m. spalio 1 d., vykdant Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos reorganizavimą, - į Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kriminalinės policijos biuro Kriminalistinių tyrimų centrą.[32]

2003-05-01 įsigaliojus naujam Baudžiamojo proceso kodeksui visos policijos veikla, taip pat ir kriminalistinių tyrimų, buvo reformuota pagal naujo Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas. Tokiu būdu susikūrė specializuota policijos įstaiga – Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras, teikiantis policijos įstaigoms ir kitoms šalies teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijoms mokslinę ir techninę pagalbą tiriant nusikalstamas veikas bei vykdant nusikaltimų prevenciją.[33]

2003 metų rudenį, įvykdžius PHARE projektą, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras persikėlė į naujas, geros laboratorinės praktikos reikalavimus atitinkančias patalpas. Su turima visa naujausia tiriamąja įranga, galima gerokai išplėsti 30 kriminalistikos sričių objektų laboratorinio tyrimo galimybes. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro laboratorijose diegiama kokybės valdymo sistema, aktyviai ruošiamasi jas akredituoti pagal tarptautinius ISO 9000 ir ISO 17025 standartus. 2007 metais Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro laboratorijos gavo akreditaciją.

Pastaraisiais metais Kriminalistinių tyrimų centro laboratorijos praturtėjo šiuolaikiniais mokslinių tyrimų prietaisais ir įrenginiais sprogmenų ir sprogstamųjų medžiagų tyrimams atlikti, bandomi ir identifikuojami ginklai, įrengta specializuota narkotikų tyrimų laboratorija, sudarytos šaunamųjų ginklų, kulkų ir tūtelių kolekcijos, veikia skaitmeninė spalvotos fotografijos laboratorija.

Dabar specialiais preparatais pėdsakai išryškinami net ant šlapių paviršių, taip pat ant polietileno bei kitų objektų.

Jau 1974 metais Londone vyko Didžiosios Britanijos vidaus reikalų ministerijos surengta tarptautinė spaudos konferencija daktiloskopijos mechanizavimui aptarti. Joje du amerikiečiai skaitė pranešimus apie automatizuotą daktiloskopinę sistemą, automatiškai koduojančią pėdsakų

[32] Lietuvos policijos generalinio komisaro 2001 m. rugsėjo 28 d. įsakymas Nr. 456 „Dėl Kriminalinės policijos biuro Kriminalistinių tyrimų centro nuostatų patvirtinimo“ // http://www.vrm.lt; prisijungimo laikas 2008-10-04.
[33] Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 5-V-568 „Dėl Lietuvos policijos kinologijos centro reorganizavimo prijungimo prie Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro būdu.“ // http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=7; prisijungimo laikas 2008-10-04.

paieškas. Ketindami realizuoti šį sumanymą, buvo pasitelkti Vilniaus universiteto mokslininkai, kurie po ilgų bandymų sukūrė unikalią automatizuotą daktiloskopinę sistemą (ADIS) – t.y. pirštų atspaudų atpažinimo sistema. Ji Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre (tuometiniame Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamente) eksploatuojama nuo 1995 metų. Ši Lietuvos matematikų sukurta automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema (ADIS) savo efektyvumu prilygsta pasaulinėms sistemoms ir netgi kai kuriais parametrais lenkia jas. Pagrindinė šios sistemos funkcija - kompiuterizuota panašių latentinių pirštų pėdsakų paieška daktiloskopinių kortelių duomenų bazėje. 1997 m. automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema (ADIS) buvo patobulinta daktiloskopinių kortelių identifikavimo moduliu, kuris leido turimoje duomenų bazėje atlikti asmenų paiešką pagal pateiktą daktiloskopinę kortelę. Iki 2003 m. automatizuotos daktiloskopinės identifikacijos sistemos (ADIS) duomenų bazėje jau buvo sukaupta apie 160 000 daktiloskopinių kortelių, tarp kurių - 2600 nelegalių migrantų, nes ji tiesiogiai sujungta su Europos Sąjungos „Eurodac“ sistema.

Automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema (ADIS), papildyta naujausiais moduliais, užtikrina veiksmingesnį nusikaltėlių identifikavimą, nelegalių migrantų ir prieglobsčio prašytojų daktiloskopinės informacijos kaupimą bei tvarkymą, sudaro galimybę didinti vartotojų skaičių bei leidžia patiems ekspertams prisijungus prie automatizuotos daktiloskopinės identifikacijos sistemos (ADIS) tiesiogiai gauti ekspertizių rezultatus.

Per pastarąjį dešimtmetį didelių laimėjimų buvo pasiekta biologijos srityje. Anksčiau buvo tik vienas objektas, padedantis individualizuoti žmogų – tai žmogaus galūnių palikti pėdsakai (daktiloskopija), o dabar prisidėjo ir biologinės kilmės pėdsakas – tai DNR. Kadangi kiekvieno žmogaus genotipas yra individualus, pagal jį galima identifikuoti žmogų, nusikaltimo vietoje palikusį savo biologinį pėdsaką.

Nuo 2003 metų veikia automatizuota balistinės identifikacijos sistema (TAIS), kuri leidžia automatiškai gauti visą šoninio paviršiaus ir dugno tūtelės ar kulkos vaizdą. Turima sistemoje programinė įranga leidžia automatiškai atlikti pasirinkto objekto skenavimą, vaizdo patalpinimą į esamą duomenų bazę ir prireikus atlikti įvesto objekto identifikaciją turimoje duomenų bazėje. Atliekant balistikos tyrimus, galima automatizuotai identifikuoti ginklą pagal pėdsakus ant kulkų ir tūtelių. Sovietmečiu ginklo pramušamajai jėgai nustatyti ekspertai naudojo pušines lentas. Dabar viską galima apskaičiuoti pasitelkus mokslą ir šiuolaikišką įrangą.

Kriminalistinių tyrimų centras nemažai dėmesio skiria ir mikropėdsakams. Anksčiau mikrodalelėmis apskritai nesidomėta. Šiandien įžiūrimos net tokios, kurių neįmanoma matyti per paprastą mikroskopą. Galima nustatyti ir tai, iš kokių cheminių elementų jos sudarytos bei

kiekvieno cheminio elemento kiekį. Norint ištirti pateiktą objektą, atskiruose tyrimuose pakanka ir to objekto mikrokiekio.[34]

Apibendrinant nepriklausomos Lietuvos laikotarpio ekspertinių įstaigų raidą, galima drąsiai teigti, kad šiandien senas kriminalistinių tyrimų tradicijas tęsia ir Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Tačiau tuo laikotarpiu vyko daug reorganizacijų, kurios neturėjo aiškios ir ilgalaikės strategijos, o kai kurių ekspertinių įstaigų, kaip antai Kriminalistinių tyrimų centro ir Lietuvos teismo ekspertizės centro, funkcijos dubliavosi. Todėl 2003 m. balandžio 18 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministras išleido įsakymą Nr.114 „Dėl Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarnybos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 39-1795). Nors ir buvo patvirtinta koordinavimo tarybos sudėtis, tačiau situacija nepasikeitė – ekspertinių įstaigų funkcijų dubliavimosi tendencija liko ir iki šių dienų.

Dalyvavimas ne viename tarptautiniame projekte davė Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui didelės ne tik mokslinės, ne tik praktinės, bet ir materialinės naudos. Laboratorijos įsigijo šiuolaikinius mokslinio tyrimo prietaisus ir įrengimus, įsisavino iki šiol mažai žinomus serologinius ir DNR tyrimo metodus bei sprogstamųjų medžiagų ekspertizes, įrengė šiuolaikinę narkotikų ir psichotropinių medžiagų tyrimo laboratoriją, sukūrė daktiloskopinio identifikavimo sistemą (ADIS), kuri savo efektyvumu prilygsta užsienio analogams.

Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras, kaip ir tarpukario ekspertai kriminalistai, gali daug kuo pasigirti. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro specialistai, laboratorijos ir techninės galimybės niekuo nenusileidžia Europos Sąjungos analogiškoms įstaigoms, o kolegoms teisėsauginikams užsienyje Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras yra patikimas partneris.

Įvertinus ekspertinių įstaigų raidą istoriniu lyginamuoju metodu, matome, kaip per 80 metų ekspertinės tarnybos vystėsi. Buvo pakilimų, buvo ir nuopolių. Buvo visiškai sunaikintos, o paskui kaip feniksas iš pelenų prisikeldavo su dar didesne jėga, užsispyrimu ir užmojais. Kitame šio darbo skyriuje pateiksime aktualią Kriminalistinių tyrimų centro veiklos analizę.

[34] Policija. 2006. Lapkritis. Nr. 22 (62-400). P. 10.

2. KRIMINALISTINIŲ TYRIMŲ CENTRO VEIKLOS ANALIZĖ

Atgavus nepriklausomybę, šalyje įvyko labai didelių politinių ir socialinių pasikeitimų. Įvyko pokyčių ir kriminalistikos srityje. Vykstant ne vienai reorganizacijai, dažniausiai keitėsi tik įstaigos pavadinimas - Lietuvos Vidaus reikalų ministerijos Ekspertinis kriminalistinis skyrius 2003 m. tapo Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centru. Nuo 2003 m. Centras su visa naujausia tiriamąja įranga gali išplėsti kriminalistikos sričių objektų laboratorinio tyrimo galimybes, pradedant tradicine daktiloskopija, sustiprinta automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema ir baigiant šiuolaikiniais DNR bei elektroninio skenuojančio mikroskopo analitinio tyrimo metodais. Centro laboratorijose įdiegta kokybės vadybos sistema ir akredituota pagal tarptautinius ISO 17025 standartus. Ši kokybės vadybos sistema užtikrina ne tik tyrimų kokybę, patikimumą, atkartojimą, bet ir užsakovų patenkinimą ir pasitikėjimą.

Dabar dauguma Lietuvos policijos kriminalistikos specialistų turi didelės darbo patirties. Šioje srityje dirba chemikai, biologai, fizikai, teisininkai bei kitus mokslus baigę specialistai, iš jų du mokslų daktarai. Dauguma Centro specialistų stažavosi Europos Sąjungos bei kitose pasaulio valstybėse. Šiuo metu vyksta intensyvus bendradarbiavimas su įvairių šalių kriminalistinių tyrimų institucijomis.

Kriminalistinių tyrimų centras - tai specializuota policijos įstaiga, teikianti šalies ikiteisminio tyrimo pareigūnams įvairią mokslinę techninę pagalbą tiriant nusikalstamas veikas bei vykdant jų prevenciją. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro specialistai atlieka įvykio vietų tyrimus, suranda, užfiksuoja ir paima nusikalstamų veikų žymes ir nusikaltėlių pėdsakus bei kitus objektus, svarbius nusikaltimams atskleisti ir ištirti. Naudodami mokslinę tyrimo įrangą ir šiuolaikinius tyrimo metodus, atlieka nusikaltimų žymių ir kitų objektų laboratorinius tyrimus. Taip pat kaupia ir tvarko centrines kartotekas bei kolekcijas, jas naudoja nusikalstamoms veikoms tirti.[35]

Pagrindiniai Centro, kaip centrinės tokios rūšies policijos įstaigos, turinčios ir ekspertinės įstaigos statusą, uždaviniai yra:

1. atlikti objektų tyrimus pagal policijos ir kitų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų užduotis bei ekspertizes pagal ikiteisminio tyrimo teisėjų ir teismų nutartis;

2. tirti sunkių ir labai sunkių nusikaltimų padarymo vietas;

3. pagal kompetenciją tvarkyti žinybinius registrus ir užtikrinti registrų duomenų teisingumą, kaupti ir tvarkyti duomenų bazes, kartotekas ir kolekcijas, jas panaudoti nusikalstamoms veikoms atskleisti;

[35] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro raida // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/41067/; prisijungimo laikas 2008 10 04.

4. rengti objektų tyrimų specialistus ir ekspertus, įvairių sričių kinologus ir organizuoti jų kvalifikacijos tobulinimą ir egzaminus;

5. koordinuoti ir kontroliuoti teritorinių policijos įstaigų kriminalistinių tyrimų padalinių ir kinologų veiklą, formuoti kriminalistikos technikos ir kinologijos politiką šalies mastu, diegti naujus kriminalistinius metodus.[36]

Centro pagrindinė funkcija yra objektų kriminalistiniai tyrimai, kurie atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksu (Žin., 2002, Nr. 37-1341), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu (Žin., 2002, Nr. 36-1340), Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymu (Žin., 1999, Nr. 13-308; 2000, Nr. 85-2566), Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymu (Žin., 2002, Nr. 112-4969), Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro nuostatais, Ekspertizių ir objektų tyrimų atlikimo Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre bei šalies policijos įstaigų kriminalistinių tyrimų padaliniuose nuostatais, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro Kokybės vadovu ir kitais teisės aktais.[37]

Pagal Kriminalistinių tyrimų centro nuostatus objektų tyrimo pagrindą sudaro ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro užduotis atlikti objektų tyrimą, kurioje nurodoma: nusikalstamos veikos aplinkybės, objektai, kuriuos reikia ištirti, ir klausimai, į kuriuos reikia atsakyti. Atlikto objektų tyrimo rezultatai įforminami specialisto išvadoje. Jeigu tiriant objektus buvo filmuojama, fotografuojama, daromi planai, schemos ir kita vaizdinė medžiaga, pridedama prie specialisto išvados.

Ekspertizė ikiteisminio tyrimo metu skiriama, jeigu tyrimo metu objektai gali būti sunaikinti, sugadinti arba pakeisti taip, kad vėliau nebus galima atlikti jų pakartotinio tyrimo arba jeigu atlikto objektų tyrimo rezultatai prieštarauja kitai ikiteisminio tyrimo medžiagai. Ekspertizės atlikimo pagrindas yra ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartis skirti ekspertizę, įforminta pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 209 ar 286 straipsnių nuostatas.

Nutartyje skirti ekspertizę nurodoma: nusikalstamos veikos aplinkybės, ekspertizės skyrimo pagrindas, atlikti ekspertizę paskiriama ekspertizės įstaiga arba ekspertas, klausimai ekspertui, ekspertui pateikiama medžiaga. Atliktos ekspertizės rezultatai įforminami ekspertizės akte. Jeigu atliekant ekspertizę buvo filmuojama, fotografuojama, daromi planai, schemos ir kita, vaizdinė medžiaga pridedama prie ekspertizės akto.

Atlikto tyrimo rezultatai įforminami pažymoje ir pateikiami užsakovui.

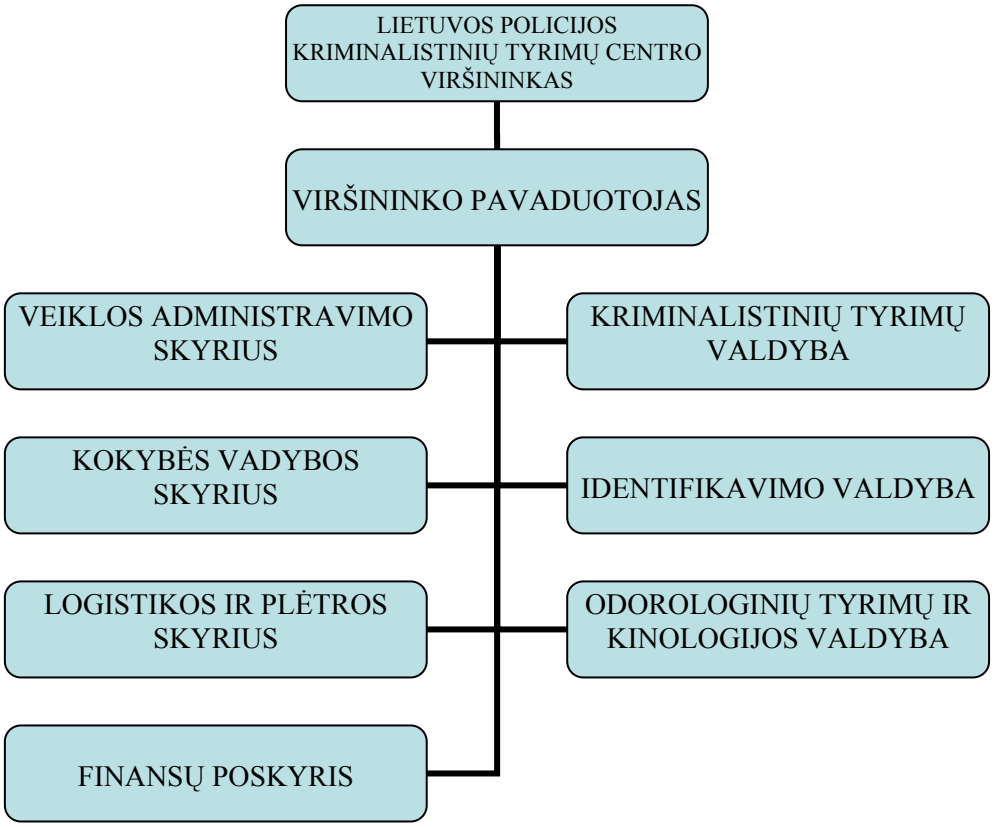
---

[36] Lietuvos Policijos Generalinio komisaro 2007 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 5-V-568 „Dėl Lietuvos policijos kinologijos centro reorganizavimo prijungimo prie Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro būdu.“ // http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=7; prisijungimo laikas 2008-10-04.

[37] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Objektų kriminalistiniai tyrimai: Metodinis leidinys. Vilnius: Vitanika, 2004. P. 24.

2.1. Kriminalistinių tyrimų centro struktūra ir valdybų veiklos funkcijos

Schema Nr.1

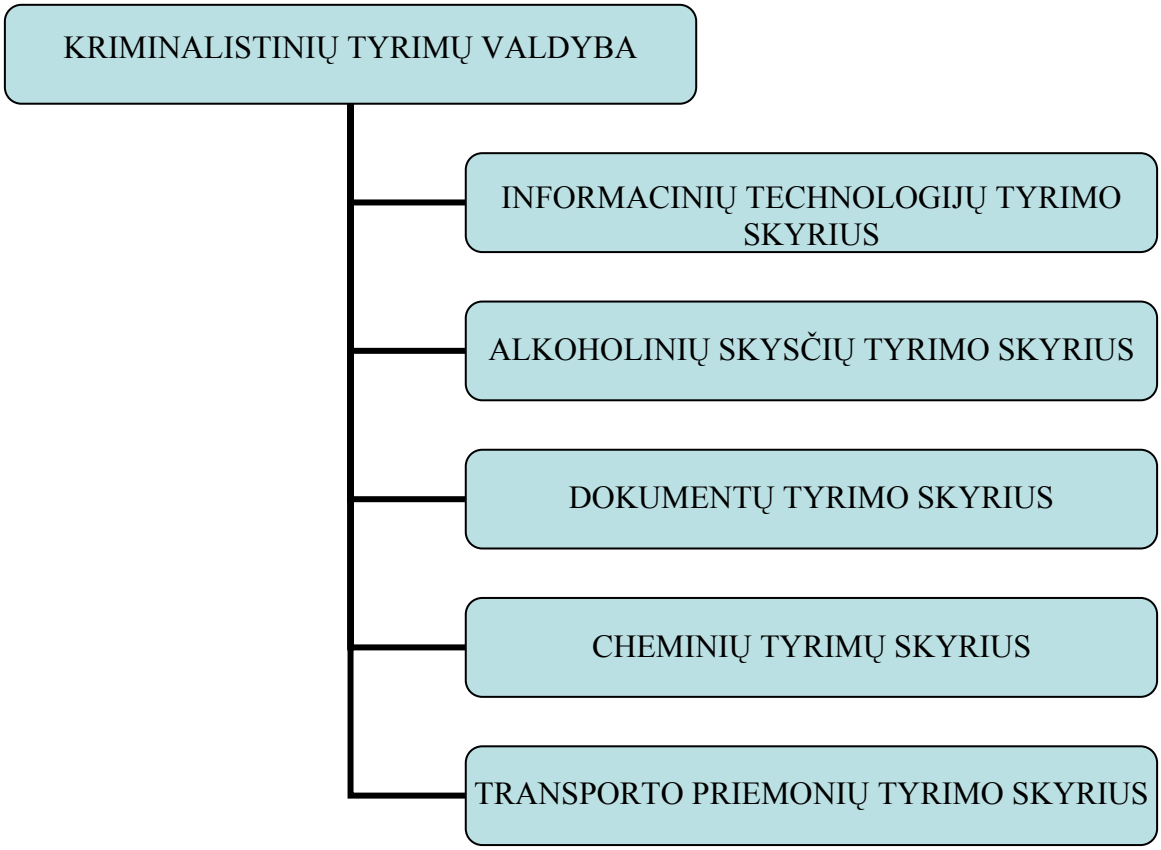
Kaip matome iš pateiktos schemos, Kriminalistinių tyrimų centras susideda iš administracijos ir valdybų, kurios ir atlieka kriminalistinius tyrimus bei ekspertizes. Prie administracijos priskiriami veiklos administravimo, kokybės vadybos, logistikos ir plėtros bei finansų skyriai. Šių skyrių veikla šiame magistrinio darbo poskyryje nebus nagrinėjama, nes pagrindinis tikslas – paanalizuoti Kriminalistinių tyrimų centro veiklą, t.y. atliekamus tyrimus ir ekspertizes.

Be administracijos, Kriminalistinių tyrimų centras susideda iš Kriminalistinių tyrimų valdybos, Identifikavimo valdybos bei Odorologinių tyrimų ir kinologijos valdybos, kurių veiklą aprašysime remiantis Kriminalistinių tyrimų centro nuostatais (patvirtintais Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007 m. rugpjūčio 22 d. įsakymu Nr.5-V-568) ir 2008 m. liepos 11 d. Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V- 398 „Dėl objektų tyrimų, ekspertizių atlikimo ir paaiškinimų teikimo Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre bei teritorinių policijos įstaigų kriminalistinių tyrimų padaliniuose nuostatų patvirtinimo“.

Centre tyrimai ir ekspertizės atliekami laikantis ISO/IEC 17025 standarto reikalavimų.

Schema Nr.2

Kriminalistinių tyrimų valdybos struktūra

Kriminalistinių tyrimų valdyboje dirbantys ekspertai ir specialistai atlieka įvairius objektų tyrimus, dalyvauja tiriant labai sunkių ir sunkių nusikaltimų padarymo vietas, pagal kompetenciją dalyvauja operatyvinės veiklos subjektams atliekant operatyvines priemones, atlieka kitus ikiteisminio tyrimo veiksmus. Ši valdyba kaupia ir tvarko kriminalistines kartotekas, kolekcijas, įskaitas. Informacinių technologijų tyrimo skyrius fiksuoja vaizdus ir panaudoja fototechniką, sudaro asmenų subjektyviuosius portretus. Cheminių tyrimų skyrius užtikrina narkotinių ir psichotropinių medžiagų ir jų pirmtakų laikiną saugojimą. Kriminalistinių tyrimų valdybos viršininkas sudaro palankias sąlygas skyriuose rengti specialistus ir ekspertus, pagal kompetenciją rengia teisės aktų ir kitų dokumentų projektus, dalyvauja sudarant ir įgyvendinant Centro strateginio veiklos plano ir einamųjų metų biudžeto projektus. Valdybos skyriuose paskirtas kokybės vadybininkas, kuris analizuoja ir kontroliuoja kriminalistinių tyrimų padaliniuose atliekamų objektų tyrimų kokybę, rengia metodines rekomendacijas. Kiekvienas Kriminalistinių tyrimų valdybos skyrius bendradarbiauja su kitais šalies ir užsienio valstybių kriminalistinių tyrimų padaliniais ar teismo ekspertizės įstaigomis bei teikia mokamas kriminalistinių tyrimų paslaugas juridiniams ir fiziniams asmenims.

Informacinių technologijų tyrimo skyrius

Čia atliekami kompiuteriniai ir vaizdų tyrimai, fotografuojamos nusikaltimų žymės ir objektai, kurie yra reikšmingi nusikalstamai veikai ištirti. Atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus ir operatyvines priemones užtikrinamas savalaikis vaizdo ir reikalingos fototechnikos panaudojimas.

Tyrimais siekiama nustatyti kompiuterių ir kompiuterinės technikos technines charakteristikas ir komplektaciją, informacijos laikmenose esančią, taip pat ir ištrintą, paslėptą, užkoduotą skaitmeninę informaciją.

Portretų tyrimai

Šis tyrimas padeda nustatyti asmenį pagal jo išorinius požymius, kurie yra užfiksuoti kompiuterinėse laikmenose bei ant materialinių daiktų, pvz., fotonuotraukose, vaizdajuostėse ir kt. Šio tyrimo pagrindas yra specialios anatominės, antropologinės medicinos, kriminalistikos ir kitų mokslo sričių žinios, kuriomis remiantis yra nustatoma tik tam tyrimo objektui būdinga sąlygiškai nekintama požymių visuma, padedanti jį identifikuoti.

Vaizdų tyrimai

Šio tyrimo tikslas yra gauti kiek įmanoma daugiau informacijos iš įvairiausių laikmenų bei, atlikus gauto vaizdo korekciją, išryškinti mus dominančius vaizdus, kad jie būtų tinkami identifikacijai.

Alkoholinių skysčių tyrimo skyrius

Tai specializuota Kriminalistinių tyrimų centro laboratorija, teikianti pagalbą nagrinėjant ir tiriant nusikalstamas veikas, susijusias su nelegalia alkoholinių produktų apyvarta, įranga naminei degtinei gaminti panaudojimu. Skyriuje atliekami alkoholinių gėrimų ir kitų alkoholinių tirpalų (pavyzdžiui: parfumerijos, kosmetikos, valymo priemonės ir pan.) tyrimai, kurių pagrindinė sudėtinė dalis yra etilo alkoholis. Nustatomi jo pagrindiniai fizikiniai, cheminiai ir jusliniai rodikliai, kokybinė ir kiekybinė sudėtis, rūšinė priklausomybė, priklausomybė vienai talpai ar vienam kilmės šaltiniui, gamybai naudotos žaliavos. Taip pat atlikus tiriamųjų alkoholinių skysčių palyginamuosius tyrimus galima nustatyti ar jie yra vienodi.

Dokumentų tyrimo skyrius

Šiame skyriuje atliekami dokumentų blankų, vertybinių popierių bei rašysenos tyrimai ir ekspertizės. Dokumentų tyrimo skyriuje yra kaupiama, tvarkoma, sistematizuojama dokumentų blankų kolekcija bei nuolat papildoma piniginių ženklų kolekcija.

Dokumentų blankų ir jų rekvizitų tyrimai

Paprastai yra klastojama dokumento blanko dalis ar jo rekvizitai, arba visas dokumentas, bet tada yra suklastojamas ir visas dokumento blankas. Atliekamas tyrimas įgalina nustatyti dokumento blanko tikrumą, blanko klastojimo atvejus, perskaityti užlietus,

užbraukytus, išblukusius ar kitaip sunaikintus tekstus ar įrašus, antspaudų ir spaudų antspaudų tyrimus, banko mokėjimo kortelės magnetinėje juostelėje esantį įrašų autentiškumą, magnetinės kortelės blanko tikrumą ir kt. Tyrimais identifikuojamos priemonės ir mechanizmai, naudoti dokumentų blankams bei jų rekvizitams gaminti.

Banknotų ir vertybinių popierių tyrimai

Dažniausiai klastojama visa piniginė kupiūra arba pakeičiamos jos dalys. Tyrimais nustatomas banknotų ir vertybinių popierių tikrumas, netikrų banknotų pagaminimo būdai ir priemonės, apsaugos elementų padirbimo būdai ir priemonės.

Rašysenos tyrimai

Rašysenos tyrimas atliekamas, kai norima nustatyti, kokiomis aplinkybėmis buvo parašytas tekstas, o taip pat faktinių duomenų apie rankraščius rašiusius asmenis suradimas ir ištyrimas. Šis tyrimas atliekamas siekiant nustatyti asmenį, kuris savo ranka parašė mus dominantį tekstą ir pasirašė arba tiriamas tik jo parašas.

Cheminių tyrimų skyrius

Šiame skyriuje naudojant pačią šiuolaikiškiausią aparatūrą ir tyrimo metodus atliekami narkotinių ir psichotropinių medžiagų ir prekursorių (pirmtakų) tyrimai: kanapių ir jų dalių, aguonų ir jų dalių, heroino, kokaino, amfetamino ir jo darinių („ecstasy“), LSD ir kitų kontroliuojamų medžiagų kiekybiniai ir kokybiniai tyrimai.

Narkotinių, psichotropinių medžiagų bei jų pirmtakų tyrimai

Narkotinių ar psichotropinių medžiagų, jų pirmtakų (prekursorių) tyrimas atliekamas, siekiant nustatyti narkotines ar psichotropines medžiagas, jų pirmtakus (prekursorius - medžiagos, iš kurių neteisėtai gaunamos narkotinės ir psichotropinės medžiagos), koncentraciją, masę ar kiekį, šių medžiagų pėdsakus ant objektų.

Visos narkotinės ir psichotropinės medžiagos yra išvardytos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 6 d. įsakyme Nr.5 „Dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašų patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 4–113).

Iš pradžių skyriuje yra identifikuojamos pateiktos medžiagos – t. y. nustatoma pateiktos medžiagos kokybinė sudėtis. Jei tai narkotinės ir psichotropinės medžiagos, tai tada atliekami kiekybiniai tyrimai – t. y. nustatoma grynų medžiagų masė gramais (g) ar jų tūris kubiniais centimetrais (cm^3). Tyrimo metu rasti narkotinių ir psichotropinių medžiagų pėdsakai ant įtariamųjų kūno dalių, naudotų daiktų, transporto priemonių, įrodo jų dalyvavimą nusikalstamose veikose.

Šūvio ir sprogstamųjų medžiagų pėdsakų tyrimai

Šūvio pėdsakų tyrimu nustatomi pagrindiniai ir papildomi šūvio pėdsakai, šūvio metu susidariusių ir pasklidusių artimoje aplinkoje ant šovusio ar arti buvusio asmens medžiagų

cheminė sudėtis ir pasiskirstymas, taip pat nustatomas šūvio faktas ar asmens kontaktas su ginklu.

Sprogstamosios medžiagos yra chemiškai aktyvios medžiagos, kurios inicijavimo metu sukelia sprogimą. Tikslas – nustatyti, kokia buvo naudota sprogstamoji medžiaga bei aptikti jos pėdsakus ant asmenų ir įvairių objektų, turėjusių kontaktą su šia sprogstamąja medžiaga.

Dirginančio poveikio medžiagų tyrimai

Dirginančio poveikio medžiagos priklauso nuodingų medžiagų klasei, kurios tiesiogiai veikia nosiaryklę ar ašarų liaukas. Čiaudėjimas ir ašarojimas, nosiaryklės bei akių graužimas yra specifiniai požymiai, kontaktuojant asmeniui su šiomis medžiagomis. Kriminalistinių tyrimų centre yra nustatoma veiklioji medžiaga, esanti aerozoliniuose dujų balionėliuose, dujiniuose šoviniuose ir kt., kuri veikia nosiaryklę bei gleivinę.

Dokumentų medžiagų tyrimas

Dokumentų medžiagoms yra priskiriamas popierius, klijai, rašalas, tušas, spalvoti pieštukai. Dažniausiai atliekamas šių medžiagų lyginamasis tyrimas, kurio metu lyginama medžiagų cheminė kokybinė ir kiekybinė sudėtis, kuomet nustatoma medžiagų grupinė ar rūšinė priklausomybė ir vienodumas. Tačiau, naudojant destrukcinį metodą, atlikus tyrimą dokumentai dalinai arba visiškai būna sugadinami.

Lakų ir dažų tyrimai

Lako dažai yra sudėtingi daugiakomponenčiai mišiniai. Jų pagrindinės sudedamosios dalys gali būti plėvelę sudaranti derva, pigmentai, užpildai, skiedikliai, tirpikliai, kietikliai, tirštikliai, paviršiaus aktyviosios medžiagos ir kt. Lakų savybės yra tokios pačios kaip ir lako dažų, bet jose yra labai mažas kiekis pigmento ir užpildo, arba jų ir visai gali nebūti. Tiriant lakus ir lako dažus ar jų pėdsakus yra nustatomas jų grupinė ir rūšinė priklausomybė, cheminis kokybinis ir kiekybinis tapatumas, kuo remiantis patvirtinamas jų vienodumas.

Metalų ir jų lydinių tyrimai

Atliekant metalų tyrimą, nustatoma metalų, jų lydinių bei metalizacijos pėdsakų, objektų ir lyginamųjų pavyzdžių kokybinė ir kiekybinė cheminė sudėtis, pagal kurią nustatoma jų rūšinė priklausomybė.

Metalai gali būti vieninės medžiagos (sudarytos iš vienos rūšies atomų) ar jų lydiniai, pasižymintys bendromis cheminėmis ir fizikinėmis savybėmis. Tyrime yra nustatoma cheminė kokybinė ir kiekybinė metalų, jų lydinių bei metalizacijos pėdsakų sudėtis. Taip pat galima nustatyti ir mikroobjekto, rasto įvykio vietoje ant objekto nešiklio, medžiagos prigimtį, cheminės sudėties vienodumą.

Stiklo ir keramikos gaminių tyrimai

Stiklo ir keramikos tyrimais nustatomos stiklo bei keramikos gaminių ir jų dalelių fizikinės savybės, stiklo lūžio rodiklis. Iš stiklo ir keramikos cheminių savybių sprendžiama apie jų priklausomybę prie vienos rūšies.

Keramikiniai gaminiai yra išdegti dirbiniai iš molio su kitų mineralinių medžiagų priedais. Požymiai yra santykinai didelis kietumas, trapumas, neskaidrumas, sudėties nekintamumas ir kt., todėl keramikiniai gaminiai apibūdinami pagal savo chemines savybes.

Stiklas ir jo gaminiai yra makroskopiška izotopiška amorfinė medžiaga, kuriai yra būdingas skaidrumas, santykinai didelis kietumas, trapumas, įvairi spalvinė gama. Taip pat stiklinius objektus galima apibūdinti pagal jų fizikines ir chemines savybes, nes per tam tikrą laiką jų savybės nekinta.

Plastikų (polimerinių medžiagų) tyrimai

Plastikų (polimerinių medžiagų) tyrimas atliekamas, norint nustatyti plastikų (polimerinių medžiagų) infraraudonosios spinduliuotės spektrus, pagal kuriuos plastikai (polimerinės medžiagos) priskiriami tam tikrai rūšiai. Taip pat nustatoma polimerų neorganinės dalies cheminė kiekybinė ir kokybinė sudėtis.

Polimerai yra stambiamolekulinis junginys, kuris susideda iš daug kartų pasikartojančių grandžių. Perdirbimo metu jam galima suteikti bet kokią spalvą, formą ar savybę, pavyzdžiui, elastingumas, blizgumas, skaidrumas, kietumas ir kt.

Panaikintų ženklų atkūrimo tyrimai

Ženklų atkūrimas – tai liekamųjų medžiagų struktūros pasikeitimų, atsiradusių ženklų iškalimo metu, išryškinimas ant gaminių paviršių. Jų išryškinti neįmanoma, jei jie buvo padaryti graviravimo ar liejimo būdais, nes šiais atvejais ant gaminių paviršių jokių pastebimų gaminių struktūros bei jų fizikinių mechaninių savybių pakitimų nelieka. Ženklų išryškinimui yra naudojamas cheminis ėsdinimas.

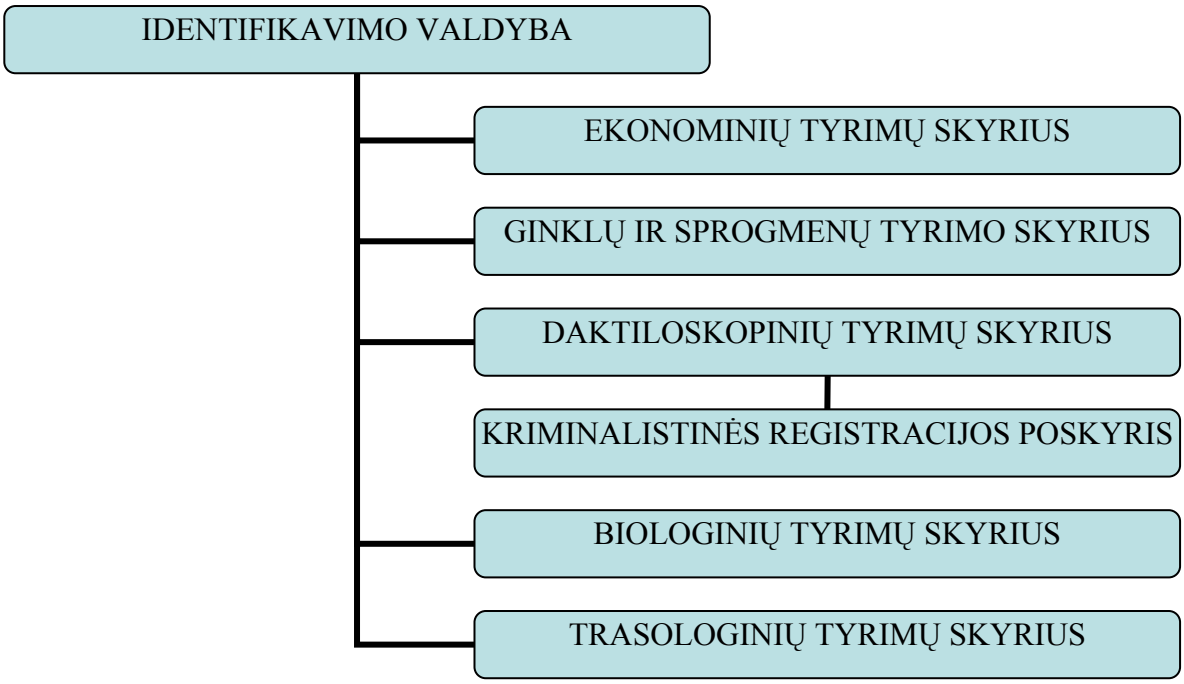
Transporto priemonių tyrimo skyrius

Transporto priemonių tyrimo skyrius atlieka transporto priemonių ir agregatų identifikavimo bei jų registravimo dokumentų tyrimus, tvarko automobilių registravimo dokumentų, suklastotų identifikavimo numerių išliejų bei gamyklinių žymeklių kolekcijas, kaupia ir analizuoja duomenis apie automobilių numerių padirbimą.

Transporto priemonių identifikacinio tyrimo esmė yra identifikacinių duomenų, tokių kaip identifikavimo numerio VIN (transporto priemonės identifikacinis numeris), markės, modelio, spalvos, pagaminimo metų ir kitų transporto priemonėje esančių numerių, kurie yra fiksuojami gamyklinėje duomenų kortelėje, originalumo ir autentiškumo nustatymas bei gamyklinių duomenų atitikimas su pateikta transporto priemone.

Schema Nr. 3

Identifikavimo valdybos struktūra

Identifikavimo valdyba atlieka objektų tyrimus ir ekspertizes, kurios bus detalizuotos pagal šios valdybos skyrių funkcijas. Ši valdyba dalyvauja tiriant sunkių ir labai sunkių nusikaltimų padarymo vietas, pagal kompetenciją dalyvauja operatyvinės veiklos subjektams atliekant operatyvines priemones ir atlieka kitus ikiteisminio tyrimo veiksmus. Skyriai kaupia ir tvarko kriminalistines kartotekas, kolekcijas, įskaitas, duomenų bazes. Kriminalistinės registracijos poskyryje plėtojama Europos Sąjungos EURODAC sistema, automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema (ADIS). Ginklų ir sprogmenų tyrimo skyrius išbando fizinių ir juridinių asmenų ginklus nustatyta tvarka. Identifikavimo valdybos viršininkas sudaro palankias sąlygas skyriuose rengti specialistus ir ekspertus, pagal kompetenciją rengia teisės aktų ir kitų dokumentų projektus, dalyvauja sudarant ir įgyvendinant Centro strateginio veiklos plano ir einamųjų metų biudžeto projektus. Šios valdybos skyriuose paskirtas kokybės vadybininkas analizuoja ir kontroliuoja kriminalistinių tyrimų padaliniuose atliekamų objektų tyrimų kokybę, rengia metodines rekomendacijas. Kiekvienas Identifikavimo valdybos skyrius bendradarbiauja su kitais šalies ir užsienio valstybių kriminalistinių tyrimų padaliniais ar teismo ekspertizės įstaigomis bei teikia mokamas kriminalistinių tyrimų paslaugas juridiniams ir fiziniams asmenims.

Ekonominių tyrimų skyrius

Ekonominių tyrimų skyriuje atliekami buhalteriniai, finansiniai, darbo ekonomikos ir bankiniai tyrimai. Ekonominių tyrimų metu nustatoma, kaip laikomasi Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, kaip tvarkoma įsteigtų visų rūšių ir nuosavybės formų įmonių, įstaigų, organizacijų bei fizinių asmenų buhalterinė apskaita, jų mokumo ir nemokumo atsiradimo priežastys, tarpusavio atsiskaitymo operacijų pagrįstumas, materialinių vertybių ir lėšų trūkumas ir perteklius, išmokų iš fondų apskaičiavimo ir išmokėjimo pagrįstumas, žalos dydis, paskolų iš bankų išdavimo pagrįstumas ir kt. Šio skyriaus darbuotojų pagrindiniai darbo „įrankiai“ – įstatymų ir kitų teisės aktų sąvadai, informaciniai katalogai.

Ekonominiai tyrimai atliekami, taikant dokumentinio patikrinimo, dokumentinio palyginimo, priešpriešinio patikrinimo, ekonominės analizės, kontrolinio palyginimo, kiekinės ir suminės apskaitos, ūkinių operacijų atkūrimo (išimtiniais atvejais) tyrimo metodus.

Ginklų ir sprogmenų tyrimo skyrius

Ginklų ir sprogmenų tyrimo skyrius susideda iš balistinių tyrimų, sprogmenų tyrimo ir ginklų išbandymo laboratorijų, bei balistines identifikacijos sistemos.

Balistinio tyrimo dalykas yra faktinių duomenų, kurie susiję su nešaunamųjų pneumatinių ar šaunamųjų ginklų panaudojimu, nustatymas. Šaunamasis ginklas identifikuojamas pagal paliktus ginklo pėdsakus ant kulkų ir tūtelių, kitų šovinio komponentų, pagal ginklo rūšį, sistemą, modelį, kalibrą, techninę ginklo būklę, ženklus bei kitus jo duomenis, šaunamojo ginklo ar šaudmenų grupinės priklausomybės nustatymas, šūvio aplinkybių nustatymas.

Automatizuota balistinės identifikacijos sistema (TAIS) leidžia operatyviai įvesti į duomenų bazę įvykio vietoje rastas tūteles bei kulkas ir jas patikrinti pagal turimą duomenų bazę bei nustatyti, ar šaunamasis ginklas jau buvo naudotas darant ir kitus nusikaltimus.

<u>Sprogmenų techniniai ir sprogimo aplinkybių tyrimai</u>

Sprogmuo yra specialus įtaisas sprogimui sukelti atitinkamomis sąlygomis. Pagrindiniai sprogmens elementai yra sprogstamoji medžiaga ir sprogdiklis.

Sprogimas (plačiąja prasme) – tai labai greitai vykstančių skirtingos prigimties procesų, sąlygojančių žaibišką didelės energijos kiekio ribotame tūryje atpalaidavimą ir šios energijos išsklaidymą erdvėje, visuma.

<u>Nešaunamųjų ginklų tyrimai.</u>

Nešaunamųjų ginklų tyrimais yra nustatoma jų priklausomybė prie šaltųjų nešaunamųjų ar templinių ginklų, jų konstrukcijos ypatumai, rūšis ir tipas, pagaminimo būdas, taip pat – ar jie atitinka šaltajam nešaunamajam ar templiniam ginklui keliamus reikalavimus, neatitikimo

atvejais nustatomas objektų priklausymas prie specialiųjų priemonių ar ūkinės ir buitinės paskirties įrankių.

Daktiloskopinių tyrimų skyrius

Daktiloskopinių tyrimų skyrius atlieka daktiloskopinius tyrimus, siekiant surasti ir užfiksuoti rankų pėdsakus, nustatyti, ar asmens rankų pėdsakai tinka asmeniui identifikuoti; identifikuoti asmenis, palikusius rankų pėdsakus. Taip pat tvarko teistų asmenų daktiloskopinių kortelių ir rankų pėdsakų, kurie randami neišaiškintų nusikaltimų padarymo vietose, įskaitas, taip pat užtikrina automatizuotos daktiloskopinės identifikacinės sistemos darbą.

Biologinių tyrimų skyrius

Biologinių pėdsakų tyrimas, atliekamas siekiant nustatyti asmens biologinio pėdsako buvimą ir išskirti DNR analitę (genotipą). Kadangi kiekvieno žmogaus DNR pagrįsta individualiu alelių rinkiniu, tai leidžia pagal kraują, seiles, epitelines ląsteles ir kt. identifikuoti pėdsaką palikusį žmogų. Pagal DNR genetinę informaciją (paveldimumo dėsnį) atliekami ir tėvystės nustatymo tyrimai.

Centro Biologinių tyrimų skyriaus specialistai atlieka DNR tyrimus, tvarko duomenų įskaitą, identifikuoja žmogaus biologinius pėdsakus, dalyvauja tiriant sunkių ir labai sunkių nusikalstamų veikų padarymo vietas. Skyriuje naudojami naujausi tyrimų metodai, pagrįsti multipleksinės polimerazės grandinine reakcija, naudojant žymėtus įvairiomis fluorescuojančiomis žymėmis reakcijos pradmenis. Šio skyriaus darbe, kartu su standartine įranga, naudojama standartiniams tyrimams, tiriamos ir daugiavariantės žmogaus DNR sritys, tinkančios asmens tapatybei nustatyti, kur naudojama naujausia automatizuota kapiliarinės elektroforezės įranga – genų analizatoriai ABI Prism tipo.

1997m. Lietuva pirmoji iš Baltijos valstybių policijos praktikoje pradėjo naudoti DNR tyrimus. Nuo 2004 m. Centre pradėta formuoti DNR duomenų įskaita.

Trasologinių tyrimų skyrius

Trasologinių tyrimų skyrius atlieka visų rūšių trasologinius tyrimus: įsilaužimo įrankių, mechanizmų, avalynės, drabužių, žmogaus kūno dalių, gyvūnų pėdsakų bei spynų, plombų ir visumos nustatymo pagal dalis. Tyrimams yra naudojami stereomikroskopai, lyginamasis mikroskopas su vaizdo apdorojimo galimybe, tiek tradicinė, tiek skaitmeninė fotografavimo įranga, vaizdų analizės ir apdorojimo programinė įranga. Tyrimo metu nustatoma grupinė priklausomybė arba identifikuojami pėdsakus palikę įsilaužimo įrankiai, mechanizmai, avalynė, drabužiai, žmogaus kūno dalys bei gyvūnai, nustatoma tiriamų spynų ir plombų būklė bei objektų visuma pagal įvairiais būdais atskirtas jų dalis.

Žmogaus kojų ir avalynės pėdsakų tyrimas

Atlikus tyrimus galima identifikuoti avalynę arba nustatyti asmenį pagal paliktus avalynės ir žmogaus kojų pėdsakus, taip pat nustatyti šių pėdsakų susidarymo būdą bei ypatumus. Žmogaus kojų pėdsakai skirstomi į avalynės ir žmogaus kojų pėdsakus (basų ar su kojinėmis) pėdsakus. Avalynės pėdsakai gali būti avalynės pado ir jos viršaus ar šoninių paviršių pėdsakai. Žmogaus kojų pėdsakai gali būti basų kojų, kojų su kojinėmis pėdsakai ir pėdos pėdsakai avalynės viduje.

Žmogaus dantų, nagų ir kitų kūno dalių pėdsakų tyrimas

Atlikus šiuos tyrimus galima nustatyti asmens tapatybę iš paliktų dantų, kaktos, nosies, skruostų, lūpų, smakro, ausų kaušelių pėdsakų, nustatyti pėdsakus palikusių kūno dalių ypatumus ir pėdsakų susidarymo būdą.

Drabužių pėdsakų tyrimas

Atlikus šiuos tyrimus, galima nustatyti drabužių (pirštinių) pėdsakų tinkamumą identifikavimui, identifikuoti drabužį, pirštines, galvos apdangalą pagal paliktus pėdsakus.

Drabužių audeklo struktūros, pagaminimo, dėvėjimo ir kiti požymiai, užsifiksavę ant daiktų paviršių, gali būti panaudojami drabužiams diferencijuoti ir identifikuoti.

Įsilaužimo įrankių pėdsakų tyrimas

Atlikus šiuos tyrimus, galima nustatyti įsilaužimo būdą, iš kurios pusės įsilaužta, identifikuoti įrankius, naudotus įsilaužiant. Įsilaužimo pėdsakai yra skirstomi pagal pėdsakų susidarymo būdą: mechaninio, terminio, cheminio, biologinio poveikio bei mišraus poveikio pėdsakai.

Trasologinių tyrimų objektas yra mechaninio poveikio pėdsakai ir terminio metalų pjovimo dujiniais ir elektriniais prietaisais pėdsakai. Dažniausiai praktikoje pasitaikantys mechaninio poveikio pėdsakai yra skirstomi į statinius (spaudimo) ir dinaminius (slydimo, trinties) pėdsakus.

Spynų tyrimas

Atlikus šiuos tyrimus, galima nustatyti spynos ir jos užrakinamojo mechanizmo būklę, jos rakinimo (atrakinimo) faktą, spynos, kaip kliūties, įveikimo faktą ir įveikimo būdą.

Kadangi yra daug spynų rūšių, jos yra klasifikuojamos šiais pagrindais: pagal tvirtinimo prie objekto būdą (pakabinamos, įleidžiamos, pritvirtinamos), pagal paskirtį (bendrosios (durų) ir specialiosios (seifų, automobilių, lagaminų ir kt.), pagal atraktų konstrukciją (cilindrinės kaištelinės, cilindrinės diskinės, cilindrinės plokštelinės, skląstinės, lystelinės ir kt.).

Plombų tyrimas

Atlikus šiuos tyrimus, galima nustatyti plombos būklę ir identifikuoti plombavimo reples, įvertinti plombavimo būdą. Darant nusikaltimus plombos pažeidžiamos įvairiais būdais.

Plombų pažeidimo fakto ir būdo nustatymas yra gana svarbus, ieškant nusikaltėlių ir įrodant jų kaltę. Ne mažiau svarbu yra nustatyti plombavimo replių matricų reljefinio teksto įspaudo plomboje turinį ir identifikuoti plombavimo reples. Be to, plombų tyrimas gali nustatyti daiktų, naudotų joms pažeisti, grupinę priklausomybę.

Gamybos mechanizmų pėdsakų tyrimas

Atlikus šiuos tyrimus, gali būti nustatomas atitinkamos objektų grupės grupinis priklausomumas, gamintojas (jeigu turimi jo pavyzdžiai) ir konkretūs šių objektų pagaminimo įrenginiai.

Visumos nustatymo pagal dalis tyrimas

Atlikus šį tyrimą, galima nustatyti, ar tyrimui atlikti pateiktos dalys iki atidalijimo sudarė vieną visumą. Visumos nustatymas yra galimas esant bendrai atidalijimo linijai ir jos nesant. Gali būti nustatinėjama paprastoji visuma (pvz., kai tyrimui atlikti pateiktos dvi perlaužtos lazdos dalys) ir sudėtingoji visuma, kai reikia nustatyti, ar pateikta dalis priklausė konkrečiam mechanizmui.

Transporto priemonių pėdsakų tyrimas

Atlikus šį tyrimą, galima identifikuoti transporto priemonių ratus, nustatyti transporto priemonių pėdsakų susidarymo ypatumus bei mechanizmą, transporto priemonės judėjimo kryptį. Pagal formą ir susidarymo mechanizmą transporto priemonių pėdsakai būna įspaustiniai, paviršiniai (antsluoksniniai ir nuosluoksniniai), statiniai ir dinaminiai.

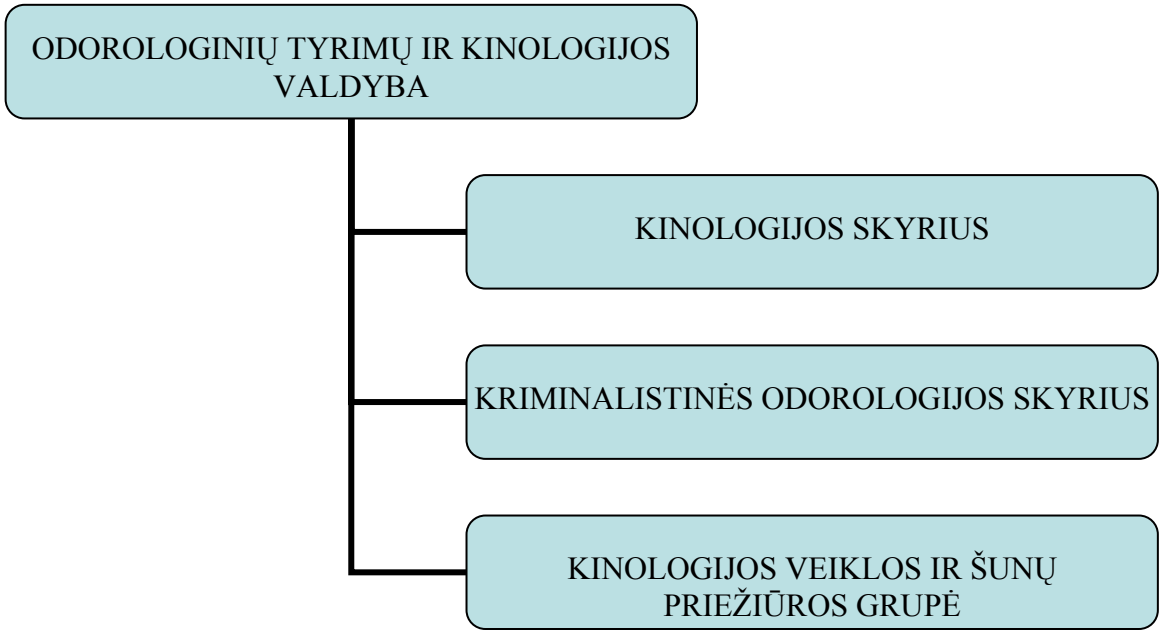
Gyvulių pėdsakų tyrimas

Atlikus gyvulių pėdsakų tyrimą, galima iš paliktų pėdsakų identifikuoti gyvulį, nustatyti jo rūšį, judėjimo kryptį ir kitas pėdsakų susidarymo aplinkybes.

Trasologinių tyrimų objektai yra įvairių gyvulių (arklių, karvių, ožkų ir pan.) kanopų, kaustytų ar nekaustytų vienanagių kanopų pavieniai pėdsakai, tokių pėdsakų takelis, dantų, ragų pėdsakai. Kanopų pėdsakai gali būti įspaustiniai (pvz., pėdsakai minkštoje dirvoje) ar paviršiniai (pvz., pėdsakai ant kietos kelio dangos, faneros lakšto ir pan.). Informatyvesni yra įspaustiniai pėdsakai, juose gali būti gerai matomi tiek bendrieji, tiek individualieji požymiai.

Schema Nr. 4

Odorologinių tyrimų ir kinologijos valdybos struktūra

Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-568 nuo 2008 m. sausio 1 d. Lietuvos policijos kinologijos centras prijungtas prie Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro ir pavadinta Odorologinių tyrimų ir kinologijos valdyba. Ji atlieka kriminalistinius odorologinius tyrimus, teikia specialisto išvadas bei ekspertizės aktus, teikia policijos įstaigoms ir kitoms šalies teisėsaugos bei teisėtvarkos institucijoms mokslinę ir praktinę pagalbą odorologijos ir kinologijos klausimais. Valdybos viršininkas pagal kompetenciją rengia teisės aktų ir kitų dokumentų projektus, sudaro sąlygas skyriams rengti odorologijos ir kinologijos specialistus, rengti metodines rekomendacijas ir dalyvauti mokant ikiteisminio tyrimo pareigūnus kriminalistinės odorologijos klausimais. Odorologijos tyrimų ir kinologijos valdybos skyriai bendradarbiauja su policijos įstaigomis, šalies ir užsienio teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijomis bei mokslo įstaigomis kriminalistinės odorologijos ir kinologijos klausimais, teikia mokamas kinologijos paslaugas juridiniams ir fiziniams asmenims.

Kinologijos skyrius

Šis skyrius renka, analizuoja ir sistemina informaciją apie odorologų ir šalies policijos kinologų veiklą bei tarnybinių šunų panaudojimą, rengia ataskaitas.

Kriminalistinės odorologijos skyrius

Odorologinis tyrimas atliekamas, siekiant atpažinti asmenis pagal kvapų pėdsakus, naudojant specialiai išdresuotus šunis biodetektorius. Taip pat renka, analizuoja ir sistemina

informaciją apie policijos įstaigų odorologijos ir kinologijos techninių priemonių, eksploatacinių medžiagų ir kitų materialinių vertybių poreikius.

Kinologijos veiklos ir šunų priežiūros grupė

Užtikrina tarnybinių šunų tinkamą priežiūrą, dresuoja ir testuoja tarnybinius šunis bei šunis – biodetektorius.

2.2. Kriminalistinių tyrimų centro atliekamų tyrimų analizė per atitinkamą laikotarpį

Kriminogeninė situacija Lietuvoje kiekvienais metais keičiasi. Viskas priklauso nuo valstybės vykdomos fiskalinės, ekonominės ir socialinės politikos. Nusikaltėliai nesnaudžia. Jie, it lakmuso popierėliai, nustato įstatymais neapsaugotas Lietuvos ekonomikos sritis, todėl pasinaudoję esama situacija vykdo nusikaltimus.

Lentelė Nr.1

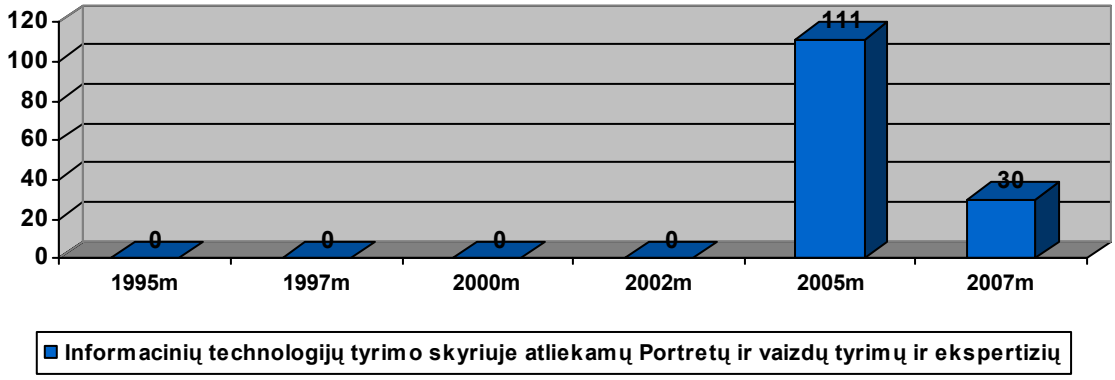
	1995m	1997m	2000m	2002m	2005m	2007m
Bendrai LP KTC atliktų tyrimų ir ekspertizių.	4323	7367	8633	8254	10836	9676
LP KTC ištirtų objektų kiekis	0	0	0	0	616701	556924
Informacinių technologijų tyrimo skyriuje atliekamų portretų ir vaizdų tyrimų ir ekspertizių	0	0	0	0	111	30
Alkoholinių skysčių tyrimo skyriuje atliekamų tyrimų ir ekspertizių	0	2497	2072	1716	1568	856
Dokumentų tyrimų skyriuje atliktų dokumentų ir rašysenos tyrimų ir ekspertizių	717	1103	1308	1904	1100	791
Cheminių tyrimų skyriuje atliekamų narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei prekursorių (pirmtakų) tyrimų ir ekspertizių	382	653	1559	1758	1654	1847
Transporto tyrimo skyriuje atliekamų tyrimų ir ekspertizių	0	511	578	634	553	456
Ekonominių tyrimų skyriuje atliekamų tyrimų ir ekspertizių	0	0	0	0	57	49
Ginklų ir sprogmenų tyrimo skyriuje atliekamų balistinių tyrimų ir ekspertizių	466	866	421	404	409	522
Daktiloskopinių tyrimų skyriuje atliktų tyrimų ir ekspertizių:	127	429	456	417	2689	2502
Biologinių tyrimų skyriuje atliekamų DNR tyrimų ir ekspertizių	144	573	778	621	877	1239
Trasologinių tyrimų skyriuje atliktų tyrimų ir ekspertizių	351	380	581	332	1124	950
Kriminalistinės odorologijos skyriuje atliktų tyrimų ir ekspertizių	71	187	233	289	265	99

Iš pateiktos lentelės matyti kiek tyrimų ir ekspertizių buvo atlikta per tam tikrus laikotarpius. Statistiniai duomenys rodo, kad kiekvienais metais tyrimų ir ekspertizių vis daugėjo. Tai galima susieti su nusikalstamumo augimu. Atidžiau panagrinėjus lentelę, matosi, kad įvairiais laikotarpiais, tam tikruose skyriuose atliktų tyrimų ir ekspertizių skaičius varijavo.

Žemiau paanalizuosime kiekvieno skyriaus dažniausiai ir daugiausiai atliekamų tyrimų ir ekspertizių kaitą bei ją įtakojančias sąlygas ir priežastis.

Grafikas Nr. 2

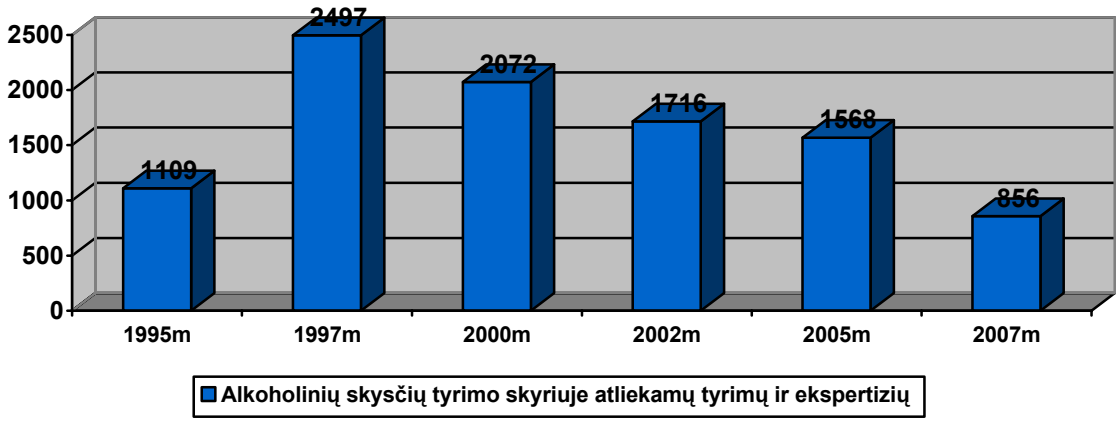
Informacinių technologijų tyrimo skyriuje atliekamų Portretų ir vaizdų tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

Kaip matome iš pateikto grafiko, iki 2005m. statistika nefiksavo jokių ekspertizių ir tyrimų, nes Informacijų technologijų skyrius susikūrė tik 2003 m. Iki to laiko buvo daromas vienas, kitas tyrimas, tačiau statistinių duomenų apie tai neaptikta. 2005metais buvo atlikta 111, o 2007metais – 30 ekspertizių ir tyrimų. Toks atliekamų tyrimų sumažėjimas aiškinamas tuo, kad 2007 m. buvo įdiegta kokybės vadybos sistema, kuri leido kokybiškiau, išsamiau, plačiau atlikti tyrimus bei ekspertizes, nesivaikant kiekybinių rodiklių.

Grafikas Nr. 3

Alkoholinių skysčių tyrimo skyriuje atliekamų tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

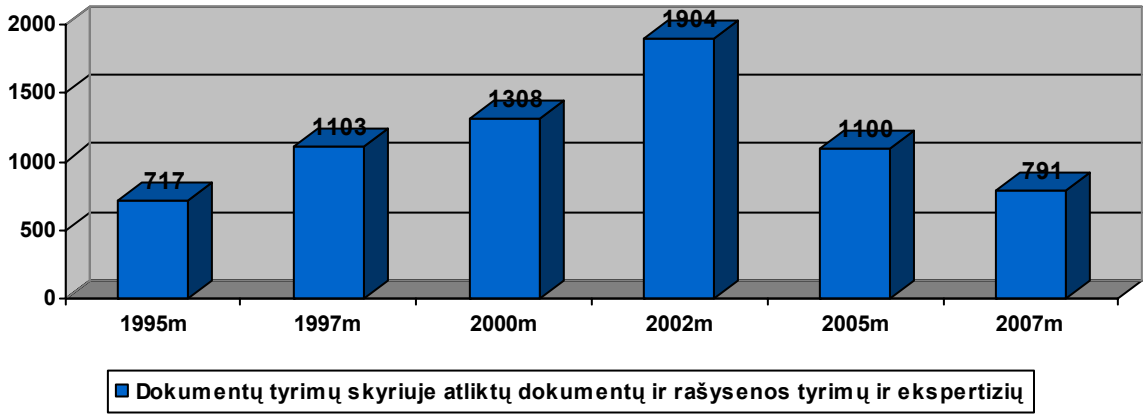

Pirmiausiai buvo sukurtos maisto produktų tyrimo laboratorijos. 1995 metais Maisto tyrimų laboratorijoje dirbo 4 ekspertai ir per tuos metus atliko 1109 tyrimų ir ekspertizių. Augant

alkoholinių skysčių tyrimų ir ekspertizių populiarumui, 1997 metais buvo įkurtas Alkoholinių skysčių tyrimo skyrius ir jame jau dirbo 8 ekspertai, kurie atliko 2497 ekspertizes ir tyrimus. Vėliau grafike stebime tolygų tyrimų ir ekspertizių skaičiaus mažėjimą, kurį sąlygojo daug išorinių veiksnių – tai ir apylinkės įgaliotinių geras darbas, kovojant su naminės degtinės varymu. 2007 metais šis skyrius atliko jau tik 856 tyrimus ir ekspertizes, nes daug laiko ir žmoniškų resursų buvo mesta kokybės vadybos sistemai įdiegti, kad būtų pasiektas kokybinis rezultatas tyrimų ir ekspertizių atlikime.

Grafikas Nr. 4

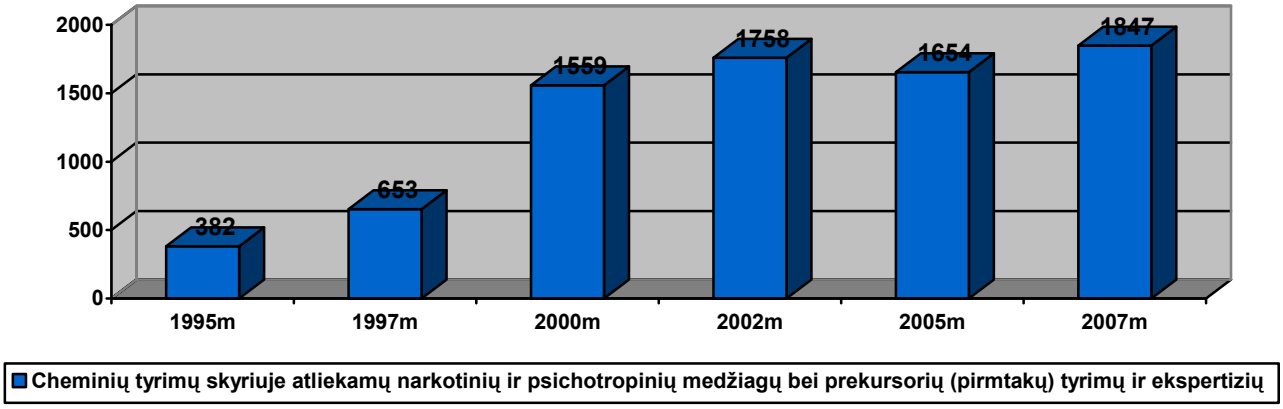
Dokumentų tyrimų skyriuje atliktų dokumentų ir rašysenos tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

Atlikus analizę matome, jog mūsų tiriamuoju laikotarpiu atliekamų užduočių kiekis beveik tolygiai augo iki 2002 metų, o vėliau mažėjo. Užduočių didėjimą lėmė padidėjęs užsienio valiutos banknotų tyrimas. Taip pat padidėjo ir užduotyse atsiunčiamų objektų skaičius. Daugiausiai atliktų užduočių buvo 2002 metais, net 1904. Vėliau matomas laipsninis atliktų užduočių sumažėjimas, kurį lemė kiekybinis ir kokybinis užduočių pagausėjimas. Buvo pradėta įgyvendinti užduočių atlikimo kokybiškumo koncepcija, kad užduotyse pateikiami objektai būtų ištiriami visapusiškai ir kokybiškai. Tai padėjo įgyvendinti gauta nauja aparatūra. Tačiau aktualus ir žmogiškasis faktorius - personalo stoka, nes, pavyzdžiui, rašysenos ekspertizes ir tyrimus atliko tik du žmonės, o vienam tyrimui atlikti gali būti atsiųsta net iki 100 objektų, kuriuos reikia ištirti. Dėl šios priežasties labai pailgėjo atliekamų ekspertizių ir tyrimų tyrimo laikas, todėl jau 2007 metais buvo atlikta 791 tyrimų ir ekspertizių.

Grafikas Nr. 5

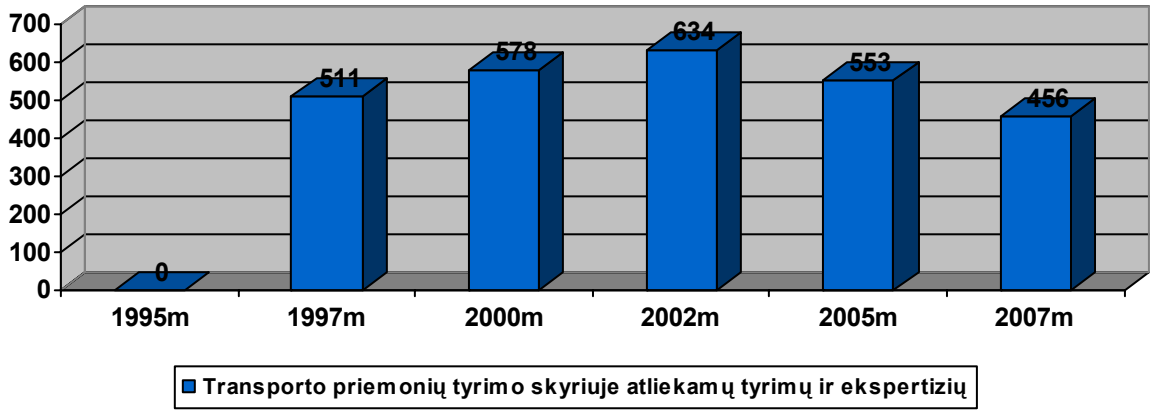
Cheminių tyrimų skyriuje atliekamų narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei prekursorių (pirmtakų) tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

Narkotinės ir psichotropinės medžiagos vieniems yra dideli pinigai ir neišsenkantis pajamų šaltinis, kitiems – skausmas ir neviltis. Policijos pareigūnams – tai naujos problemos, rūpesčiai, siekiant užkirsti kelią narkotikų plitimui mūsų valstybėje, jų kontrabandai bei tranzitui. 2006 metais vykdant JTO programą skyrius dalyvavo kokybės testavimų programoje, kur sulaukė teigiamo įvertinimo. Analizuojant grafiką, matome, jog per eilę metų užduočių nemažėja, o išlaiko ryškias kilimo tendencijas. Dalyvavimas įvairiose programose ir kituose prevenciniuose renginiuose, tik trumpam pristabdydavo narkotinių ir psichotropinių medžiagų plitimą.

Grafikas Nr. 6

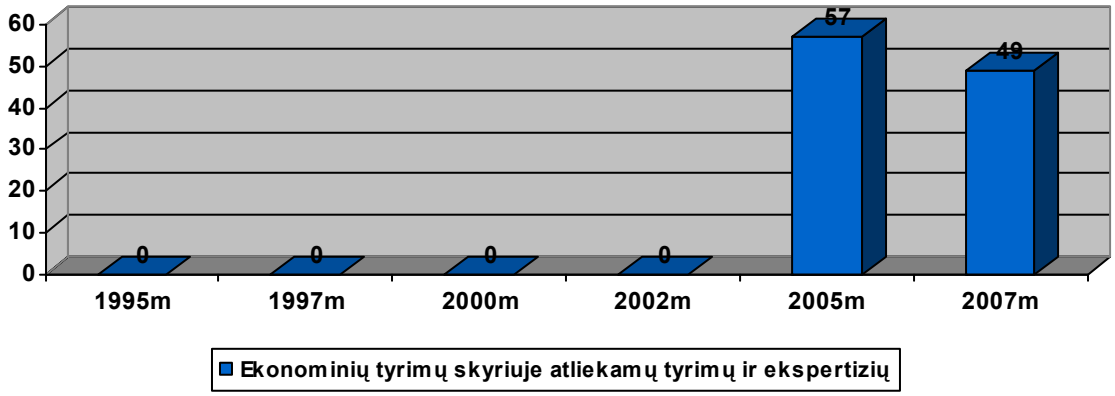
Transporto priemonių tyrimo skyriuje atliekamų tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų.

Transporto priemonių tyrimo skyrius savo veiklą pradėjo nuo kelių entuziastų, kurie pritaikė panaikintų ženklų atkūrimo metodiką transporto priemonių kėbulo numerio VIN autentiškumui nustatyti. Iš pradžių tai buvo pavieniai tyrimai, tačiau labai greitai transporto priemonių identifikavimui poreikis augo. Iš pateikto grafiko matome, jog jau 1997 metais buvo atlikta 511 ekspertizių ir tyrimų. Augant poreikiui ir patyrimui 1998 metais buvo įkurtas Transporto priemonių tyrimo skyrius, kurio specialistai glaudžiai bendradarbiaudami su ikiteisminio tyrimo įstaigų specialistais ir VĮ „Regitra“ darbuotojais kovojo prieš transporto priemonių vagystes ir transporto priemonių registravimo dokumentų klastojimo atvejus. Analizuojant pateiktą grafiką, matome to „poreikio“ išraišką – 2000 metais atlikta 578 užduočių, 2002 metais – 634 užduočių. Šią didėjimo tendenciją lėmė sugriežtėjusi kova prieš transporto priemonių vagystes ir augantis VĮ Regitra“ darbuotojų profesionalumas. Netrukus pasirodė ir pirmieji rezultatai: 2005 metais matome mažėjimo tendencijas – 533 tyrimai ir ekspertizės, o 2007 metais – jau 456.

Grafikas Nr. 7

Ekonominių tyrimų skyriuje atliekamų tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

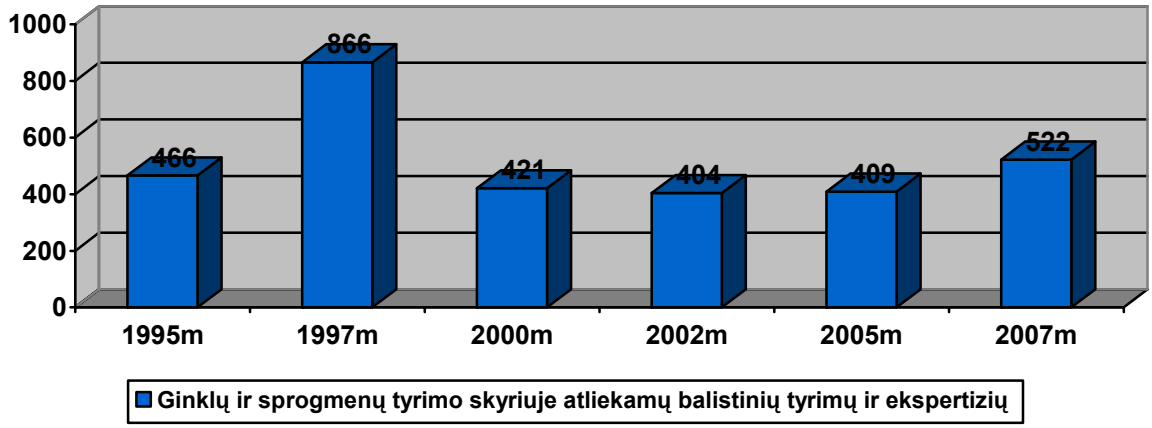

Išnagrinėjus pateiktą grafiką matome, jo iki 2002 metų statistika nefiksavo jokių atliekamų tyrimų ir ekspertizių. To priežastis yra tai, jog iki 2003 metų kol nebuvo priimtas naujasis Baudžiamojo proceso kodeksas bei Baudžiamasis kodeksas, dabartinio Ekonominių tyrimų skyriaus darbuotojai buvo revizoriai prie Tardymo departamento. Po naujųjų kodeksų priėmimo, Kriminalistinių tyrimų centre buvo įkurtas naujas skyrius – Ekonominių tyrimų.

2005metais šis skyrius atliko 57 tyrimus ir ekspertizes, o 2007 metais buvo atlikta 49. Tyrimų ir ekspertizių sumažėjimą lėmė kokybės vadybos sistemos įvedimas ir tai, jog šio skyriaus darbuotojai dirba su daugybe finansinių dokumentų.

Grafikas Nr. 8

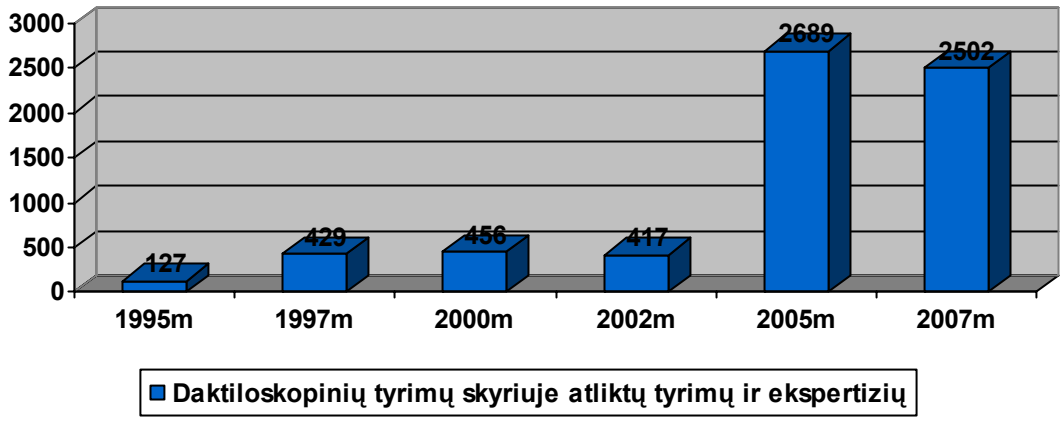
Ginklų ir sprogmenų tyrimo skyriuje atliekamų balistinių tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

Istorijos kontekste lietuvių tauta stovėjo tautų persikraustymo kryžkelėje. Praeitame amžiuje per Lietuvą praėjo du pasauliniai karai, palikę daug išmestų šaunamųjų ginklų. Nereikia užmiršti ir Tarybinės armijos, kuriai pasitraukus iš Lietuvos, liko gana daug paliktų šaunamųjų ginklų, kuriais nusikalstamo pasaulio elementai mielai naudojosi. Apžvelgus pateiktą grafiką, matyti tik staigus šuolis 1997 metais (866 tyrimai ir ekspertizės), kas lėmė kriminalinio pasaulio suaktyvėjimą ir jo norą persidalinti įtakos zonas. Tačiau bendrų policijos ir kitų struktūrų dėka, situacija buvo suvaldyta. 2000 metais jau tik 421 tyrimai ir ekspertizės, bet laikui bėgant užduočių paskyrimo skaičius po truputį, bet stabiliai auga.

Grafikas Nr. 9

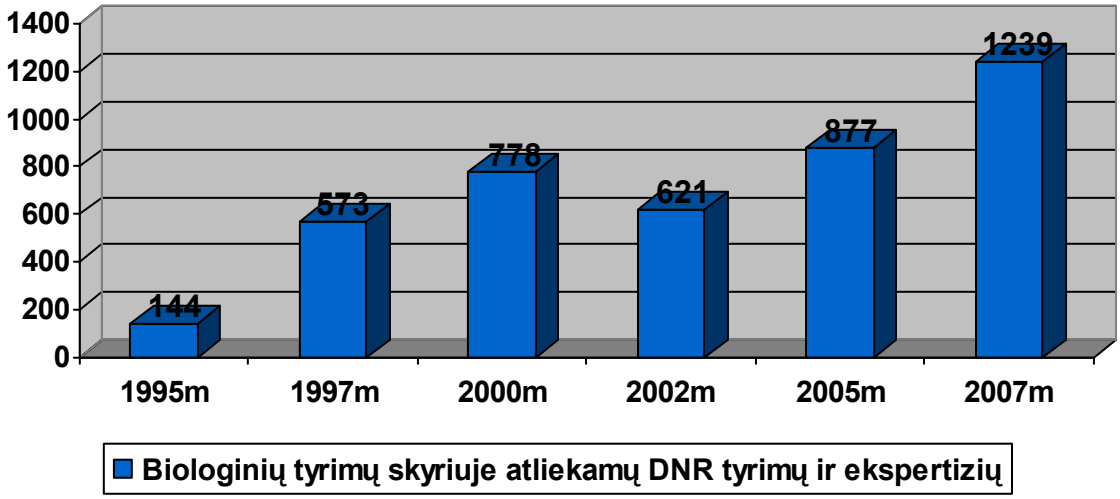
Daktiloskopinių tyrimų skyriuje atliktų tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

Daktiloskopinės ekspertizės jau buvo naudojamos kriminalistikoje nuo seno. Apžvelgus grafiką, matome, jog užduočių kreivė pastoviai kyla aukštyn, kas sąlygoja vis didesnę užduočių didėjimo tendenciją (1995 m. – 127; 1997 m. – 429; 2000 m. –456). 2005 metais pasiekta viršūnė – atlikta net 2689 tyrimų ir ekspertizių. Pagrindinė priežastis buvo, tai, jog vykdant optimizavimo programą, 2004 metais iš Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato dalis specialistų perėjo dirbti į Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrą ir Vilniaus miesto ikiteisminio tyrimo įstaigos savo užduotis rašė Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui.

Grafikas Nr. 10

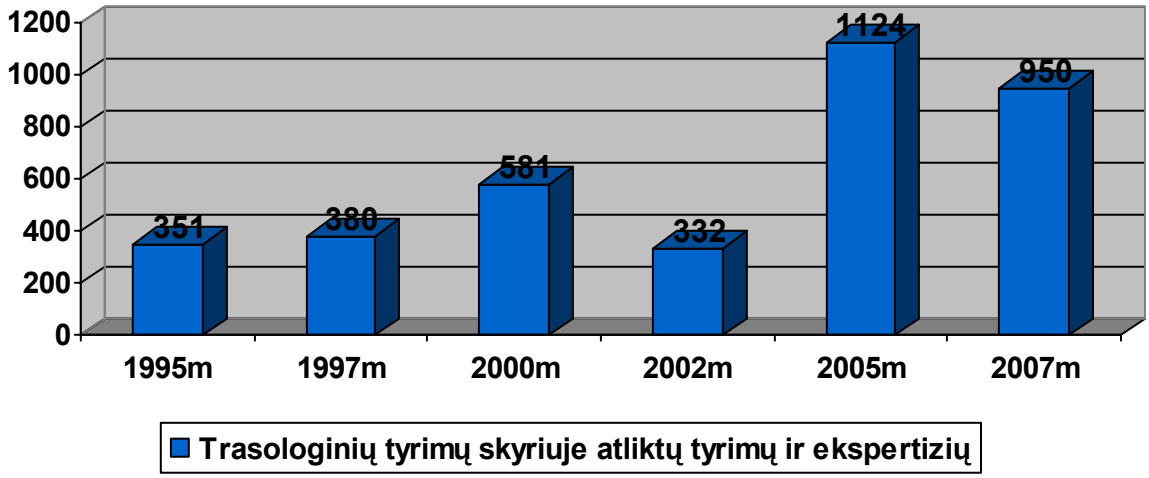
Biologinių tyrimų skyriuje atliekamų DNR tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

Biologinių tyrimų skyrius dalyvauja ir kriminalistinių DNR laboratorijų kokybės kontrolės ir testavimo GEDNAP programoje, kur buvo puikiai įvertinti. Kokybiškai atlikti bei pagerinti savo darbo rodiklius šiam tikslui skyriaus specialistai deda visas pastangas. Tai konkrečiai atsispindi grafike. Matome, jog atliekamų tyrimų ir ekspertizių kreivė kyla aukštyn. Jei 1995 metais, kai tik buvo tyrimų pradžia, buvo atlikta 144 tyrimai ir ekspertizės, tai 2007 metais – jau net 1239 tyrimai ir ekspertizės.

Grafikas Nr. 11

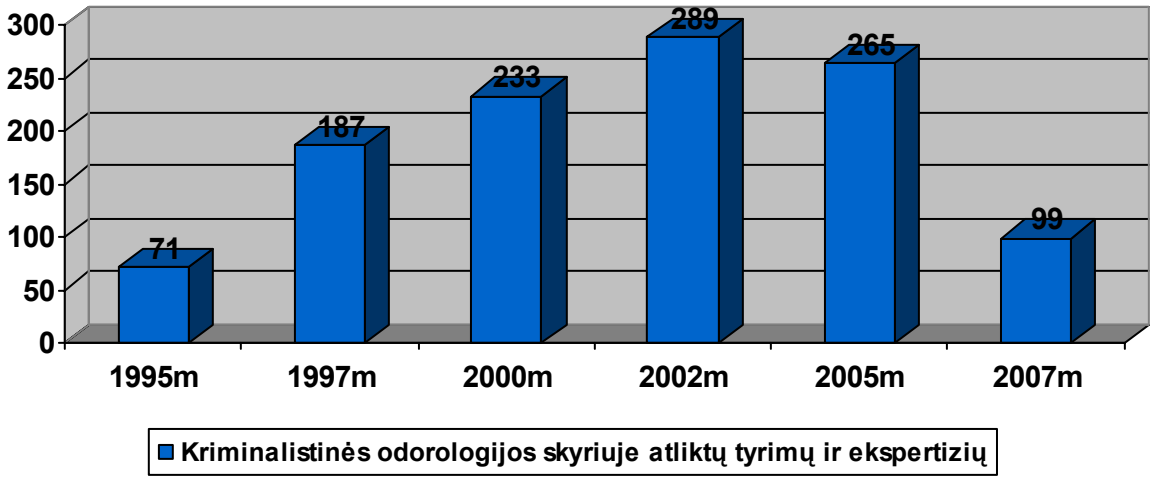
Trasologinių tyrimų skyriuje atliktų tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų

Nuo 1995 metų iki 2002 metų atliktų tyrimų ir ekspertizių kiekis yra gana tolygus, išskyrus 2000 metus, kai Lietuvą ištiko ekonominė krizė, kas sąlygojo nedarbo lygio augimą ir nusikalstamumo didėjimą. 2005metais matomas staigus ekspertizių ir tyrimų padidėjimas, nes vykdant optimizavimo programą, 2004 metais iš Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato dalis specialistų perėjo dirbti į Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrą.

Grafikas Nr. 12

Kriminalistinės odorologijos skyriuje atliktų tyrimų ir ekspertizių dinamika nuo 1995 iki 2007 metų.

Odorologinis tyrimas buvo žinomas jau seniai, tačiau tik paskutiniuoju metu jis pradėtas taikyti daugiau praktikoje. Iš pateikto grafiko matome, kaip metai iš metų augo atliktų tyrimų ir ekspertizių kiekis. Atlikus kriminalistinės odorologijos poskyrio veiklos analizę, buvo suformuluotos išvados ir konkretūs pasiūlymai, ką daryti, kad kriminalistinės odorologijos metodas būtų taikomas plačiau, ir tyrėjams taptų nepakeičiama priemone atskleidžiant ir tiriant nusikalstamas veikas. Vykdydami odorologijos metodo populiarinimą, ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnai yra supažindinami su šiuo metodu, rengiamos paskaitos ir seminarai, ruošiami praktiniai užsiėmimai. Rezultatų ilgai laukti nereikėjo – matome grafike kaip auga tyrimų ir ekspertizių skaičius. Tačiau 2007 metais stebimas ryškus tyrimų ir ekspertizių skaičiaus sumažėjimas, nes buvo vykdoma pastatų renovacija.

Atlikus Kriminalistinių tyrimų centro tyrimų ir ekspertizių analizę, matome, kad didžiausią įtaką davė 2007 metais įdiegta kokybės vadybos sistema, kurios standartais remiantis buvo atlikta daug kokybiškų tyrimų, bet nukentėjo kiekybiniai rodikliai. Tai ir atsispindėjo grafikuose. Beveik visuose skyriuose matome tyrimų ir ekspertizių sumažėjimą.

3. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS IR JO ĮTAKA KRIMINALISTINIŲ TYRIMŲ CENTRO VEIKLAI

Atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę iškilo žingeidus noras pasižiūrėti, kaip gyvena kolegos kitose šalyse, kaip jie dirba ir su kokiomis problemomis susiduria. Buvo užmegzti glaudūs santykiai su Vokietijos Federacinės Respublikos institucijomis, dėl abiejų šalių bendradarbiavimo bei keitimosi žiniomis. Siekiant įprasminti santykius buvo organizuoti abiejų delegacijų vizitais ir jau nuo 1990 metų buvo pasirašyti dvišaliai projektai su Vokietijos Federacinės Respublikos institucijomis dėl glaudaus bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje. Siekdami padėti jaunai Lietuvos Respublikai kuo greičiau ir sparčiau vystytis bei sėkmingai kovoti su nusikalstamumu Vokietijos Federalinė vidaus reikalų ministerija kartu su Federaline kriminalistine tarnyba perdavė Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui labai vertingos specialios įrangos, skirtos specialiems tyrimams atlikti. Tačiau tai buvo tik pradžia. Informacijos trūkumas apie kitose šalyse atliekamus panašius tyrimus, metodikų stoka ir jų senumas bei noras būti geriausiais savo srities žinovais skatino Kriminalistinių tyrimų centro kolektyvą domėtis pasaulinėmis naujovėmis, užmegzti bei palaikyti ryšius su pasaulio teisėsaugos institucijomis.

Užpildant atsiradusį informacijos vakuumą nuo 1992 metų Kriminalistinių tyrimų centro vadovybė pradėjo ieškoti būdų bendradarbiauti su artimiausiomis kaimynėmis. Į šį pasiūlymą atsiliepė Švedijos teisėsauginkai. Aukščiausio lygio teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas tarp Lietuvos ir Švedijos prasidėjo nuo 1993 m., o ypač glaudus – nuo 1998 m., kai buvo pasirašyta bendradarbiavimo ir techninės pagalbos sutartis tarp abiejų šalių Vyriausybių teisingumo ir vidaus reikalų srityje plėtros.

Per dešimt bendradarbiavimo metų Kriminalistinių tyrimų centras sulaukė nemažos materialinės ir metodinės paramos, dalyvavo bendruose kovos su narkotikų platinimu tarnybų projektuose. Švedijos teisėsaugos institucijų iniciatyva buvo organizuoti Baltijos jūros regiono šalių pasitarimai organizuoto nusikalstamumo klausimais.

Ypač sėkmingas ir konstruktyvus bendradarbiavimas prasidėjo 1995 metais, kada Kriminalistinių tyrimų centras pradėjo bendradarbiauti su JAV teisėsaugos institucijomis, ypač aktyviai su Federaliniu tyrimų biuru (FTB). JAV teisėsaugos tarnybos, vykdydamos konstruktyvų bendradarbiavimą su Lietuva, surengė mokymus mūsų teisėsauginkams savo mokymo bazėje JAV – tai Kriminalistinių tyrtimų centro sprogimų ir sprogstamųjų medžiagų tyrimo ekspertų parengimas, kadangi Lietuvoje juos rengti nebuvo nei specialistų, nei atitinkamai paruoštos techninės bazės, nei praktikos. Buvo surengta keletą praktinių seminarų temomis, pvz., pinigų ir kreditinių kortelių padirbinėjimas ir kova su šia nusikalstama veika. Tai davė daug praktinės naudos ne tik ekspertams, bet ir kitoms Lietuvos teisėsaugos institucijoms.

Taip pat buvo teikiama ir kita pagalba mūsų šalies pareigūnams kovojant su „intelektualiniais“ bei kibernetiniais nusikaltimais, su pinigų padirbinėjimu.

Kovojant su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu, analizuojant nusikalstamumo tendencijas, prekyba žmonėmis, narkotikų platinimu, panaudojant turimą informaciją bei koordinuojant veiksmus tarptautinių operacijų metu 1993-1997 metais Kriminalistinių tyrimų centre buvo vykdoma Narkotikų kontrolės programa (UNDCP), skirta kovoti su narkomanija, tarptautine nartkotikų kontrobanda, jų gabenimo keliais bei platinimu. Tuo tikslu JTO padovanojo Kriminalistinių tyrimų centrui brangią narkotinių ir psichotropinių medžiagų tyrimo įrangą, kuri galėjo greičiau ir tiksliau nustatyti kokia tai yra medžiaga, kokia medžiagos sudėtis ir kitus reikalingus duomenis.

1998 m. kovo 12 d. Seimas ratifikavo 1988 m. Jungtinių Tautų konvenciją dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta (Nr. VIII-660). Ši konvencija padėjo Lietuvai integruotis į tarptautinių sutarčių baudžiamosios teisės srityje sistemą. Jungtinių Tautų konvencija „Dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta“ detaliai reglamentuoja priemones ir sankcijas, kurias kiekviena iš Konvencijos dalyvių turi taikyti narkotikų prekyba užsiimantiems asmenims, iš nusikalstamos veiklos gaunamų pajamų konfiskaciją, pervežimų kontrolę, valstybių teisėsaugos bei teisėtvarkos institucijų tarpusavio pagalbos ir bendradarbiavimo formas. Ši konvencija papildo ir sustiprina priemones, numatytas 1961 m. ir 1971 m. JTO konvencijose dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų teisėtos apyvartos kontrolės, prie kurių Lietuvos Respublika prisijungė 1994 metais.

Lietuvos policijos bendradarbiavimas su Europolu prasidėjo 1996 metais ir buvo nukreiptas kovai su automobilių vagystėmis, nes tuo metu Europos Sąjungos erdvėje buvo autotransporto priemonių vagysčių proveržis. Tuo tikslu Kriminalistinių tyrimų centras operatyviai keitėsi informacija su atitinkamomis suinteresuotomis institucijomis ir suvieniję bendras pajėgas, stengėsi užkirsti kelią vogtų autotransporto priemonių realizavimui postsovietinėse šalyse. Kita iš bendradarbiavimo krypčių buvo nukreipta prieš Europos Sąjungos valiutos euro padirbinėjimą bei platinimą, nes lietuvių pagaminti euro banknotai, išskyrus kai kurias gamybos smulkmenas, niekuo nenusileido originalams.

1997 m. rugsėjo 23 d. Seimas ratifikavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Suomijos Respublikos Vyriausybės susitarimą dėl bendradarbiavimo nusikaltimų prevencijos srityje (Žin., 1997, Nr. VIII-421, Nr. 96-2418). Susitarimas reikšmingas plėtojant bendradarbiavimą tarp abiejų valstybių vidaus reikalų įstaigų bei specialiųjų tarnybų, todėl kitais metais Lione tarptautinės konferencijos metu, Kriminalistinių tyrimų centro vadovybė užmezgė ir pradėjo plėtoti pirmuosius darbo ryšius su Suomijos kolegomis.

1999 metais Vilniuje įvyko Estijos, Latvijos ir Lietuvos ekspertinių institucijų vadovų susitikimas, kurio metu nuspręsta steigti Baltijos šalių ekspertinių įstaigų sąjungą ir po kelių mėnesių buvo pasirašytas bendradarbiavimo memorandumas.

2001 metais tarp Lietuvos kriminalistinių tyrimų centro ir Rusijos Federacijos vidaus reikalų ministerijos ekspertinio kriminalistinio centro buvo pasirašytas bendradarbiavimo protokolas.

2003 metais Varšuvoje tarp Lietuvos policijos generalinio komisaro ir Lenkijos Respublikos vyriausiojo policijos komendanto pasirašytas ketinimų protokolas dėl bendradarbiavimo kriminalistinių tyrimų srityje. Siekiant glaudesnio bendradarbiavimo tarp abiejų šalių įgyvendinimo praktikoje, Kriminalistinių tyrimų centro ekspertų delegacija lankėsi Lenkijos Respublikoje ir praktinio seminaro metu susipažino su jų šalyje vykdomais kriminalistiniais tyrimais, jų atlikimo specifika bei naudojamomis metodikomis

Kaip vieną iš artimojo užsienio bendradarbiavimo pavyzdžių gerinant Kriminalistinių tarnybų darbą, keičiantis praktine ir intelektualine informacija, galima paminėti Mykolo Riomerio universitete įsikūrusią Kriminalistų draugiją, kuri vienija Lietuvos kriminalistus ir jiems prijaučiančius. Kriminalistų draugija jau eilę metų rengia tarptautinius seminarus, kuriuose atvykę kolegos iš užsienio dalijasi savo praktine patirtimi, gvildena visiems aktualias temas ir bando rasti spendimus, ar duoda pasiūlymus sprendimų įgyvendinimui.

Akivaizdu, kad Kriminalistinių tyrimų centras visą šį laiką stengėsi užmegzti kuo daugiau ir įvairiapusiškesnių kontaktų su atitinkamomis institucijomis, kad vėliau gautą patyrimą ir žinias galėtų pritaikyti savo veikloje.

Nuo 2000 metų Kriminalistinių tyrimų centro vadovybė pradėjo ieškoti galimybių, kaip dar geriau būtų galima pagerinti Kriminalistinių tyrimų centre atliekamų tyrimų ir ekspertizių kokybę, kiek įmanoma modernizuoti turimus įrenginius, įrengti laboratorijoms pritaikytas patalpas bei kelti darbuotojų kvalifikaciją, kuri atititiktų pasaulinius standartus. Todėl, tais pačiais metais buvo pradėtas rengti PHARE projekto aprašymas, kuriame vieni iš keliamų uždavinių buvo Kriminalistinių tyrimų centre esančių laboratorijų modernizavimas ir kokybės vadybos sistemos sukūrimas. Šiems uždaviniams įgyvendinti 2002 m. gegužės mėn. buvo pradėtas vykdyti PHARE programos „dvynių“ projektas LT2001/IB/JHO1B, kurį koordinavo Kriminalistinių tyrimų centro partneriai iš Didžiosios Britanijos Kriminalistinių tyrimų tarnybos (FSS).

Po poros metų, užbaigus šį projektą, galėjome pasidžiaugti puikiais darbo rezultatais: nauju ir moderniai įrengtu Kriminalistinių tyrimų centro pastatu (5400 m^2) su naujomis ir moderniomis laboratorijomis, atitinkančias pasaulinių standartų reikalavimus, keliamus toms laboratorijoms. Taip pat įsigyti šiuolaikiški, tarptautinius standartus atitinkantys naujausi

mokslinio tyrimo įrenginiai: skenuojamasis elektroninis mikroskopas, skaitmeninė fotolaboratorija, DNR analizatorius, lyginamųjų mikroskopų, vaizdų tyrimo įranga, rankų pėdsakų paieškos sistemos, o taip pat skaitmeniniai fotoaparatai, laboratoriniai baldai ir kt. Dabar su visa turima naujausia tiriamąja įranga galima gerokai išplėsti 30 kriminalistikos sričių objektų laboratorinio tyrimo galimybes, pradedant tradicine daktiloskopija, kuri buvo sustiprinta automatizuota daktiloskopinės identifikacijos sistema (ADIS) ir baigiant šiuolaikiniais DNR bei elektroninio skenuojančio mikroskopo analitinio tyrimo metodais.

Kriminalistinių tyrimų centro laboratorijose buvo pradėta diegti ir sėkmingai įdiegta kokybės vadybos sistema, apimanti pagrindinių bendrųjų ir standartinių veiklos procedūrų reglamentavimą bei šių procedūrų nuolatinį koregavimą ir tobulinimą. Ši kokybės vadybos sistema apibrėžiama kaip kiekviename tiriamojo etapo standartinių procedūrų veiklos visuma, neleidžianti atsirasti klaidai. Tačiau tokiai klaidai įvykus, iš karto turi būti atliekamas auditas, kurio metu yra nustatomos klaidos atsiradimo priežastys bei numatomos priemonės, kad ateityje klaida daugiau negalėtų pasikartotų. Šiam tikslui Kriminalistinių tyrimų centre yra įsteigta kokybės vadybininko pareigybė, kuri yra pavaldi įstaigos vadovui ir jo atsakomybėje, kartu su skyrių kokybės darbuotojais, yra visos Kriminalistinių tyrimų centro kokybės valdymo sistemos geras ir nepriekaištingas funkcionavimas bei visos sistemos tobulinimas.

Ši sistema veikia pagal LST EN ISO/IEC 17025 standartą, nes tik remiantis šio standarto reikalavimais akredituota įstaiga gali įrodyti ir užtikrinti kokybišką kriminalistinių tyrimų rezultatų teisingumą ir patikimumą, kas yra labai svarbu tyrimų atlikime ir gautų išvadų patikimume.

Didžiosios Britanijos kriminalistinių tyrimų tarnybos ekspertai, koordinavę PHARE projektą, perteikė Kriminalistinių tyrimų centro darbuotojams vertingas teorines ir praktines žinias. Juk net pati šiuolaikiškiausia įranga pati savaime pažangos negarantuoja, nes tik ja pasitelkdami, kokybiškus tyrimus gali atlikti tik aukštos kvalifikacijos specialistai, pakankamai kompetentingi savo srityje.[38]

Įrangos įsigijimas, papildymas ir reikiamo lygio jos aptarnavimas, laboratorijose naudojamos šiuolaikiškos įrangos ir metodų, reikalingų tyrimams atlikti akreditavimas, visapusiškas kokybės vadybos sistemos įdiegimas ir pan. suteikė Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui konkurencingumą. Kriminalistinių tyrimų centro teikiamos ekspertizių ir tyrimų išvados yra pripažįstamos ir kitose Europos Sąjungos šalyse, o tai leidžia konkuruoti su kitomis kriminalistinius tyrimus atliekančiomis įstaigomis.

[38] Policija. 2007. Vasaris Nr. 4 (68-406). P. 4-5.

Be to, įvykdžius PHARE projektą, 2004 metais Europos Sąjunga pritarė Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro akreditacijos projektui. Šį projektą sudarė du komponentai:

1. Techninės pagalbos teikimas Kriminalistinių tyrimų centro kokybės sistemai tobulinti;

2. Oficialioji Kriminalistinių tyrimų centro akreditacija.

Buvo paskelbtas tarptautinis konkursas Kriminalistinių tyrimų centro partnerio paieška akreditacijai gauti. 2005 metų vasarą apibendrinus konkurso rezultatus, partneriu buvo pasirinktas Olandijos teismo ekspertizės institutas. Aktyviau bendradarbiauti buvo pradėta nuo 2006 m. rugsėjo mėn., kai projektas buvo oficialiai pristatytas. Projekte dalyvavo Olandijos Karalystės ambasados Nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė Lietuvoje Annemieke Ruigrok, Olandijos teismo ekspertizės instituto generalinis direktorius ir šio projekto vadovas dr. Albert Koeleman (atvyko kartu su instituto delegacija), Lietuvos Respublikos Policijos departamento generalinis komisaras Vytautas Grigaravičius (dalyvavo suinteresuotų Policijos departamento padalinių darbuotojai), Lietuvos teismo ekspertizės centro direktorė, Mykolo Romerio universiteto Teismo medicinos instituto direktorius, VšĮ Centrinės projektų valdymo agentūros projektų vadovas bei Lietuvos Finansų ministerijos vyriausioji specialistė.

Pristačius akreditacijos projektą, jis buvo pradėtas intensyviai įgyvendinti. Kriminalistinių tyrimų centre lankėsi įvairių kriminalistinių tyrimų rūšių Olandijos specialistai, kurie tiesiogiai ar elektroninėmis komunikavimo priemonėmis teikė praktinius patarimus ir kitokią reikiamą pagalbą Kriminalistinių tyrimų centro darbuotojams kokybės sistemai tobulinti. Bendradarbiavimas vyko taip intensyviai ir geranoriškai, jog kolegos iš Olandijos nutarė vykdyti precedento neturinčią ir sutartyje nenumatytą priemonę – Kriminalistinių tyrimų centre įsteigė savo laikiną padalinį. Olandijos teismo ekspertizės instituto darbuotojas Jos Tooth nuolat lankydavosi Kriminalistinių tyrimų centre, siekdamas įvertinti mūsų specialistų pažangą, atliktus darbus ir nustatydavo efektyvias priemones išryškėjusiems trūkumams, neatitiktims šalinti bei tolesnės veiklos gaires.

2007 m. liepos 7-9 dienomis įvyko Kriminalistinių tyrimų centro pasirengimo akreditacijai auditas, kurį atliko dar 2005 metais paskelbto akreditacijos projekto nugalėtojas – Olandijos akreditacijos tarnyba (RVA – RAAD VOOR ACCREDITATE). Teigiamai įvertinusi visas Kriminalistinių tyrimų centro titaniškas pastangas ir vargus, 2007 m. spalio 31 d. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro laboratorijos gavo išorinę akreditaciją pagal ISO 17025 standartą. Kriminalistinių tyrimų centrui buvo iškilmingai įteiktas akreditacijos pažymėjimas Nr. L483 išduotas Olandijos akreditavimo tarnybos.

Taigi, įgyvendinus PHARE projektą Kriminalistinių tyrimų centras tapo vienintele akredituota institucija Lietuvoje, atliekančia ISO 17025 standarto reikalavimus atitinkančius tyrimus. Pažymėtina, kad Kriminalistinių tyrimų centras gali atlikti kriminalistinius tyrimus ne tik pagal Lietuvos institucijų, bet ir pagal užsienio juridinių ar fizinių asmenų užsakymus. [39]

Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras glaudžiai bendradarbiauja ir kituose tarptautiniuose projektuose bei kokybės testavimo programose. Tai ir Kovos su sintetiniais narkotikais ir prekursoriais projektas „CASE Pilot Project“, Jungtinių Tautų organizuojama laboratorijų, tiriančių narkotines ir psichotropines medžiagas, kokybės testavimo programa, DNR laboratorijų darbo testavimo programa GEDNAP, o ginklų specialistai dalyvauja Vokietijos federalinės kriminalinės policijos valdybos kriminalinės technikos instituto vykdomame projekte FIRETYDE.

Kriminalistinių tyrimų centro Cheminių tyrimų skyrius kelis metus iš eilės dalyvauja Jungtinių Tautų Organizacijos (JTO) laboratorijų, tiriančių narkotines ir psichotropines medžiagas, kokybės testavimų programose (UN international drugs control program, international quality assurance program). 2006 metais Kriminalistinių tyrimų centro Cheminių tyrimų skyrius iš JTO gavo dviejų nežinomų medžiagų pavyzdžių, kuriuos reikėjo ištirti. Atlikus medžiagų pavyzdžių tyrimą, tyrimo rezultatai buvo pateikti JTO, iš kur buvo gautas teigiamas Kriminalistinių tyrimų centre Cheminių tyrimų skyriuje atlikto kontrolinio tikrinimo įvertinimas.

Kriminalistinių tyrimų centro Biologinių tyrimų skyrius dalyvauja kriminalistinių DNR laboratorijų kokybės kontrolės ir testavimo GEDNAP programoje. Šią programą koordinuoja Vokietijos Miunsterio miesto Teismo medicinos institutas, o šiai programai vadovauja prof. B.Brinkmanas. 2006 metais iš GEDNAP (German European DNR profiling group - EDNAP European DNA Profiling Group padalinys) Kriminalistinių tyrimų centro Biologinių tyrimų skyrius gavo privalomuosius tyrimus, kurių rezultatai buvo išsiųsti į Teismo medicinos institutą ir iš ten gautas atsakymas, kuriame Biologinių tyrimų skyriaus atliktų tyrimų rezultatai įvertinti puikiai. [40]

Vykdant 1999 metų memorandumo dėl Baltijos šalių ekspertinių įstaigų bendradarbiavimo nuostatas, puikiai atlikto biologinio tyrimo rezultatu galėjo įsitikinti ir Latvijos kriminalistai. 2008 m. gegužės 5 d. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras gavo Latvijos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Valstybinės policijos Kriminalinės policijos vyriausiosios valdybos teisinės pagalbos prašymą atlikti pakartotinę biologinę

[39] Policijos generalinio komisaro 2008 m. kovo 26 d. įsakymas Nr.5-V-144 „Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro 2008–2010 metų strateginis veiklos planas“ // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/40881/; prisijungimo laikas 2008-10-04.

[40] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro bendradarbiavimas su užsienio valstybių institucijomis dėl techninio modernizavimo ir specialistų kvalifikacijos kėlimo // http://10.102.25.203/lt/bendradarbiavimas.html; prisijungimo laikas 2008-10-04.

ekspertizę baudžiamojoje byloje, iškeltoje dėl nužudymo. Tyrimui atlikti buvo pateiktos dvi odinės pirštinės bei įtariamųjų asmenų genotipai.

Pirštinių tyrimas jau buvo atliktas Latvijos kriminalistinių tyrimų tarnyboje, tačiau išvadose konstatuojama, kad biologiniai pėdsakai, rasti ant pirštinių, yra netinkami asmens identifikavimui. Latvijos kolegos prašė nustatyti, ar ant pirštinių yra biologinių pėdsakų, tinkamų asmens tapatybei nustatyti, tiriant DNR, kadangi tik Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro Biologinių tyrimų skyriaus laboratorija, iš visų trijų Baltijos valstybių, turi akreditaciją, atitinkančią tarptautinius kokybės standartus.

Atlikus biologinį tyrimą, iš pateikto tyrimui objekto buvo išskirtas genotipas ir pripažintas tinkamu asmens identifikavimui. Išskirtas biologinių pėdsakų genotipas buvo palygintas su pateiktų įtariamųjų asmenų genotipais, kuris sutapo su vienu iš jų. Tokiu būdu, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro Biologinių tyrimų skyriaus dėka buvo atskleistas Latvijos Respublikoje padarytas sunkus nusikaltimas.

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, atsirado būtinybė integruotis į šios organizacijos duomenų bazių tinklą. Jau yra sėkmingos europinės informacinės integracijos pavyzdys – Kriminalistinių tyrimų centro informacinės bazės sujungimas su EURODAC sistema (tai dar vienas PHARE projektas - Migracijos ir prieglobsčio prašytojų valdymo sistemos kūrimas) bei prisijungimas prie transporto priemonių patikros sistemos EUCARIS.

EURODAC Lietuvos padalinio pagrindinė funkcija – užtikrinti prieglobsčio prašytojų, nelegaliai kertančių išorinę Lietuvos Respublikos sieną bei nelegaliai gyvenančių šalyje asmenų daktiloskopinę kontrolę, keistis turima informacija su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis. Sukurta nauja automatizuota daktiloskopinės identifikavimo sistemos versija (ADIS), įsigyta reikalinga kompiuterinė ir programinė įrangą, apmokyti specialistai, galintys naudotis šia programine įranga ir atsakingi už daktiloskopinių kortelių įvedimą į sistemos duomenų bazę. Nacionalinis EURODAC padalinys sėkmingai įsitraukė į Europos Sąjungos šalių tinklą ir funkcionuoja kaip pilnateisis šios sistemos narys. Prisijungimas prie Europos Sąjungos šalių duomenų bazių iš karto davė rezultatų: 2007 metais Kriminalistinių tyrimų centro darbuotojai nustatė 12 sutapimų EURODAC duomenų bazėje ir 58 ADIS duomenų bazėje.[41]

Be pagrindinių pareigų, t.y. nusikaltimo pėdsakų, kitų objektų tyrimo bei kriminalistinių įskaitų organizavimo, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro kolektyvas aktyviai dalyvauja įvairiose Europos Sąjungos programose: Kaliningrado tranzito kontrolės, nusikalstamų veikų kontrolės intelektinės nuosavybės srityje (kriminalistinių tyrimų infrastruktūros sukūrimo),

[41] Policijos generalinio komisaro 2008 m. kovo 26 d. įsakymas Nr.5-V-144 „Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro 2008–2010 metų strateginis veiklos planas“ // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/40881/; prisijungimo laikas 2008-10-04.

Šengeno priemonių programa (narkotinių, psichotropinių ir sprogstamųjų medžiagų kontrolės per Europos Sąjungos sieną gabenimo sukūrimo) ir kt.[42]

Minėtinas Kaliningrado tranzito kontrolės projektas – tai daugiašalė Rusijos, Lietuvos ir Europos Sąjungos sutartis. Tai kompleksinis projektas, kuriame dalyvauja daugelis suinteresuotų Lietuvos Respublikos institucijų. Be Kriminalistinių tyrimų centro, projekto partnerės yra Valstybės sienos apsaugos bei Muitinės tarnybos, Užsienio reikalų ministerija, nes ji išduoda Rusijos piliečiams supaprastintus kelionės dokumentus. Užtikrinant šį projektą, policijai buvo iškelti nemaži reikalavimai, nes Kaliningrado tranzitas yra savotiškas „tunelis“, kuriuo keliauja vogti automobiliai, padirbta valiuta, narkotikai, nusikaltėliai ir pan. Lietuvos policijos uždavinys, užtikrinant Kaliningrado tranzitą – kontroliuoti Rusijos piliečių srautą. Svarbiausias Kriminalistinių tyrimo centro vaidmuo šiame projekte - kontrolės funkcija, t.y. nusikaltėlių identifikavimas pagal pirštų atspaudus. Šiam tikslui Kaliningrado tranzito projektas numatė Kriminalistinių tyrimų centrui įsigyti 12 elektroninių daktiloskopijos įrenginių, kurie padėtų greičiau suformuoti elektroninę daktiloskopinę kortelę ir ją patikrinti turimose duomenų bazėse. Kita Kaliningrado tranzito kontrolės programos užduotis – tikrinti Rusijos piliečių dokumentų autentiškumą, kontroliuoti, ar neįvežama padirbta valiuta ir pan. Įgyvendinant šį tikslą buvo įsigyta daugiau šiuolaikinių mikroskopų bei labai sudėtinga dokumentų patikros įranga (Videospektrinis komparatorius VSC-5000). Jų pagalba galima tiksliai nustatyti dokumento kilmės šaltinį, kokiu būdu buvo padirbtas dokumentas ir pan. Kitame Kaliningrado tranzito projekto etape numatyta stiprinti vogtų automobilių kontrolę. Kriminalistinių tyrimų centras turėtų būti aprūpintas mobiliomis laboratorijomis, sudarančiomis galimybę ištirti automobilius (t.y. apžiūrėti ertmes, konfidencialiose vietose esančius lipdukus automobilio identifikavimo numeriui nustatyti), elektroniniais ryšiais susisiekti su vogtų automobilių duomenų bazėmis, tikrinti vogtų autotransporto priemonių dokumentus, kuriais taip pat naudojasi automobilių vagys.

Kitą svarbų projektą rekomendavo Europos Sąjungos ekspertai. Jie nurodė, kad šalyje yra labai daug piratinės produkcijos, pradedant nelegalia kompiuterine programine įranga ir baigiant garso bei vaizdo įrašais. Taip pat klastojami garsių pramonės įmonių gamybiniai bei firmų ženklai. Falsifikuoti produktai gerokai brangiau parduodami trečiose šalyse, nors jų kokybė nuo originalo akivaizdžiai skiriasi.[43]

Todėl 2004 metais Europos Sąjungos ekspertai pritarė Policijos departamento parengtam projektui Nr. 2004/016-925/02-01, skirtam kriminalinių nusikaltimų intelektinės

[42] Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro raida // http://10.102.25.203/lt/naujienos/lietuvos_policijos_kriminalistiniu_tyrimu_centro_raida.html; prisijungimo laikas 2008-10-04.
[43] Nauji iššūkiai // http://10.102.25.203/lt/naujienos/nauji_issukiai.html; prisijungimo laikas 2008-10-04.

nuosavybės teisių srityje bei elektroninių nusikaltimų tyrimui, atskleidimui ir prevencijos infrastruktūros sukūrimui policijos sistemoje. Šis projektas įtrauktas ir į Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro 2008-2010 metų strateginį veiklos planą. Buvo paskelbtas tarptautinis konkursas, skirtas partnerio iš Europos Sąjungos šalių paieškai, kuris galėtų padėti įgyvendinti šį projektą. Mūsų partneriais tapo kolegos iš Graikijos, t.y. viešoji įstaiga „Europos viešosios teisės centras“. 2006 m. gegužės mėn. buvo pasirašyta trišalė sutartis tarp Lietuvos Respublikos Policijos departamento, VšĮ Lietuvos centrinės projektų valdymo agentūros ir minėtos įstaigos iš Graikijos. Projekto įgyvendinimui parengta strategija, pagrindinės gairės ir taktika.

Minėtas projektas susideda iš dviejų komponentų:

1. Mokymo programos bei
2. Aparatūros įsigijimo.

Mokymo programa buvo skirta Kriminalistinių tyrimų centro Informacinių technologijų tyrimo skyriaus specialistams (vaizdų ir kompiuterinių tyrimų) apmokyti, kadangi būtent nusikalstamoms veikoms intelektinės nuosavybės srityje tirti turėtų būti taikomi kompiuteriniai bei fonoskopiniai tyrimai. Pagal šią programą apmokymams sistemingai atvyksta Graikijos bei kitų Europos Sąjungos šalių (Lenkijos, Vokietijos) informacinių technologijų tyrimų specialistai, kurie su Kriminalistinių tyrimų centre turima aparatūra vykdo mokymus, padeda Kriminalistinių tyrimų centro darbuotojams gilinti savo profesinius įgūdžius. Be to, ir Kriminalistinių tyrimų centro specialistai jau tobulinosi Graikijoje ir joje gilinosi į vykdomos programos subtilybes.

Realizuojant Kriminalistinių tyrimų centrui skirtą projekto dalį, numatyta atnaujinti įrangą, kuri galėtų padėtų įveikti Europos Sąjungos ekspertų išvardintas negeroves. Tuo tikslu, Kriminalistinių tyrimų centras įsigijo aparatūros, minėtiems nusikaltimams tirti: vaizdų ir kompiuterinių tyrimų mokslinę tiriamąją įrangą, biologiniams tyrimams reikiamą techniką – DNR analizatorių ir realaus laiko tiriamąją įrangą bei Laboratorinės informacijos valdymo sistemą (LIMS), skirtą pilnai automatizuoti Kriminalistinių tyrimų centre gaunamus tyrimo objektus ir kartu su jais pateikiamų dokumentų, apskaitai vesti. LIMS jau įdiegta ir pradės funkcionuoti nuo 2009 m. sausio 1d.

Iš Kriminalistinių tyrimų centro 2008-2010 metų strateginio veiklos plano matyti, kad pilnai įgyvendinus šį projektą, Lietuvoje bus sukurta sistema, leidžianti sustiprinti intelektualinės nuosavybės apsaugą ir efektyviau tirti nusikaltimus elektroninėje erdvėje.

Įstojus į Europos Sąjungą, Lietuva tapo Šengeno erdvės valstybe, esančia prie išorinių jos sienų. „Saugumą Šengeno erdvėje užtikrina sustiprinta išorinių sienų kontrolė, intensyvėjantis Šengeno šalių policijos ir teisinis bendradarbiavimas, bendros Šengeno šalių vizų politikos vykdymas ir Šengeno informacinės sistemos funkcionavimas. Šengeno informacinė

sistema (SIS) – tai kompiuterinė duomenų bazė, kurioje kaupiami duomenys apie nepageidaujamus asmenis (dėl jų padarytų kriminalinių nusikaltimų, bandymo neteisėtai patekti į šalį ir t.t.), ieškomus asmenis, pavogtus daiktus (identifikacijos korteles, ginklus, transporto priemones) ir t.t. Centrinė Šengeno informacinė sistema yra įsikūrusi Strasbūre. Ji yra susieta su kiekvienos valstybės narės nacionalinėmis Šengeno informacinėmis sistemomis. Teisę naudotis šioje sistemoje kaupiamais duomenimis turi valstybių narių policijos, pasienio, imigracinių tarnybų, muitinės pareigūnai.“[44]

2007 m. rugsėjo mėn. 26 d. Lietuvos kriminalinės policijos biuro Tarptautinių ryšių valdyboje buvo išbandyta nauja vaizdo konferencijos sistema tarp Europolo būstinės Hagoje (Nyderlanduose) ir Lietuvos. Europolo valdybai pritarus Europolas ir Europos sąjungos valstybės narės sukūrė ir įdiegė vaizdo konferencijos sistemą tarp Europolo ir Europos Sąjungos valstybių. Ši sistema suteikia galimybę vienu metu organizuoti ekspertų iš keturių Europos Sąjungos valstybių bei Europolo centrinės būstinės pasitarimus, neišvykstant iš šalies. Pagrindinė šios sistemos paskirtis – padėti Europos Sąjungos teisėsaugos institucijoms derinti veiksmus planuojant bei vykdant bendrus tarptautinius tyrimus, operacijas. Naujoji komunikacijos sistema sukurta taip pat ir norint sumažinti tarptautinių operacijų kaštus. Be to, Lietuva tų pačių metų rugsėjo 1 d. prisijungė ir prie Šengeno informacinės sistemos.[45]

Remiantis Europolo ir Interpolo rekomendacijomis, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro laboratorijos pradėjo keistis duomenimis su kitų šalių kriminalistinių tyrimų laboratorijomis (pvz., sudaryta galimybė tikrinti DNR analites nacionalinėse duomenų bazėse).

Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro kompetentingi darbuotojai sistemingai dalyvauja ne vienoje tarptautinėje kriminalistinėje organizacijoje, pavyzdžiui, ENFSI - Europos teismo ekspertizės institucijų asociacijoje (angl. European Network of Forensic Science Institutions), įsteigta 1996 metais. ENFSI vadovauja penkių narių taryba, pirmininkaujama dr. Kimmo Himbergo (Suomija). ENFSI sudaro trys nuolatiniai komitetai ir šešiolika darbo grupių pagal ekspertizių rūšis. Asociacijos tikslas – plėtoti kriminalistikos mokslą, keistis laboratorijų patyrimu, diegti šiuolaikinius objektų tyrimo metodus bei juos suvienodinti, padėti narėms akredituoti laboratorijas ir užtikrinti visoje Europos Sąjungoje atliekamų tyrimų kokybę.

2005 metais Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras pelnė tarptautinį pripažinimą – tapo ENFSI, vienijančios 54 ekspertines institucijas iš 32 šalių, nariu. Narystė šioje organizacijoje labai naudinga – ENFSI rengia konferencijas, įvairių kriminalistikos sričių darbo grupių susitikimus, per kuriuos aptariami mokslo laimėjimai, platinama speciali literatūra, specialių tyrimo metodų aprašymai, akumuliuojama šalių narių ekspertinė patirtis, platinami

[44] Apie Šengeno priemonę // http://www.cpma.lt/index.php?-2052278972#sengenobendradarbiavimasirLietuva; prisijungimo laikas 2008-10-04.
[45] Policija, 2007. Spalis Nr. 19 (83-421). P. 19.

informaciniai biuleteniai. Europos Sąjungos šalių specialistai dalyvauja naujausios įrangos pristatymuose ir moksliniuose simpoziumuose.[46]

Išanalizavus Kriminalistinių tyrimų centro tarptautinio bendradarbiavimo pavyzdžius, matyti, kad šis ryšys Kriminalistinių tyrimų centro veiklai turėjo didžiulės reikšmės moksline, metodine bei praktine prasme.

PHARE projektas davė finsansinės naudos techninėms priemonėms įsigyti, apmokyti specialistus dirbti naujomis ir kokybiškesnėmis sąlygomis. Įdiegtus kokybės valdymo sistemą, pradėti kelti kokybiškai nauji reikalavimai darbui su nauja įranga, naujais metodais ir kas svarbiausia, kokybei. Šis projektas svarbus ir tuo, kad padėjo gauti Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro laboratorijų akreditavimą pagal Europos Sąjungos standartus.

Įstojus į Europos Sąjungą, buvo prisijungta prie EURODAC ir EUCARIS ir kitų informacinių sistemų duomenų bazių, kas leido operatyviau ir greičiau keistis aktualia informacija apie asmenis, dokumentus, autotransporto priemones ir kt. Lietuvos policijos Kriminalistinių tyrimų centras taip pat dalyvavo kitose Europos Sąjungos programose, pvz., Kaliningrado tranzito kontrolės, nusikalstamų veikų kontrolės intelektinės nuosavybės srityje. Tai davė materialios naudos, kadangi buvo įsigyta daug naujos kriminalistinės technikos bei atnaujinta laboratorinė įranga.

Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro dalyvavimas ENFSI darbo grupių veikloje daro didelę teigiamą įtaką ekspertinės praktikos kokybei bei kriminalistinių tyrimų metodų taikymo ir atlikimo tobulinimo gaires Europos Sąjungos mastu.

[46] Policijos generalinio komisaro 2008 m. kovo 26 d. įsakymas Nr.5-V-144 „Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro 2008–2010 metų strateginis veiklos planas“ // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/40881/; prisijungimo laikas 2008-10-04.

4. KRIMINALISTINIŲ TYRIMŲ CENTRO PROBLEMOS, JŲ SPRENDIMO BŪDAI IR PERSPEKTYVOS

Ankstesniame skyriuje buvo aptartas Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro tarptautinis bendradarbiavimas. Vienas šio bendradarbiavimo rezultatų – tai Kriminalistinių tyrimų centro dalyvavimas įvairiuose investiciniuose projektuose ir tarptautinėse programose. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras gavo didelę naudą: įsigijo aparatūros, naujų tyrimų metodikų bei apibrėžė vystimosi gaires ir aiškią misiją savo veiklos perspektyvoms. Kriminalistinių tyrimų centras yra imlus mokslo pažangai, todėl informacinės technologijos čia taikomos vis plačiau. Vystantis mokslui, didėjant visuomenės (tame tarpe ir nusikaltėlių) kompiuteriniam raštingumui, Kriminalistinių tyrimų centro specialistai turėtų pradėti taikyti kompiuterinius ir vaizdų tyrimus išaiškinant ekonominius nusikaltimus.

Pastaruoju metu Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras yra pasiekęs gana aukštą lygį kokybiškai ir preciziškai ištriant objektus. Per trumpą laiką labai išpopuliarėję DNR tyrimai leido sukurti perspektyvią šių tyrimų duomenų bazę. Nepaisant didelio kiekybinio ir kokybinio šuolio, didėjant Kriminalistinių tyrimų centro veiklos mastams ir apimtims, išryškėjo ir veiklos problemos. Šiame skyriuje yra iškeltas uždavinys apžvelgti Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro sunkumus, problemas, jų sprendimo būdus ir perspektyvas.

Ne vienas nusipelnęs Lietuvos Respublikos ekspertinių tyrimų specialistas yra išsakęs savo nuomonę, kad Lietuvoje nėra specialios aukštosios mokyklos, kuri rengtų specialistus ekspertus tam tikriems specialiems tyrimams atlikti (pvz., trasologus, balistus ir kt.). Todėl Kriminalistinių tyrimų centras reikiamus specialistus išsiugdo savo jėgomis. Naujai priimti kvalifikuoti darbuotojai (kaip antai fizikai, medikai, chemikai) savo žinias pritaiko praktikoje ir dirba su Kriminalistinių tyrimų centro aparatūra, skirta atlikti tam tikrus tyrimus. Tačiau praktika be ekspertinių tyrimų teorijos, kaip ir teorija be praktikos yra niekam vertos.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija turi savo specialią biblioteką, kur sukaupta nemažai kriminalistinės literatūros: mokomųjų leidinių, straipsnių. Mūsų manymu, ši literatūra ar bent jau jos dalis turėtų būti būtent toje įstaigoje, kuri tuo užsiima – šiuo atveju Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre. Jau po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, buvo susirūpinta savų ekspertų ruošimu bei esamų specialistų savišvieta, todėl tuo metų buvusio Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių ekspertizių departamento vadovybė prašė bent dalį išlikusios kriminalistinės literatūros perduoti šiai įstaigai, nes turima pakankamai sąlygų jas saugoti bei naudoti. Nors ji šiek tiek ir pasenusi, bet sukaupusi anų laikų patyrimą. Deja, iš Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos buvo gautas neigiamas atsakymas. Pasak kriminalistinių tyrimų padalinio Vilniuje įkūrėjo (nuo 1965 m.), nusipelniusio

vidaus reikalų sistemos darbuotojo H.V.Gerasimavičiaus, „turėdami specialią biblioteką, galėtume mokyti specialistus, rekomenduoti jiems būtiną literatūrą.“ Tai būtų naudinga ekspertų kasdieninei veiklai bei savišvietai.

Nepriklausomybės laikotarpyje, vykstant ne vienai ekspertinių įstaigų reorganizacijai, išryškėjo ir tam tikros Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro veiklos problemos. Kriminalistinių tyrimų centro skyriai dėl pajėgumų stokos ir funkcijų gausos dirba nepakankamai efektyviai. Jau 1996 metais pradėjus taikyti DNR tyrimus policijos darbe, šiuo metu ikiteisminio tyrimo pareigūnams tapo itin svarbūs biologiniai tyrimai, ypač DNR. Jie šiandien labai vertingi ir populiarūs. Ne mažesnis ir cheminių tyrimų poreikis, ypač narkotinių ir psichotropinių medžiagų.

Šiuo metu Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras yra užverstas tyrimui pateiktais biologiniais pėdsakais. Nors ši įstaiga ir turi puikią įrangą, bet ištirti visų objektų ji nespėja. Viena iš priežasčių yra ta, jog įvykio vietos apžiūros metu, specialistas ar ekspertas stengiasi paimti kuo daugiau biologinių objektų ištyrimui. Šios problemos vienas iš sprendimo būdų būtų specialisto ar eksperto mokymas jį modeliuoti įvykio vietoje esamą situaciją, kad būtų galima nustatyti ir paimti nusikaltėlio paliktus biologinius pėdsakus, kuriuos būtų galima ištirti Kriminalistinių tyrimų centro turima aparatūra, o ne viską „šluoti“ iš eilės. Tačiau ir dalis tyrėjų, pavyzdžiui, norėdami nustatyti DNR, pateikia visus rastus objektus, nors aplinkybės ir rodo konkretų nusikaltimo padarymo būdą, bei objekto priklausomumą nusikaltėliui.

Tačiau specialistų atliekamų įvykio vietos tyrimų kokybė dar nepakankama, todėl daugelis nusikalstamų veikų lieka neištirtos. Atsižvelgiant į Europos Sąjungos šalių praktiką, siekdami užtikrinti kokybišką nusikalstamų veikų vietų tyrimą, optimaliai išnaudoti esamus resursus, turėtume užtikrinti aukštą šios rūšies kriminalistinį aptarnavimą, didžiulį dėmesį skirti labai sunkių, sunkių ir rezonansinių nusikalstamų veikų vietų tyrimams.

Kelti darbo efektyvumą, gerinti kokybę ir tiesiogiai padėti tirti nusikalstamas veikas – pagrindinis šalies kriminalistinių tyrimų padalinių uždavinys. Kitas svarbus dalykas – siekti, kad objektų tyrimai būtų atliekami per kuo trumpesnį laiką.

Pavyzdžiui, dėl labai padidėjusios DNR tyrimų paklausos susidarė nemažai neatliktų užduočių, kai kurie tyrimai eilės laukia net 14 mėnesių. Palyginus įvairių metų statistinius duomenis matosi, kad 2007 metais užduočių gauta tris kartus daugiau nei 2006 metais ir net penkis kartus daugiau nei per 2005 metus.

Jau keletą metų iš eilės Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui pateikiama vis daugiau užduočių ir tyrimo objektų. Todėl gerokai padaugėjo tyrimų ir ekspertizių, trunkančių ilgiau nei 30 dienų. Jie 2004 metais sudarė 25 proc. tyrimų ir ekspertizių (2005 m. -18,14 proc., 2006 m. – 18,63 proc., 2007 m. – 37,32 proc., per 2008 metų 9 mėnesius – 31,2proc.). Pagal

prokurorų ir ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų pateiktas užduotis Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro Dokumentų tyrimo skyriaus rašysenos ir Biologinių tyrimų skyriuje DNR tyrimų laboratorijos dėl didelio krūvio seniai nebesugeba aprėpti ikiteisminio tyrimo tyrėjų paskirtų užduočių. Pavyzdžiui, Dokumentų tyrimo skyriuje rašysenos tyrimai neretai trunka 8-10 mėnesių, Biologinių tyrimų skyriuje DNR tyrimai trunka 14 ir daugiau mėnesių[47], o Ekonominių tyrimų skyriaus specialistai išvadas pateikia vidutiniškai per 6 mėnesius. Viena iš priežasčių yra ta, kad darbų ãpimtis riboja etatų skaičius, kadangi eilę metų etatinių darbuotojų skaičius nedidėja, tuo tarpu Kriminalistinių tyrimų centre atliekamų ekspertizių ir tyrimų statistika ženkliai didėja.

Lentelė Nr. 3

Kriminalistinių tyrimų centre atliktų tyrimų ir ekspertizių kitimo dinamika

	2002m	2005m	2007m
Iš viso Centre atliktų tyrimų ir ekspertizių	8254	10836	9676
Centre ištirtų objektų kiekis	duomenų nebuvo	616701	556924

Iš pateiktų skaičių matosi, kad vienam darbuotojui tenkantis darbo krūvis metai iš metų didėja, dėl ko kai kurie tyrimai ilgai laukia savo eilės.

Skubėti negalima, nes tyrimai ir ekspertizės turi būti atliekami išsamūs ir kokybiški, vadovaujantis ISO 17025 kokybės vadybos standartais. Tačiau ilgai lauktos ekspertų ir specialistų pateikiamos išvados trukdo ikiteisminio tyrimo tyrėjams, vadovaujantis BPK 176 str., atlikti ikiteisminį tyrimą per kuo trumpesnį laiką, sukeldami pagrįstą ikiteisminio tyrimo tyrėjų nepasitenkinimą.

Iš dalies kalti ir patys ikiteisminio tyrimo pareigūnai, nes jie skiria ir tokias užduotis, kurios nėra būtinos. Specialisto išvada norima patvirtinti tam tikrus faktus, kurie gali būti nustatyti pagal bylos aplinkybes ir taip yra akivaizdūs ir galėtų būti patikrinti ir užfiksuoti ar nustatyti kitais ikiteisminio tyrimo procesiniais veiksmais ar dokumentais.

Kita didžiausia Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro ilgai atliekamų tyrimų ir ekspertizių problema – vadinamieji pertekliniai tyrimai. Jų priežastis – netiksliai užsakovų suformuluotos užduotys. Tuomet ilgėja ne tik tyrimo laikas, bet ir eilė tyrimui atlikti. Pavyzdžiui, užsakovas užduoda 20 klausimų. Kadangi Kriminalistinių tyrimų centro specialistai ir ekspertai neturi teisės keisti arba atsisakyti atsakyti į visus užsakovo užduotyse užduodamus klausimus, tokiu būdu Kriminalistinių tyrimų centras atlieka ilgai trunkančius tyrimus, kad atsakytų į visus 20 klausimų. Gavęs atsakymą, užsakovas atsirenka jam reikalingiausius atsakymus, aktualiausius jo tiriamai bylai. Tai rodo, kad Kriminalistinių tyrimų centras daug laiko skiria netiksliai

[47] Problemos ir uždaviniai // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/41064/; Prisijungimo laikas 2008-10-04.

suformuluotiems užsakovo klausimams atsakyti. Taip „vagiamas“ Kriminalistinių tyrimų centro laikas ir sąnaudos. Pavyzdžiui, iš užsakovo iškeltų 20 klausimų ir gautų atsakymų į juos tas pats rezultatas būtų gautas tinkamai suformulavus tik 4 klausimus.

Kita perteklinių tyrimų priežastis ta, kad specialistai, atliekantys kompleksinį tyrimą (pvz., biologinį ir daktiloskopinį) ir sprendžiantys asmens identifikavimo klausimą, turi atlikti tų pačių pateiktų objektų ir daktiloskopinį, ir biologinį tyrimus, atsakydami į tuos pačius asmens identifikavimo klausimus. Daktiloskopinio tyrimo savikaina yra daug mažesnė, reikalaujanti mažesnių laiko bei cheminių reagentų sąnaudų nei atliekamo biologinio tyrimo (DNR). Tyrimų atlikimo laikas gerokai sutrumpėtų, jeigu Kriminalistinių tyrimų centro specialistui būtų suteikta galimybė ir teisė atsisakyti atlikti, pavyzdžiui, biologinį tyrimą, jei atlikus daktiloskopinį tyrimą visiškai atsakoma į pateiktus klausimus ir pasiekiamas pagrindinis tikslas, t.y. identifikuojamas asmuo.

Be to, jei užsakovas nežino visų Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro atliekamų ekspertizių ir tyrimų galimybių, kad išvengtų neteisingų ir betikslių klausimų formulavimo, jis galėtų susisiekti su Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro atitinkamais specialistais ir pasikonsultuoti jam rūpimais klausimais. Konsultacijos su užsakovu apie atliktų tyrimų būtinumą ir naudą, apie tyrimų skaičių ir pan. pagreitintų rezultatų pateikimą užsakovui, tai būtų naudinga ir ekspertui, ir užsakovui. Atsižvelgiant į gautus tyrimo rezultatus, gali būti užsakomi ir atliekami nauji tyrimai.

Kaip pavyzdį galima paminėti, kad jau 2001 m. spalio 18 d. Lietuvos policijos generalinis komisaras išleido įsakymą Nr. 137/477 „Dėl atskirų Baudžiamojo proceso kodekso normų įgyvendinimo“, kur 1.2 punkte nustatyta, kad „pareigūnams, tik iš anksto suderinus revizijos ar ekspertizės tyrimo klausimus su revizine ar ekspertine įstaiga, skirti reviziją ar ekspertizę pareiškimo ir pranešimo apie padarytą nusikaltimą tyrimo medžiagoje ar baudžiamojoje byloje“ bei 1.3 punkte – „prokurorams, tęsiant pareiškimo ar pranešimo apie padarytą nusikaltimą tyrimo terminą ar parengtinio tardymo terminą baudžiamojoje byloje, patikrinti revizijos ar ekspertizės paskyrimo būtinumą ir pagrįstumą.“ Tačiau praktikoje matome visai priešingą rezultatą. Nors šis įsakymas buvo išleistas jau 2001 m., bet tuo laikotarpiu pagal senąjį Baudžiamojo proceso kodeksą egzistavo tardytojai, kvotėjai, operatyviniai darbuotojai ir kt. 2003 metais buvo priimti naujas Baudžiamojo proceso kodeksas bei Baudžiamasis kodeksas. Tais pačiais metais buvo pradėta ir baigta didžiulė policijos sistemos reorganizacija, kadangi visas sąlygas diktavo naujasis Baudžiamojo proceso kodeksas. Šios reorganizacijos viena iš išdavų buvo ikiteisminio tyrimo tyrėjų atsiradimas. Tokiu būdu 2001 metų įsakymas buvo ignoruojamas, kadangi senasis Baudžiamojo proceso kodeksas 2003 metais neteko galios,

atitinkamai „užmiršti“ ir jį papildantys įsakymai. To pasekoje ikiteisminio tyrimo pareigūnai ignoravo ekspertizės arba tyrimo paskyrimo pagrįstumą ir būtinumą.

Apie tuo metu susidariusią globalią problemą prabilo ne tik Lietuvos policijos Kriminalistinių tyrimų centras, bet ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos teisės universiteto Teismo medicinos instituto, Lietuvos teismo ekspertizės centro atstovai. Todėl šią problemą bandyta spręsti aukščiausiu lygmeniu. Seime 2004 m. birželio 30 d. įvyko Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdis, kuriame svarstytos ikiteisminio tyrimo problemos, susijusios su specialistų išvadų ir ekspertizių paskyrimu. Buvo įvertinta, kad:

- įvykio vietos tyrimą ir objektų tyrimo atlikimą ar skyrimą apsunkina: nepakankama ikiteisminio tyrimo pareigūnų ir prokurorų kvalifikacija, specializacijos pagal atskiras nusikaltimų rūšis stoka, nepatraukli profesija, susistemintų metodinių rekomendacijų atskirų rūšių nusikaltimų tyrimo klausimais bei jų pagrindu parengtų mokymo programų ir mokymo sistemos nebuvimas. Tai sąlygoja žinių trūkumą ištirti objektus įvykio vietoje ir tinkamai bei pagrįstai skirti objektų tyrimą specialistams;

- ekspertinių įstaigų veiklą apsunkina: skiriamas nepagrįstai didelis tyrimo objektų skaičius, nekvalifikuotai suformuluotos užduotys, pateikiami ne visi tyrimui reikalingi objektai, pateikiami netinkamos kokybės arba netinkamai įpakuoti objektai, trūksta reikiamos tyrimams atlikti įrangos bei reikalingų medžiagų, ekspertai ir specialistai nepagrįstai dažnai kviečiami į teismus, ekspertinėms įstaigoms trūksta lėšų siauros specializacijos aukštos kvalifikacijos specialistams samdyti.

Išanalizavęs susidariusią situaciją, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas pasiūlė:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybei inicijuoti audito, leidžiančio įvertinti Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ikiteisminio tyrimo įstaigų, Valstybės saugumo departamento, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, ekspertinių įstaigų galimybes įdiegti kokybės vadybos sistemas prokuratūroje, ikiteisminio tyrimo įstaigose ir ekspertinėse įstaigose;

2) ekspertinėms įstaigoms kartu su ikiteisminio tyrimo įstaigomis ir prokuratūra atsižvelgiant į dabar galiojančias baudžiamojo proceso normas parengti naujas metodines priemones, jas susisteminti ir išleisti kaip vieną leidinį.[48]

Be to, reaguodama į tai, kad dėl netikslingų ir prastai parengtų ikiteisminio tyrimo tyrėjų skiriamų užduočių ilgėja laboratorinių tyrimų atlikimo terminai Lietuvos policijos

[48] 2004m. birželio 30d. komiteto posėdis // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4216&p_d=34902&p_k=1; prisijungimo laikas 2008-10-04.

kriminalistinių tyrimų centre, ir siekdama užtikrinti tinkamą Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso 176 str. 1 dalies vykdymą, bei atsižvelgdama į Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto rekomendacijas, Generalinė prokuratūra 2005 metais siūlė prokurorams, organizuojantiems ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujantiems, kontroliuoti, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnai, prieš skirdami užduotis DNR, ekonominiams, rašysenos ir kt. tyrimams atlikti, kai ištirti pateikiama keliolika ir daugiau objektų, užduoties klausimus suderintų su Kriminalistinių tyrimų centro atitinkamos srities specialistais.[49]

Egzistuoja ir kita problema, kuri ilgina ekspertinių tyrimų laiką. Dažniausiai didelės apimties tiriamose baudžiamosiose bylose figūruoja dideli daiktinių įrodymų kiekiai. Ikiteisminio tyrimo tyrėjai nesivargina juos tinkamai surūšiuoti, sunumeruoti, todėl specialistas ar ekspertas, gavęs konkrečią, pagal bylos aplinkybes susijusią užduotį, turi pats kapstytis po šūsnis atsiųstų daiktinių įrodymų, juos išrūšiuoti bei sunumeruoti, sudėlioti eilės tvarka. Neretai atsiunčiami į valstybinę kalbą neišversti dokumentai. Tokiu atveju ekspertai ar specialistai juos priversti grąžinti tyrėjui išversti. Daug laiko atima ir susirašinėjimas tarp atsakingų institucijų, kada ekspertai neturi teisės priimti pateikiamos užduoties su daiktiniais įrodymais, kai šie įrodymai yra netinkamai įpakuoti ir pan. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras gražina užduotį kartu su daiktiniais įrodymais užsakovui su nuoroda pašalinti aplaidžias klaidas. Kai klaidos yra pašalinamos, užsakovas užduotį kartu su daiktiniais įrodymais siunčia atgal į Kriminalistinių tyrimų centrą.

Būna atvejų, kai tiriant ekonominius dokumentus, ikiteisminio tyrimo pareigūnai užsako atlikti 20-ies metų veiklos dokumentų tyrimą, kai tuo tarpu, pagal baudžiamojoje byloje esančias nustatytas aplinkybes tyrimui atlikti pilnai užtektų ir 5-erių metų veiklos dokumentų. Sprendimo būdas būtų tai, kad ikiteisminių tyrimų tyrėjai atsiųsdami daiktinius įrodymus ekspertizei ar specialisto išvadai gauti, juos surūšiuotų, sunumeruotų, o užduotis sukonkretintų.

Yra ir kitas kraštutinumas, kada užsakovas atsiunčia užduotį, pavyzdžiui, daktiloskopiniam tyrimui atlikti, kurioje yra pateikti tik objektai su galimais rankų pėdsakais, tačiau palyginamajam tyrimui atlikti nepateikia nei nukentėjusiųjų, nei įtariamųjų daktiloskopinių kortelių. Tokiu būdu nesivadovaujama Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso 144 straipsniu, kurio 1 dalyje nusakoma, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnas gali paimti pavyzdžius lyginamajam tyrimui atlikti, tik prireikus patikrinti, ar šie asmenys nėra palikę pėdsakų įvykio vietoje arba ant daiktų. Tačiau praktikoje dažniausiai nepateikus nei nukentėjusiųjų, nei įtariamųjų daktiloskopinių kortelių, rankų pėdsakus, tinkamus asmens identifikavimui, prašoma patikrinti automatizuotoje daktiloskopinės identifikavimo sistemos

[49] 2005-05-05 Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros aplinkraštis NR. 7,2-1859 „Dėl efektyvesnio kriminalistinių tyrimų skyrimo“.

(ADIS) duomenų bazėje. Tokiu būdu, automatizuotoje daktiloskopinėje identifikavimo sistemos (ADIS) duomenų bazėje prisikaupia daug rankų pirštų pėdsakų, kurių priklausomybė nėra nustatyta, nors šie pėdsakai gali būti palikti ir nukentėjusiųjų asmenų. Būtent tai ir yra didžiulė problema, kad automatizuota daktiloskopinė identifikavimo sistema (ADIS) „užšiukšlinta“ nukentėjusiųjų asmenų rankų pėdsakais. Vienas iš sprendimo būdų būtų tam tikrų pakopų laikymasis. Pirmiausia, nustačius rankų pėdsakų tinkamumą asmens identifikavimui, reikėtų palyginimo būdu patikrinti ar šis pėdsakas nėra paliktas nukentėjusiųjų asmenų. Jei ne, toliau reikėtų patikrinti, ar šis pėdsakas nėra paliktas įtariamųjų asmenų. Jei ir tai nepasitvirtintų, tik tada šį pėdsaką būtų galima patikrinti automatizuotos daktiloskopinės identifikavimo sistemos (ADIS) duomenų bazėje.

Kalbant apie kitą – šiuo metu sukauptą DNR duomenų bazę, pažymėtina, kad DNR duomenų įskaita ypač efektyvi, kai į ją yra įrašyta apie 5-10 proc. linkusių nusikalsti šalies gyventojų. Kad šis rodiklis būtų pasiektas, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro DNR duomenų įskaitą turėtų tvarkyti bent 10 specialistų, kurie per metus galėtų ištirti apie 20-25 tūkst. asmenų DNR analičių. Šiuo metu DNR duomenų įskaitą tvarko tik 3 specialistai, kurie per metus gali ištirti tik apie 5 tūkst. asmenų DNR analičių.

Žinant policijos sistemos finansavimo sunkumus, vargu ar galima būtų tikėtis naujų etatų įsteigimo, nes tam yra reikalingos papildomos lėšos. Tačiau, siekiant patenkinti užsakovų poreikius turimomis pajėgomis, tenka kitaip organizuoti darbą. Pavyzdžiui, Kriminalistinių tyrimų centro Cheminių tyrimų skyrius dirba ir šeštadieniais, nes pasitaiko labai skubių tyrimų, kuriuos reikia atlikti per gana trumpą laiką.

Kita Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro problema – pasenusios tyrimų priemonės ir metodai. Pavyzdžiui, Kriminalistinių tyrimų centro Transporto priemonių tyrimo skyrius originaliems transporto priemonių identifikavimo numeriams atkurti taiko prieš 40 metų sukurtus metodus. Europos Sąjungos šalyse šiam tikslui sukurta gerokai modernesnė ir pažangesnė įranga. Pažymėtina, kad ir su turima pasenusia įranga šio skyriaus darbuotojai identifikuoja daugiau nei 90 proc. tirti pateiktų transporto priemonių. Kokybiškiems transporto priemonių kriminalistiniams tyrimams atlikti reikalinga moderni įranga. Be to, poreikis Kriminalistinių tyrimų centro transporto priemonių tyrimo padalinio veikloje taikyti šiuolaikiškas tyrimo priemones ir metodus tebėra aktualus.[50]

Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras, įgyvendinęs ne vieną tarptautinį projektą, yra įsigijęs vertingos ir labai brangiai kainuojančios aparatūros. Kai kuri aparatūra įsigyta prieš tris, kita prieš penkis, o dar kita ir prieš 10 metų. Per eksploatavimo metus aparatūros pagalba buvo atlikta be galo daug tyrimų ir ekspertizių. Metams bėgant vyksta

[50] Policija. 2007. Nr. 4 (68-406). P.8-9.

aparatūros amortizacija, ji dėvisi ir kai kada išeina iš rikiuotės. Norint palaikyti aparatūros tinkamą darbinį stovį, praėjus atitinkamam laikotarpiui, aparatūrai reikalinga techninė profilaktika, kuriai taip pat reikia nemažai lėšų. Problema yra tame, kad dėl nepakankamo finansavimo, reikiamu laiku neatlikus garantinio ir profilaktinio techninio aparatūros aptarnavimo, ji genda ir yra nenaudojama. Tačiau jos prastovos metu, užsakymų tyrimams atlikti diena iš dienos daugėja. Problemos sprendimo būdas būtų pakankamas Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro finansavimas, kas leistų tinkamai prižiūrėti ir eksploatuoti turimą aparatūrą, nes nuo jos priklauso Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro kiekybiniai ir kokybiniai veiklos rodikliai.

Paminėtina ir Odorologijos skyriaus problema. Jo pagrindinė, kaip ir kitų Kriminalistinių tyrimų centro skyrių, problema – didelė užduočių atlikti odorologinius objektų tyrimus eilė. Palyginus 2000 (atlikta ekspertizių ir tyrimų 233) ir 2002 metus (atitinkamai 289 ekspertizių ir tyrimų), matyti, kad Lietuvos policijos kinologijos centre užduočių atlikti odorologinius objektų tyrimus padaugėjo trečdaliu. To pasekoje, ikiteisminio tyrimo pareigūnai priversti apie pusmetį laukti odorologinio tyrimo išvadų. Ši tendencija išliko iki šių dienų. Jei kitus skyrius įtakoja etatų trūkumas, kas sąlygoja didelių eilių tyrimams atlikti susidarymą, tai Odorologijos skyriaus problemas sąlygoja kitas faktorius.

Nors mokslas ir technika tobulėja, nors sukurta naujų techninių kvapų analizatorių ir detektorių, bet iki šiol nei vienas iš jų neprilygsta šuns biodetektoriaus galimybėms identifikuoti asmenį pagal jo paliktą kvapų pėdsaką. Šuo skiria iki 2 mln. kvapų, taip pat ir sumaišytus kvapus. Todėl būtina kuo efektyviau tai išnaudoti. Problema yra tame, kad šuo nėra aparatūra, kurią galima eksploatuoti nuo ryto iki vakaro. Tai gyvas organizmas, kuris pavargsta ir jam reikalingas poilsis. Todėl per vieną dieną šuns pagalba galima atlikti tik keletą tyrimų, nes atliekamas tyrimas yra labai sudėtingas ir užima pakankamai daug laiko. Išspręsti šią problemą būtų galima priėmus į darbą daugiau specialistų bei šunų biodetektorių.

Kriminalistinių tyrimų centro Informacinių technologijų skyrius palyginti naujas, įsteigtas įgyvendinus PHARE projektą. Šiame skyriuje yra atliekami vaizdų tyrimai. Šie tyrimai tampa vis populiaresni ir ateityje jų poreikis žymiai augs. Jau šiuo metu Vilniuje yra įrengta apie 100 vaizdo stebėjimo kamerų, fiksuojančių gatvių aplinką. Be to, ir bankai, bankomatai, degalinės stebimos vaizdo kameromis. Jei įvykdoma nusikalstama veika ir reikia rasti įtariamuosius, vaizdų tyrimų specialistai gali padaryti dominantį objektą atpažįstamą, jį identifikuoti bei sudaryti prielaidas portretų ekspertizei. Tačiau vaizdų tyrimų efektyvumas nėra didelis, kadangi įsigytos vaizdo kameros nėra aukščiausios kokybės, todėl ir vaizdo kokybė nėra gera. Šią problemą būtų galima išspręsti, jeigu su Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro

specialistais būtų konsultuojamasi, kokio modelio ir galimybių stebėjimo kameras įrengti, kaip, kokiose vietose ir aukštyje jas sumontuoti, kokios turėtų būti apšvietimo sąlygos ir t.t.[51]

Kaip buvo minėta šiame skyriuje, viena iš Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro problemų yra per ilgi DNR tyrimų terminai. Ši padėtis yra panaši kaip ir kitose ES šalyse. Tad būtina sutelkti tiek specialistų, tiek užsakovų (ikiteisminį tyrimą kontroliuojančių institucijų) pastangas. Atsižvelgdama į tai Kriminalistinių tyrimų centro vadovybė iškėlė vieną iš artimiausių uždavinių – sustiprinti ir pergrupuoti Biologinių tyrimų skyrių. Nors kitų Kriminalistinių tyrimų centro skyrių darbo krūviai sąlygiškai mažesni, tačiau nėra galimybių jų pergrupuoti ir neperkelti vieno ar kelių darbuotojų į DNR tyrimo laboratoriją. Čia reikalingi specialistai, turintys specialų medicininį išsilavinimą. Juk kriminalistiniai tyrimai ir anksčiau buvo skirstomi į tradicinius ir į specialius. Atlikti tradicinius tyrimus gali nesunkiai išmokti kiekvienas, turintis universitetinį išsilavinimą ir mokantis dirbti su Kriminalistinių tyrimų centre esančia aparatūra. Tokį specialistą nesunku parengti ir savos įstaigos jėgomis, t.y. suteikti teorinių ir praktinių žinių, reikalingų, pavyzdžiui, daktiloskopiniams, dokumentų, trasologiniams, balistiniams ir kt. tyrimams atlikti. Tuo tarpu specialius tyrimus gali atlikti tik atitinkamų sričių specialistai su specialiu išsilavinimu.

Pasak dabartinio Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro viršininko G. Nedveckio, kriminalistinių tyrimų ateitis glaudžiai susijusi su tyrimais, kurie pagrįsti informacinių fondų sistemomis: rankų pėdsakų – su automatizuota daktiloskopine identifikavimo sistema (ADIS), biologinių pėdsakų – su DNR įskaita, šaunamojo ginklo – su kulkų ir tūtelių automatizuota identifikavimo sistema, avalynės pėdsakų – su avalynės pavyzdžių kartoteka, trasologinių laužimo įrankių pėdsakų – su laužimo įrankių pėdsakų automatizuota identifikavimo sistema ir t. t.

Panagrinėjus Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro problemas bei pateikus galimus jų sprendimo būdus, 2008 metų pabaigoje numatoma sudaryti tikslinius planus konkrečioms problemoms spręsti.

Išanalizavus Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro problemas, matyti, kad didžiausia problema yra personalo trūkumas. Todėl perspektyvoje numatoma siekti papildomų etatų steigimo tuose Kriminalistinių tyrimų centro padaliniuose, kurių darbuotojai tiesiog fiziškai nespėja atlikti gerokai padaugėjusių jų padaliniuose atliekamų tyrimų. Pirmiausia tai pasakytina apie Biologinių tyrimų skyrių. Todėl Kriminalistinių tyrimų centro 2008-2010 metų strateginiame veiklos plane yra numatyta didinti darbuotojų skaičių. 2008 metais ketinama priimti 3 darbuotojus informacinių technologijų tyrimams atlikti ir 2 darbuotojus cheminiams tyrimams atlikti. 2009 metais planuojama priimti 2 darbuotojus ginklų tyrimams atlikti, 7

[51] Problemos ir uždaviniai // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/41064/; Prisijungimo laikas 2008-10-04.

darbuotojus biologiniams tyrimams atlikti ir 2 darbuotojus ekonominiams tyrimams atlikti. 2010 metais planuojama priimti 3 darbuotojus biologiniams tyrimams atlikti.

Kaip buvo minėta anksčiau, pasitaiko atvejų, kai eksploatuojama aparatūra sugenda, tampa pilnai ar dalinai nefunkcionali. Atsižvelgus į tai, strateginiame veiklos plane numatyta jos remontui skirti 190 tūkst. Lt. Todėl Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras ateityje ketina dalyvauti tarptautiniuose projektuose ir programose. Tarptautiniai ryšiai ir tarptautinis finansavimas leistų sumažinti Kriminalistinių tyrimų centro finansavimo trūkumą. Esant pakankamam finansavimui būtų galima didinti perspektyviausių atliekamų objektų tyrimų bei tyrimų rūšių skaičių.

Tam, kad palengvinti ekspertų darbą, Kriminalistinių tyrimų centras planuoja padėti ir teritorinėse policijos įstaigose esantiems kriminalistinių tyrimų padaliniams: materialiniu, techniniu aprūpinimu, specialistų kvalifikacijos kėlimu, rengiant apmokymus naujai paskirtiems pareigūnams. Artimiausiu metu bus patvirtintos vienodos objektų laboratorinio tyrimo metodikos, kuriomis privalės vadovautis šalies kriminalistinių tyrimų padaliniai. Atsižvelgiant į praktiką, gali būti ir kitų organizacinių sprendimų.

Paanalizavus Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro veiklos problemas, matyti, kad siekiant visapusiškai įgyvendinti Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui keliamus uždavinius, svarbiausi yra finansavimo ir etatų klausimai. Finansinių išteklių stygius turi neigiamos įtakos pagrindinėms Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro funkcijoms. Galbūt vertėtų apskaičiuoti kiekvienos investicijos ekonominę grąžą: ar investavus tam tikrą pinigų sumą įstaigos veikla pagerės, taps efektyvesnė ir po kiek laiko ta investicija atsipirks ir ar bus sutaupyta.

IŠVADOS

1. Lietuvos ekspertinių įstaigų būklė ir raida atskirais istoriniais laikotarpiais priklausė nuo konkrečių politinių, ekonominių ir socialinių sąlygų.

a) Lietuvos kriminalistikos mokslas jau ketvirtajame dešimtmetyje visiškai atitiko daugelio Vakarų Europos valstybių lygį. Tarpukario Lietuvos ekspertizės įstaigos laboratorijose turėta tam laikmečiui pažangi aparatūra leido kvalifikuotai atlikti tradicinius tyrimus, pvz., daktiloskopinius, trasologinius ir kt., tačiau buvo kreipiamas labai didelis dėmesys ir į specialiuosius tyrimus, pvz., fizikinius, biologinius, cheminius ir kt. Vystantis apskritai mokslui Lietuvoje, buvo pasitelkta ir įvairių mokslo sričių specialistų pagalba ir rekomendacijos sunkių tyrimų metodologijai parengti ir diegti ją praktikoje.

b) Sovietų Lietuvoje veikusios ekspertinės įstaigos buvo įspraustos į griežtus sovietinės ideologijos rėmus. „Išmesta į istorijos šiukšlyną“ visa Lietuvos tarpukario kriminalistų sukaupta patirtis, sunaikinta materialinė techninė bazė, ištremti arba sunaikinti žmoniškieji kadrai. Ekspertinių įstaigų veikla buvo izoliuota nuo pasaulio teisėsaugos ir kriminalistinių tyrimų institucijų. Tačiau TSRS rėmuose Lietuvos TSR ekspertai su savo turima technika bei žiniomis buvo vieni iš lyderių, o jų mokslinis-techninis lygis buvo gana aukštas.

c) Po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ekspertinėms įstaigoms būdinga nuolatinė jų reforma. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras, kaip ir tarpukario ekspertai kriminalistai, gali daug kuo pasigirti. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro specialistai, laboratorijos ir techninės galimybės niekuo nenusileidžia Europos Sąjungos analogiškoms įstaigoms, o kolegoms teisėsaugininkams užsienyje Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras yra patikimas partneris.

2. Pagrindiniai Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro, kaip centrinės tokios rūšies policijos įstaigos, turinčios ir ekspertinės įstaigos statusą, uždaviniai yra: atlikti objektų tyrimus pagal policijos ir kitų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų užduotis bei ekspertizes pagal ikiteisminio tyrimo teisėjų ir teismų nutartis; tirti sunkių ir labai sunkių nusikaltimų padarymo vietas; koordinuoti ir kontroliuoti teritorinių policijos įstaigų kriminalistinių tyrimų padalinių ir kinologų veiklą, formuoti kriminalistikos technikos ir kinologijos politiką šalies mastu, diegti naujus kriminalistinius metodus. Tačiau pagrindinė Centro funkcija yra objektų kriminalistiniai tyrimai.

3. Dalyvavimas ne viename tarptautiniame projekte davė Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centrui didelės ne tik mokslinės, ne tik praktinės, bet ir materialinės naudos. Laboratorijos įsigijo šiuolaikinius mokslinio tyrimo prietaisus ir įrengimus, įsisavino iki šiol mažai žinomus serologinius ir DNR tyrimo metodus bei sprogstamųjų medžiagų ekspertizes,

įrengė šiuolaikinę narkotikų ir psichotropinių medžiagų tyrimo laboratoriją, sukūrė daktiloskopinio identifikavimo sistemą (ADIS), kuri savo efektyvumu prilygsta užsienio analogams. Bendradarbiavimas su ENFSI - tarptautinių ekspertinių įstaigų asociacija bei kitų šalių ekspertinėmis institucijomis Kriminalistinių tyrimų centrui turi didžiulę mokslinę, metodinę bei praktinę reikšmę.

4. Kriminalistinių tyrimų centras užverstas pertekliniais tyrimais, kas ilgina tyrimui pateiktų objektų atlikimo terminą.

Įgyvendinant Centrui keliamus uždavinius, svarbiausi yra finansavimo ir etatų klausimai.

REKOMENDACIJOS

Siekiant, kad objektų tyrimai būtų atliekami per kuo trumpesnį laiką ir kad nebūtų perteklinių tyrimų, rekomenduojama:

1. užsakovams vengti neteisingų ir betikslių klausimų suformulavimo;
2. užduoties klausimus suderinti su Kriminalistinių tyrimų centro atitinkamos srities specialistais;
3. konsultuotis su užsakovu apie atliktų tyrimų būtinumą ir naudą, apie tyrimų skaičių ir pan.
4. įsteigti papildomus etatus tuose Kriminalistinių tyrimų centro padaliniuose, kurių darbuotojai tiesiog fiziškai nespėja patenkinti gerokai išaugusio jų padaliniuose atliekamų tyrimų paklausos;

Efektyviai naudoti Europos Sąjungos teikiamą techninę-metodinę ir finansinę paramą.

Plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą naujų mokslinių tyrimų ir kt. srityse.

Ieškoti finansavimo šaltinių, kas leistų tinkamai prižiūrėti ir eksploatuoti turimą aparatūrą, nes nuo jos priklauso Kriminalistinių tyrimų centro kiekybiniai ir kokybiniai veiklos rodikliai.

Skaičiuoti kiekvienos investicijos ekonominę grąžą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

I. Įstatymai bei kiti norminiai aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija: LR piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendume. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimo leidykla, 1993.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. 1984 m. gruodžio 13 d. // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_ivairus.kodeksai; prisijungimo laikas 2008-10-08.
3. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. 1999 m. sausio 14 d. Nr. VIII-1029 // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=312242 ; prisijungimo laikas 2008-10-08.
4. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. 2002 m. kovo 14 d. Nr. IX-785 // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_ivairus.kodeksai; prisijungimo laikas 2008-10-08.
5. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968. // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_ivairus.kodeksai; prisijungimo laikas 2008-10-08.
6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. 2002 m. vasario 28 d. Nr. IX-743 // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_ivairus.kodeksai; prisijungimo laikas 2008-10-08.
7. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864 http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_ivairus.kodeksai; prisijungimo laikas 2008-10-08.
8. Lietuvos Respublikos Teismo ekspertizės įstatymas. 2002 m. spalio 29 d. Nr. IX-1161 // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=193737&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas 2008-10-08.
9. Lietuvos Policijos Generalinio komisaro 2001 m. rugsėjo 28 d. įsakymas Nr. 456 "Dėl Kriminalinės policijos biuro Kriminalistinių tyrimų centro nuostatų patvirtinimo" // http://www.vrm.lt; prisijungimo laikas 2008-10-04.
10. Lietuvos Policijos Generalinio komisaro 2007 m. rugpjūčio 22 d. įsakymas Nr. 5-V-568 „Dėl Lietuvos policijos kinologijos centro reorganizavimo prijungimo prie Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro būdu." // http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=7; prisijungimo laikas 2008-10-04.
11. Policijos generalinio komisaro 2008 m. kovo 26 d. įsakymas Nr.5-V-144 „Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro 2008–2010 metų strateginis veiklos planas" // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/40881/; prisijungimo laikas 2008-10-04.
12. Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro įsakymas „Dėl Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos nuostatų patvirtinimo" // Valstybės žinios. 2003, Nr.39-1795.

13. Lietuvos Respublikos Generalinis prokuroro ir Lietuvos policijos generalinis komisaro 2001 m. spalio 18 d. įsakymas Nr. 137/477 „Dėl atskirų baudžiamojo proceso kodekso normų įgyvendinimo“ // http://www.policija.lt/index.php?id=2796; prisijungimo laikas 2008-10-08.

14. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros aplinkraštis „Dėl efektyvesnio kriminalistinių tyrimų skyrimo“ 2005-05-05 NR. 7.2-1859.

15. Lietuvos Respublikos Generalinis prokuroro ir Lietuvos policijos generalinis komisaro 2008 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. I-60/ 5-V-210 „Dėl ikiteisminio tyrimo gerinimo plano ir jo įgyvendinimo priemonių patvirtinimo” http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=4; prisijungimo laikas 2008-10-08.

16. Lietuvos policijos generalinis komisaras 2008 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. 5-V-398 „Dėl objektų tyrimų, ekspertizių atlikimo ir paaiškinimų teikimo Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre bei teritorinių policijos įstaigų kriminalistinių tyrimų padaliniuose nuostatų patvirtinimo“ // http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=3; prisijungimo laikas 2008-10-08.

17. Lietuvos policijos generalinis komisaras 2007 m. vasario 5 d. įsakymas Nr. 5-V-88 “Dėl lietuvos policijos daktiloskopinių duomenų registro steigimo“ // http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=9; prisijungimo laikas 2008-10-08.

18. Lietuvos policijos generalinis komisaras 2007 m. birželio 12 d įsakymas Nr. 5-V-388 “Dėl duomenų teikimo lietuvos policijos daktiloskopinių duomenų registrui tvarkos aprašo patvirtinimo“ // http://www.policija.lt/index.php?id=2796&page=8; prisijungimo laikas 2008-10-08.

19. Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdis 2004 06 30 d. „Darbo grupės pasiūlymai dėl ikiteisminio tyrimo problemų, susijusių su specialistų išvadų ir ekspertizių paskyrimu, sprendimo“, http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4216&p_d=34902&p_k=1; prisijungimo laikas 2008-10-08.

20. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 6 d. įsakyme Nr.5 „Dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašų patvirtinimo“ // Valstybės žinios., 2000, Nr. 4–113.

II. Specialioji literatūra ir kitos publikacijos

21. Ekspertizės ir tyrimai, atliekami kriminalistinių ekspertizių valdyboje. Vilnius: LR VRM Kriminalistinių ekspertizių valdyba, 1994.

22. Juškevičiūtė J. ir kt. Kriminalistikos vystymosi Lietuvoje perspektyvos // LPA mokslo darbai. 1993, t. 1.

23. Klemas A. Valstybės saugumo departamento Identifikacijos skyrius ir teismo ekspertizės // Kriminalistikos žinynas. 1936, Nr. 12.

24. Kriminalistikos žinynas 1940, Nr. 31.

25. Kurapka E. Kriminalistikos raidos Lietuvoje tendencijos: mokslas ir praktika // Jurisprudencija. 2000, t 15(7).

26. Kurapka E., Malevski H. Dėl kai kurių ekspertinių tarnybų reformos problemų // Jurisprudencija. 1999, t. 12 (4).

27. Kurapka E., Malevski H., Palskys E., Kuklianskis S. Kriminalistikos technikos pagrindai. Vilnius: Eugrimas, 1998.

28. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Vilnius: Standartų spaustuvė, 2004.

29. Objektų kriminalistiniai tyrimai. // Metodinis leidinys. Vilnius: Vitanika, 2004.

30. Malevski H. Įvykio vietos apžiūra. Vilnius: Lietuvos teisės akademijos Leidybos centras, 1999.

31. Mančinskas. Č. Policija Lietuvoje 1918-1940 metais. // Mokymo leidinys. Vilnius: Lietuvos teisės akademija, 1998.

32. Mančinskas. Č. Lemtingi posūkiai Lietuvos policijos istorijoje. Vilnius: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, 1993.

33. Palskys E. Kriminalistikos raida Lietuvoje. Vilnius, 1996.

34. Palskys E. Lietuvos kriminalistikos istorijos apybraižos (1918-1940): monografinė studija. Vilnius: Saulės vėjas, 1995.

35. Policija. 1924. Nr. 2.

36. Policija. 1926. Nr. 8.

37. Policija, 1930. Nr. 2.

38. Policija. 1933. Nr. 7.

39. Policija. 1943. gruodis.

40. Policija. 2005. Balandis Nr. 7 (23-361).

41. Policija. 2005. Gegužė Nr. 9 (25-363).

42. Policija. 2006. Lapkritis Nr. 22 (22-400).

43. Policija. 2007. Vasaris Nr. 3 (67-405).

44. Policija. 2007. Vasaris Nr. 4 (68-406).

45. Policija. 2007. Kovas Nr. 5 (69-407).

46. Policija. 2007. Kovas Nr. 6 (70-408).

47. Policija. 2007. Balandis Nr. 7 (71-409).

48. Policija. 2007. Rugpjūtis Nr. 15 (79-417).

49. Policija, 2007. Spalis Nr.19 (83-421).

50. Pošiūnas P. Teismo ekspertizės pagrindai. Vilnius: Spauda, 1994.

51. Thorvald J. Kriminalistikos keliai ir klystkeliai. Vilnius: Mintis, 1981.

52. Valstybinės technikos-chemijos laboratorijos analizių taksa // Vyriausybės žinios. 1928, Nr.277/1782.

53. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro raida // http://10.102.25.203/lt/naujienos/lietuvos_policijos_kriminalistiniu_tyrimu_centro_raida.html; prisijungimo laikas 2008-10-04.

54. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro bendradarbiavimas su užsienio valstybių institucijomis dėl techninio modernizavimo ir specialistų kvalifikacijos kėlimo // http://10.102.25.203/lt/bendradarbiavimas.html; prisijungimo laikas 2008-10-04.

55. Nauji iššūkiai // http://10.102.25.203/lt/naujienos/nauji_issukiai.html; prisijungimo laikas 2008-10-04.

56. Apie Šengeno priemonę // http://www.cpma.lt/index.php?-2052278972#sengenobendradarbiavimasirLietuva; prisijungimo laikas 2008-10-04.

57. Problemos ir uždaviniai // http://ktc.policija.lt:82/easy/index.php/lt/41064/; Prisijungimo laikas 2008-10-04.

58. 2004m. birželio 30d. komiteto posėdis // http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4216&p_d=34902&p_k=1; prisijungimo laikas 2008-10-04.

III. Neskelbti dokumentai

59. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras. Nepublikuotas informacinis leidinys, sudarytojas Drobnys V. Vilnius: 2007.

60. Identifikacijos skyriaus viršininko leidimas su nuotrauka 1933m. LCVA, 394f, 16ap, 217p.

Žilvinas Almanas

KRIMINALISTINIŲ TYRIMŲ CENTRO RETROSPEKTYVA, DABARTIS IR ATEITIS

S A N T R A U K A

Šiame magistro baigiamąjame darbe nagrinėjama Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centro retrospektyva, dabartis ir ateitis. Aprepiamas laikotarpis nuo 1918 m. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo iki mūsų dienų.

Temos aktualumą lemia tai, kad šiandien be ekspertinių tarnybų pagalbos nebeįmanoma įsivaizduoti nusikaltimų tyrimo bei atskleidimo. Neišvengiamai tenka domėtis teigiama ekspertinių tarnybų kūrimo Lietuvoje pradininkų patirtimi, analizuoti šiandieninių ekspertinių tarnybų darbą, atsižvelgti į svarbius kriminalistikos mokslininkų pasiūlymus bei pastabas.

Pirmame skyriuje pateikiama Lietuvos ekspertinių tarnybų raidos istorinė apžvalga nuo 1918 m. , aprepiant sovietmetį, iki mūsų dienų. Joje aptariamos pagrindinės ekspertinių tarnybų kūrimosi ir darbo problemos.

Antrame skyriuje analizuojama Kriminalistini tyrimų centro veikla, struktūra ir atliekami tyrimai bei ekspertizės.

Trečiame skyriuje kalbama apie tarptautinį bendradarbiavimą ir jo įtaką Kriminalistinių tyrimų centro veiklai.

Ketvirtame skyriuje pateikiamos Centro problemos, jų sprendimo būdai ir perspektyvos.

Magistrinis darbas užbaigiamas išvadomis ir rekomendacijomis dėl Centro veiklos gerinimo.

Žilvinas Almanas

FORENSIC SCIENCE CENTER RETROSPECTIVE, PRESENT AND FUTURE

S U M M A R Y

In this master work examines Lithuanian police forensic science center retrospective, present and future. Covers the period from 1918 Lithuanian independence until today.

Theme relevance is the fact that today without the services of expert assistance is no longer possible to imagine a criminal investigation and detection. Inevitably have an interest in the positive development of expert services in Lithuania initiators of the experience, expertise in analyzing the current services, take into account the relevant forensic scientists' proposals and comments.

The first section provides expert services in the development of Lithuanian historical overview of 1918 Covering sovietmetį, until today. It deals with basic services, expertise and setting up labor problems.

The second section analyzes forensic research center activities, structure and the tests and examinations.

The third chapter of international cooperation and its impact on forensic science research centers.

The fourth chapter in the Center's problems, their solutions and perspectives.

Masters courses in the work completed by the findings and recommendations on improving the performance of the Center.

Nuorašas. 13

Kriminalinės Policijos Viršininko

Į s a k y m a s 23 Nr.

Kaunas, 1927m. gegužio m. 17d.

1§

Papildant savo įsakymą 17 N.1§ iš š.m. Kriminalinę Policiją skaityti pavadinta "Kriminalinė Policija Skyrius "B" su punktais: Kaune, Šiauliuose, Panevėžy ir Mariampolėje.

Pamatas: Vyr.Žin.245 Nr. eilės 1596 Nr.

2 §.

Buvusius Kriminalinės Policijos žemiau nurodytus tarnautojus nuo š/m. sausio m.ld. laikyti paskirtais sekančiai:

Eil. Nr.	Pavardė ir vardas	Buvusi 1926m. etatinė vieta	Skiriamoji vieta	Pastaba
1	Solovjovas Viktoras	Punkto vedėjas	P-to vedėju Kaune	
2	Pamataitis Petras	Paiešk.asm.vedėj.	Vedąs paiešk.vald.	

6 §.

Papildant įsakymą 16 Nr.2 § iš š/m., Skyriaus "A" jaun.vald. Penčilą Antaną nuo š/m. vasario mėn. 1 d. laikyti paskirtu Skyriuje "B" nusikaltėlių registracijos vedėju.

13 §.

Pirktas pas pil. Klioną 2 gumines antspaudas, 1 metalinę ir 6 štampus, įrašyti pajamoms Skyriaus inventoriaus knygose.

Pastaba: Sąskaita.

/pas/ BUDRYS, M-jos Patarėjas, e. Kriminalinės Polic. Viršininko p.

Nuorašas tikras:

Kanceliarijos Vedėjas

Kriminalinei Policijai

Operatyvinis Įsakymas 10 Nr.

Kaunas, 1928 m.kovo mėn.13 dien.

Skelbiu p.Vidaus Reikalų Ministerio patvirtintąjį Kriminalinės Policijos statutą:

" KRIMINALINĖS POLICIJOS STATUTAS.

I. T i k s l a s.

§. Kriminalinės Policijos tikslas -

a) vaduojantis Vidaus Reikalų Ministerio nurodymais ir įsakymais kovoti su priešvalstybinėmis organizacijomis bei asmenimis, sekant jų veikimą nuo pat jo pradžios ir užkertant valstybei pavojingam darbui kelią įstatymų leistomis ar numatytomis teisėmis bei priemonėmis;

b) aiškinti, sekti ir įspėti krīminalinius nusižengimus;

c) vykdyti teismo organų nurodymus ir reikalavimus tiek dėl politinių, tiek dėl kriminalinių nusižengimų.

II-o Skyriaus Viršininkui netarpiškai priklauso:

a) Kauno kriminalinio rajono viršininkas
b) Kanceliarijos vedėjas
c) Nusikaltėlių registracijos vedėjas
d) Budėtojai
e) Šoferiai
f) Fotografai
g) Policijos komandos viršininkas.

LIETUVOS ARCHYVŲ DEPARTAMENTAS CENTRINIS VALSTYBĖS ARCHYVAS RAŠTINĖ
Lietuvos [illegible] archyvas
F. 378 Ap. 5 B. 3973 L. 27

§. Nusikaltėlių registracijos vedėjas, jo žinioje:

1) Daktiloskopija,
2) Tapatybės nustatymas daktiloskopija, fotografija, pėdsakų ir kt. pagalba,
3) Dokumentų tyrimas,
4) Žinių tvarkymas ir teikimas apie įtariamuosius ir baustus,
5) Muziejus,
6) Įvairūs laboratoriniai tyrimai.

Kriminalinės Policijos Direktoriaus
Į s a k y m a s 53 Nr.

Kaunas, 1927m. lapkričio m. 4 d.

1 §.

Nuo š.m. spalių mėn. 1 d. Kriminalinės Policijos centrą Kaune vadinti "Kriminalinės Policijos Valdyba" ir Kriminalinės Policijos punktus vadinti sekančiai:

1. Šiaulių Krimin. Punktą - "Kriminalinės Policijos I-as rajonas", Šiauliuose.
2. Panevėžio " " "" " " II-as rajonas", Panevėžy
3. Mariampolės" " " "" " III-ias " "Mariampolėj
4. Ukmergės " " " " " IV-as " "Ukmergėj
5. Kretingos " " " " " V-as "" Kretingoj
6. Kauno " " "A" " " VI -xx "/Polit./Kaune
7. " " " "B" " " VII "/Krim./ "

Pamatas: p. Vid. Reik. Min. įsak. 40 N. iš š.m. spalių m. 29 d.

2 §.

Buvusius iki šiol Kriminalinės Policijos tarnautojus, nuo š.m. spalių mėn. 1 d. laikyti paskirtus sekančiai:

Eil. NN.	Pavardė ir vardas	Ligi šiol užimamoji vieta	Skiriamoji sulig naujų etatų	Pastaba
		II-as Skyrius:		
26.	Pamataitis Petras	vedąs paiešk. vald.	nus. reg. ved.	
27.	Penčyla Antanas	nusik. reg. ved.	vyr. vald.	
28.	Kalvaitis Brunonas	Sk. "B" vyr. vald.	" "	
29.	Andriušis Viktoras	" "raštv. II eil.	registrator.	
30.	Gaidymavičius Valer.	" jaun. vald.	šunų instrukt.	

KRIMINALINĖS POLICIJOS DIREKTORIAUS
CERR. Į S A K Y M A S Nr.40

Kaunas, 1931 m. spalių mėn. 12 d.

Skelbiu Pono Vidaus Reikalų Ministerio patvirtintą Kriminalinės Policijos Statuto pakeitimą:

Statuto 4 § raidė "b" pavadinimą "Išorinio Tėmijimo Sekcijos Vedėjas" pavadinti "Ypatingos Dalies Viršininkas".

Statuto 3 § raidė "g" pavadinimą " Kanceliarijos Vedėjas" pavadinti "Bendros Dalies Viršininkas".

Statuto 5 § c punkte ir 16 § pavadinimus "Nusikaltėlių registracijos vedėjas" pakeisti pavadinimu "Identifikacijos biuro vedėjas".

Pastaba. Kadangi Statute senieji pavadinimai yra numatyti ir priimti įstatymo keliu, tai šiuos pakeitimus reikalinga suprasti tik kaip kilusius dėl būtino Kriminalinės Policijos vidujinio persitvarkymo. Šis pavadinimų pakeitimas nekeičia kategorijų bei atlyginimo ir visuose piniginiuose ir atlyginimo išmokėjimo dokumentuose vartoti seną pavadinimą.

L.e. Direktoriaus p.

VIDAUS REIKALŲ MINISTERIO

Į S A K Y M A S Nr.30.

Kaunas,1933 m.birželio mėn. 28 d.

1 §.

Skelbiu Jo Ekscelencijos Pono Respublikos Prezidento aktą:

"Respublikos Prezidento aktas Nr.545.

Pasirėmęs Lietuvos Valstybės Konstitucija (§ 50) ir Vidaus Reikalų Ministerio teikimu (1933 m.birželio mėn.16 d.Nr.1112), Kriminalinės Policijos Direktorių Joną STATKŲ atleidžiu iš einamų pareigų ir paskiriu Valstybės Saugumo Departamento Direktoriumi nuo 1933 m.birželio mėn.1 dienos.

Kaunas,1933 m.birželio mėn.20 d.

(Pas.) A.Smetona,Respublikos Prezidentas, (pas.) Pulkininkas RUSTEIKA, **Vidaus Reikalų Ministeris.**".

2 §.

Nuo š.m.birželio mėn.1 d.skiriu:

1. Valstybės saugumo policijos viršininku - Augustiną POVILAITĮ (XV kateg.);
2. Kriminalinės policijos viršininku - Petrą PAMATAITĮ (XIV kateg.);
3. Valstybės saugumo ir kriminalinės policijos Šiaulių apygardos viršininku - Ipolitą JANUŠKEVIČIŲ (XIII kateg.);
4. Valstybės saugumo ir kriminalinės policijos Panevėžio apygardos viršininku - Vladą PARAGĮ (XII kateg.);
5. Valstybės saugumo ir kriminalinės policijos Marijampolės apygardos viršininku - Stasį ČENKŲ (XIII kateg.);
6. Valstybės saugumo ir kriminalinės policijos Ukmergės apygardos viršininku - Juozą ŠVOBĄ (XII kateg.);
7. Valstybės saugumo policijos Klaipėdos apygardos viršininku-Joną KAZLAUSKĄ (XIII kateg.);
8. Valstybės saugumo policijos Kauno apygardos viršininku - Kazį MATULĮ (XIII kateg.) ir
9. Kriminalinės policijos Kauno apygardos viršininku - Petrą VITULSKĮ (XII kateg.);

Pastaba: Valst.saug.depęto direktoriaus raportas Nr.14882.

(pas.) Pulk.ŠTENCELIS.
-/ M i n i s t e r i s.

Nuorašas tikras:
/ Ministerio Kanceliarijos
Sekretorius

LIETUVOS ARCHYVŲ DEPARTAMENTAS PRIE LIETUVOS CENTRINIS VALSTYBĖS ARCHYVAS RAŠTINĖ

1 lentelė

Duomenys apie kai kuriuos Identifikacijos skyriaus laboratorijos atliktus ekspertinius tyrimus 1936-1938 metais

Tyrimų rūšys ir objektai	1936	1937	1938
1. Pinigų ir jiems dirbti įrankių tyrimų	1373	1374	1270
a) monetų	1350	1285	1123
b) banknotų	15	79	141
c) įrankių	7	10	6
2. Grafologinių (rašysenos) tyrimų	749	2197	442
a) vekselių ir kitų piniginių dokumentų	165	165	171
b) anoniminių laiškų	290	111	158
c) mašinraščių	105	65	16
d) kitų	189	1856	97
3. Cheminių tyrimų	100	172	621
a) nuodų	-	6	2
b) monetų, metalų	-	45	29
c) įvairių skysčių	-	22	13
d) rašalo	19	18	272
e) kraujo	15	32	19
f) kitų	66	49	74
4. Fotocheminių tyrimų	31	120	212
5. Kulkų, tūtelių ir ginklų tyrimų	271	282	217
a) kulkų	50	77	50
b) tūtelių	176	94	98
c) šovinių	-	77	32
d) ginklų ir jų dalių	45	34	37
6. Gipsuotų pėdsakų tyrimų	4	10	2
7. Pirštų atspaudų tyrimų	6	16	84
8. Kitų tyrimų	20	217	183
Iš viso:	2554	4389	3033